

T.C
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

2000 – 2014 YILLARI ARASINDA YAYIMLANMIŞ OLAN ÇİZGİ
FİLM VE ANİMASYON FİMLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
BÜŞRA İMAMOĞLU

İSTANBUL 2016

**T.C
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**2000 – 2014 YILLARI ARASINDA YAYIMLANMIŞ OLAN ÇİZGİ
FİLM VE ANİMASYON FİMLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. ŞENAY BULUT PEDÜK

BÜŞRA İMAMOĞLU

İSTANBUL 2016

ONAYLAMA SAYFASI

Enstitüsü :Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı :İlköğretim Bölümü
Yüksek Lisans Programı : Okul Öncesi Programı
Tez Konusu :2000 – 2015 Yılları Arasında Yayımlanmış Olan Çizgi
Film Ve Animasyon FilmlerininDeğerler Eğitimi
Açısından İncelenmesi
Tez Danışmanı :Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK
Tez Tarihi :Eylül 2015

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet BAL

Anabilim Dalı Başkanı

Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı 514113007 numaralı öğrencisi Büşra İMAMOĞLU tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK

Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK
.....
.....

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet KARAKUYU

Müdür

ETİK BEYANNAMESİ

Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin içerdiği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını beyan ederim.

İmza

İsim Soyisim: Büşra İMAMOĞLU

Üniversite : Fatih Üniversitesi
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : İlköğretim Bölümü
Yüksek Lisans Programı : Okul Öncesi Eğitimi Programı
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK
Tez Tarihi : Şubat 2016

ÖZET

2000 – 2014 YILLARI ARASINDA YAYIMLANMIŞ OLAN ÇİZGİ FİLM VE

ANİMASYON FİMLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN

İNCELENMESİ

Büşra İMAMOĞLU

Bu çalışma, 2000- 2014 Yılları Arasında Yayınlanmış Olan Çizgi Film Ve Animasyon Filmlerinin Değerler Eğitimi Açısından incelemesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2000-2014 yılları arasında yayınlanmış olan d&mağazasında yer alan çizgi film ve animasyon filmleri arasından özet kısımlarına bakılarak değere ilişkin ifade bulunan ve seçilen 45 film arasından rastgele belirlenen 20 film oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından belirlenen 21 değer kategorisi oluşturulmuştur. Bu değerler MEB in okul öncesi eğitim programında yer verdiği değerler, *Rabia Dirican*, *H. Elif Dağlıoğlu'nun* 3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Resimli Hikaye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi çalışmasında belirledikleri değerler, *Ayşegül Akıncı*, *Gülhan Güven'in* okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: "TRT" çocuk kanalı örneği çalışmasında belirledikleri değerler, *Gülden Uyanık Balat*'ın Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikler ve okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri kitaplarında belirledikleri değerler arasından incelenerek araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Araştırmada, Çizgi ve animasyon filmlerinden elde edilen veriler için frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, 2000- 2014 yılları arasında yayınlanan çizgi

film ve animasyon filmlerinde Sevgi, Nezaket, Yardımseverlik, Saygı, Estetik, Arkadaşlık, Güven, Dürüstlük, Sorumluluk, Mücadele, Özgüven, Cesaret, Temizlik ve Düzen, Empati, Barış, Özgürlük, Adalet, Mutluluk, Paylaşmak, İş birliği, Liderlik değerlerine farklı oranlarda yer verildiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda "nezaket" değerinin en fazla frekansa sahip olduğu, " "empati" değerinin en az frekansa sahip olduğu bulunmuştur. Araştırmada 2014 yılında yayımlanmış olan 5 film, 2013 yılında yayımlanmış olan 2 film, 2012 yılında yayımlanmış olan 5 film, 2011 yılında yayımlanmış olan 3 film, 2010 yılında yayımlanmış olan 1 film, 2009 yılında yayımlanmış olan 1 film, 2006 yılında yayımlanmış olan 2 film, 2002 yılında yayımlanmış olan 1 film incelenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda okul öncesi dönem çocukları için önemli olan çizgi film ve animasyon filmlerinin eğitsel yönlerinin geliştirilmesi ve bu alanla çocuklara daha çok kazanım sağlanabilmesi açısından geliştirilmesi ve bu alandaki çalışmaların artması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Değerler Eğitimi, Çizgi Film, Animasyon Filmi

University : Fatih University
Institute : Social Sciences
Department : Primary Department
Graduate Program : Preschool Education Program
Supervisor : Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK
Degree Awarded and Date : February 2016

ABSTRACT

EXAMINATION OF CARTOONS AND ANIMATED MOVIES MADE BETWEEN 2000- 2014 IN TERMS OF VALUES EDUCATION

Büşra İMAMOĞLU

The results have indicated that cartoons and animations that were produced in 2000-2014 involve love, kindness, hospitality, respect, friendship, trustworthiness, responsibility, challenging, self-confidence, badness, sanitation, empathy, peace, freedom, happiness, sharing and the leadership. This survey has been done to study the cartoons and animations that published between 2000-2014 for the value education. In 2000-2014 this survey's samples were published in D&R stores. It includes 20 films like Cartoons and Animations. 21 value categories were formed to supply data acquisition that determined by the researches. These values are the ones that included in pre-school MEB programme. Rabia DİRİCAN and H. Elif DAĞLIOĞLU studied about the values of the Picture Story Books that published for 3-6 aged kids. Ayşegül Akıncıl's and Gülhan Güven's oral presentation about pre-school kids cartoons. TRT kids channel values are formed according to Gülden Uyanık Balat's Moral studies by the researchers. In survey the frequency and percent values were calculated for the data that obtained from cartoons and animations. According to the research results, it's come out that the value of the kindness is the furthest frequency, the value of the empty is the least frequency. In the research, 5 films which published in 2014, 2 films which published in 2013, 5 films which published in 2012, 3 films which published in 2011, 1 film which published in 2010, 1, 1 films which published in 2009, 2 films which published in 2006, 1 film which published in 2002 was detailed. In the light of these results. Cartoons and animations which are important for the preschool children should

be developed in the case of educational process. And it's suggested that these kinds of projects should be improved in this field.

Key Words: Preschool Education, Values Education, Cartoons, Animation Movie

ÖNSÖZ

2000 – 2014 Yılları Arasında Yayımlanmış Olan Çizgi Film Ve Animasyon Filmlerini Değerler Eğitimi Açısından İncelediğim bu araştırmamda bilgi ve tecrübelerinden çok şey öğrendiğim, araştırmanın başından sonuna kadar her aşamada büyük bir anlayış, özveri ve titizlikle yaklaşarak gerek akademik gerekse kişisel olarak yardımcı olan ve desteğini daima yanımda hissettiğim Sayın Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK' e

Tez çalışma sürecimde akademik bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, görüşleri ile araştırmama katkıda bulunan değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Servet BAL'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Hasan UĞUR'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Zülfiye Gül Ercan'a

Ayrıca akademik hayatıma başlamama fırsat sağlayan, bilimsel çalışmalarımı doğrudan ve dolaylı yönlendiren tüm değerli hocalarıma,

Benim bugünlere gelmemde büyük emeği olan annem Gülbahar İMAMOĞLU ile babam Rahmi İMAMOĞLU ve çalışma sürecinde beni destekleyen kardeşlerim Hasan İMAMOĞLU ve Harun Emre İMAMOĞLU' na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Büşra İMAMOĞLU

İstanbul 2016

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	iii
YAZARIN BEYANI.....	iv
KISA ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLO LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçlar.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.5. Sayıtlılar.....	6
1.6. Tanımlar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı.....	8
2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları.....	9
2.3. Okul Öncesi Çocuğun Temel Gereksinimleri.....	10
2.4. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi.....	11
2.4.1. Okul öncesi eğitimde desteklenecek değerler.....	15
2.5. Değerler Eğitimi.....	25

2.5.1. Değerler eğitiminin tanımı.....	25
2.5.2. Değerler eğitiminin önemi.....	32
2.5.3. Değerlerin özellikleri ve fonksiyonları.....	35
2.5.4. Değerler eğitiminin sınıflandırılması.....	36
2.5.5. Değerler eğitiminde kullanılan yaklaşımlar.....	40
2.6. Ailede Değerler Eğitimi.....	43
2.6.1. Ailelerin çocuğun gelişimindeki görevleri.....	46
2.6.2. Değerler eğitiminde ailelerin dikkat etmesi gereken noktalar.....	47
2.7. Televizyon – Çizgi Film – Animasyon.....	49
2.7.1. Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi.....	53
2.7.2. Çizgi film – animasyon tanımı.....	58
2.7.3. Çizgi film.....	59
2.7.4. Animasyon.....	63
2.8. İlgili Araştırmalar.....	67
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	73
3.1. Araştırmanın Modeli.....	73
3.2. Evren.....	73
3.3. Örneklem.....	73
3.4. veri toplama aracı.....	74
3.5. Verilerin Toplanması.....	74
3.6. Verilerin Analizi.....	74
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	75
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE YORUM.....	103
ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER.....	120

KAYNAKLAR.....	125
EKLER.....	130
ÖZGEÇMİŞ.....	145

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: 2014 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	75
Tablo 2: 2013 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	76
Tablo 3: 2012 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	76
Tablo 4: 2011 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	77
Tablo 5: 2010 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	77
Tablo 6: 2009 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	78
Tablo 7: 2006 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	78
Tablo 8: 2002 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	79
Tablo 9: Yıllara Göre Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları.....	79
Tablo 10: Filmlerde Yer Alan Değerlerin Yıllara Göre Toplam Frekansları.....	80
Tablo 11: Ele Alınan Değerlerin Sınıflandırılması.....	81
Tablo 12: Sevgi değerine ilişkin bulgular.....	82
Tablo 13: Paylaşmak değerine ilişkin bulgular.....	83
Tablo 14: Arkadaşlık değerine ilişkin bulgular.....	84

Tablo 15: Mutluluk değerine ilişkin bulgular.....	85
Tablo 16: Nezaket değerine ilişkin bulgular.....	86
Tablo 17: Yardımseverlik değerine ilişkin bulgular.....	87
Tablo:18 Temizlik ve Düzen İle İlgili Bulgular.....	88
Tablo 19: Saygı değerine ilişkin bulgular.....	89
Tablo 20: Adalet değerine ilişkin bulgular.....	90
Tablo 21: Empati değerine ilişkin bulgular.....	91
Tablo 22: Dürüstlük değerine ilişkin bulgular.....	92
Tablo 23: Özgüven değerine ilişkin bulgular.....	93
Tablo 24: Sorumluluk değerine ilişkin bulgular.....	94
Tablo 25: Cesaret değerine ilişkin bulgular.....	95
Tablo 26: Liderlik değerine ilişkin bulgular.....	96
Tablo 27: Barış değerine ilişkin bulgular.....	97
Tablo 28: Estetik değerine ilişkin bulgular.....	98
Tablo 29: Mücadele değerine ilişkin bulgular.....	99
Tablo 30: Güven değerine ilişkin bulgular.....	100
Tablo 31: Özgürlük değerine ilişkin bulgular.....	101
Tablo 32: İşbirliği değerine ilişkin bulgular.....	102

KISALTMALAR

Akt : Aktaran

Bs : Basım

Çev : Çeviren

Vd : ve diğerleri

Dr : Doktor

Ed : Editör

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

SBE : Sosyal Beceri Eğitimi

OÖE : Okul Öncesi Eğitim

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bir toplumun veya bireyin sahip olduğu kültür, bilgi, inanç, beceri, değerler, sanat ve benzerlikleri kendisinden sonra gelenlere aktarma sürecine eğitim denir. Eğitimin kısaca anlamı, bireyin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir. Her toplum, bireylerinin kendi değer yargılarını ve kültürünü benimsemesini ister (Dilmaç ve Ulusoy, 2012).

Eğitimin konusu insandır. İnsan önemli olduğu için eğitim de önemlidir. Eğitim nasılsa, birey ve toplum o doğrultuda şekillenecektir. Buradan da anlaşılacağı üzere eğitim bir bireyi ve buna bağlı olarak da bir toplumu şekillendirmesi açısından çok önemlidir (Bulut, 2011).

Eğitimin amacı yalnızca bilgi kazandırma değil aynı zamanda beceri, alışkanlık ve değer kazandırma gibi amaçları da mevcuttur (Balat Uyanık ve Beceren Özdemir, 2010).

Eğitimin bir amacı da bireyi “iyi” ye ulaştırmak olarak görülmektedir. Eğitim, insana hem doğruyu, iyiyi, güzeli aramasına yardım edecek yolları, yöntemleri göstermek; hem de bilimsel yöntemlerle elde edilmiş doğruları, iyileri güzelleri öğretmekle yükümlüdür (Bulut, 2011).

Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak yarını güven altına almaktır (Bulut, 2011).

Eğitimin işlevi insanları topluma sağlıklı ve uyumlu bireyler olarak eğitmektir. Eğitim, geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtır ve benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, kazandırma yoluyla olur (Bulut, 2011).

Eğitimin amacı Sokrates’e göre topluma dogmatik ve ön yargılı olmayan, açık zihinli, erdemli ve evrensel değer ve doğruların, olduğuna inanan bireyler yetiştirmek olduğunu ileri sürer. Platon’a göre; eğitimin amacı, adaletli bir toplum için iyi bireyler yetiştirmek olmalıdır. John Locke’a göre eğitim amacı, mutlu bir toplum olmasını

sağlayacak bireyler yetiştirilmelidir. İnsanların iyi karakterli ve erdemli yetiştirilmelerinden gelir (Dilmaç ve Ulusoy, 2012)

İnsan gelişimi denildiği zaman, anne karnındaki varlığından itibaren, yaşamının sonuna kadar gerçekleşecek nitel ve nicel bir gelişim akla gelmektedir. Bu gelişimde nitel olarak kast edilen, insanın zihinsel olarak olgunlaşması, dış dünyayı anlaması, merak etmesi, ikna etme kabiliyetinin gelişmesi veya öğrenmek istediği herhangi bir bilgiyi öğrenebilme ve öğrendiklerini aktarabilme seviyesine ulaşması olarak bir gelişim kaydetmesidir. Nicel olarak gelişme ise, insanın dış görünüm olarak gözle görülür bir büyümenin, olgunlaşmanın oluşması olarak tanımlanabilir. Bu her iki kavramın insanın hayat boyu gelişimi içerisinde büyük bir öneme sahip olduğu unutulmamalıdır (Uçar, 2009).

Kişilerin ihtiyacı olan temel değer, bilgi ve becerileri öğrenebilmelerini ve hayatlarının her alanında uygulamalarını sağlayarak yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürebilen mutlu bireyler yetiştirmeleri eğitimle mümkündür (Uçar,2011).

Bu nedenle eğitim, pozitif değerleri içermeli ve eğitimin amaçları kazanım ifadeleri bunlar olmalıdır (Meydan, 2014).

Her toplumsal yapının birinci işlevi olan kendi kendini sürdürme böylece yerine getirilecektir. Eğitim yolu ile bireyin toplumsallaşacaktır (Atan, 1995).

Toplumla iletişim içine giren bireyin en büyük yardımcısı, aldığı eğitim ile olacaktır. Eğitim insana değişen durumlara uyum sağlama konusunda donanım kazandıracaktır (Bulut, 2011).

İnsan için eğitimin gayesinin ne olması gerektiği sorusu eğitimciler arasında her zaman tartışılan konulardan birisi olmuştur. Bu tartışmalarda üç nokta ön plana çıkmıştır: İnsanın zihnini ve düşünme kabiliyetini geliştirmek, duygu ve irade yönünü güçlendirmek ve bedenini eğitmektir. İnsanın yaşamının sağlıklı bir şekilde sürmesi ve beklenen işleri başarıyla gerçekleştirebilmesi için bedeninin eğitilmesi, akli melekelerin güçlendirilmesi ve ruhunun olumlu değerlerle bezenmesi gerekir. İşte eğitimin diğer bir gayesi de “ahlaki karakter” geliştirmektir (Meydan, 2014).

Okullarda öğrencilerin akademik yönden gelişimi sağlarken iyi insan olarak yetişmeleri için gerekli evrensel değerleri kazandırmayı da hedefler. Eğitimin

alışkanlık, insanlarda demokratik tutum ve inançlar geliştirerek iyi vatandaşlar yetiştirme gibi amaçları da bulunmaktadır (Terkoçin, Berktaş, Balat Uyanık, 2012).

İnsanın öğrenme ve olgunlaşma hızının en yüksek olduğu (0-72 ay) bu dönem içerisinde ebeveynlerin ve okul öncesi eğitimcilerinin çocukların özelliklerine göre hareket etmesi önemlidir. Bu dönemde çocuğa yansıtılacak olumsuz eğitim ve davranışların çocuğun ileriki hayatında çok önemli hasarlar oluşturabileceği gibi, doğru olarak yansıtılacak eğitim ve davranışlarında çocuğun hayatında çok olumlu sonuçlar doğuracağı unutulmamalıdır (Uçar, 2009).

Yapılan araştırmalara göre insan karakterinin büyük ölçüde ilk altı yılda şekillendiği belirtilmektedir. Bu dönem bilim adamları tarafından “hayati dönem” olarak kabul edilip eğitim açısından son derece önemli görülmüştür. Eğitimciler bu dönemde çocuğu iyi tanıyıp yeteneklerini keşfedip onlara bilinçli bir şekilde rehberlik etmelidir (Terkoçin, Berktaş, Balat Uyanık, 2012). Bunun yanında ebeveynler de çocukların gelişim özelliklerini bilerek onların ilgi ihtiyaç ve arzularını buna göre karşılamalıdır (Aydın,2009).

Çocuk bu dönemde bedensel, zihinsel, sosyal olarak sürekli değişim içerisinde. Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte birçok dış uyaran onun gelişimine olumlu veya olumsuz etki etmektedir. Çocuk bu süreç içerisinde gelişir, büyür insanlarla ilişki halinde sürekli olarak hayatına bir şeyler ekler ve bu doğrultuda gelişimine dış faktörlerden etkilenecek bu gelişim döngüsü bir bütünlük içerisinde devam eder (Uçar, 2011).

Değer: bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı niteliklidir (Dilmaç ve Ulusoy, 2012).

Değerler eğitimi, soyut kavramlardan oluşan bir yapıdır. Soyut kavramların anlaşılması zor olabilir. Bu nedenle öğretilecek olan değerle ilgili etkinlik temelli eğitim yapılmalıdır. Hikâyeler, masallar, önemli şahsiyetler, oyunlar, örnek olaylar, geziler, kazandırılacak olan değerle ilgili filmler bu etkinliklerde kullanılırsa soyut kavram olan değerler somutlaştırılmış olur ve çocuklar için daha kolay ve kalıcı bir öğrenme sağlanmış olur (Aktepe, 2010).

Çocukların eğitimi önce ailede daha sonra arkadaş grupları içerisinde, sonrasında ise radyo, gazete tv, sinema, tiyatro gibi kitle iletişim araçları ve sanat edebiyat yapıtları

aracılığı ile sürdürülür. Böylece birey toplumsallaşır yani toplumsal değerler bireye eğitim yolu ile aktarılır (Atan, 1995).

Yapılan araştırmalar, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların, ileride bireylerin kişilik yapısına, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarına büyük ölçüde yön verdiğini ortaya koymaktadır (Yavuzer,2006). Çocukların duygu ve düşünce dünyalarına seslenebilen sözlü, yazılı ve görsel ürünlerin tümü değer eğitimi açısından önemli olduğu ve bu tip ürünlerin çocukta, kendini, olayları, çevreyi algılayış ile ona göre davranış geliştirme açısından olumlu gelişme ve değişmelere olanak sunduğu belirtilmektedir. Okul öncesi dönem olan ve yaklaşık 2-6 yaş aralığı çocuklarının büyük ölçüde çizgi filmlerle büyüdüğü bir gerçektir (Oruç,Tecim ve Özyürek, 2011). Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkisini konu alan araştırmalarda, ağırlıklı olarak olumsuz etkiler üzerinde durulmaktadır. Televizyonun olumsuz etkilerini azaltabilmek için ebeveynler program seçiminde çok dikkatli olmaları hatta programları veya çizgi filmleri mümkünse birlikte seyretmeleri gerekir (Yağlı, 2013). Çocukların en çok sevdikleri ve seyrederken eğlendikleri yayınlar, çizgi filmler olduğundan, çizgi filmler iyi hazırlandığında çocuğun sosyalleşmesine ve olumlu davranışlar kazanabilmesine katkıda bulunur (Demir, 2013). Televizyonun etkileri olumlu ve olumsuz etkiler şeklinde ayrılabilir (Atan, 1995).

1.1. Araştırmanın Problemi

2000- 2014 Yılları Arasında Yayımlanmış Olan Çizgi Film Ve Animasyon Filmlerinin Değerler Eğitimi Açısından Niteliği Nedir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı 2000- 2014 Yılları Arasında Yayımlanmış Olan Çizgi Film Ve Animasyon Filmlerinin Değerler Eğitimi Açısından incelemektir.

Alt Amaçlar

1. İncelenen, Çizgi film ve Animasyon filmlerinde yer alan değerler nelerdir?
2. İncelenen, Çizgi film ve Animasyon filmlerinde yer alan değerler arasında yıllara göre farklılıklar var mıdır?
3. Çizgi film ve Animasyon filmlerinde değerlerin yer almasının önemi ve katkısı üzerinde durmak

4. Çizgi film ve Animasyon filmlerinde değerlere ne kadar yer verilmiştir, hangi değerlerin üzerinde daha çok durulmuştur

Çizgi filmler ve animasyon filmleri bu amaçlar doğrultusunda incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Değerler, aklın ve kalbin birlikte uyum içinde olması şeklinde tanımlanabilir. Değerler, ahlaki, ruhsal, kültürel alanlarda duyarlılık geliştirmeyi sağlar. Bu değerler yaşamın en önemli yanını oluşturur. Sevgi, cesaret, dostluk, yardımlaşma, temizlik, saygı, doğruluk, nezaket ve benzerleri önem verilen toplumsal değerlerdir (www.meb.gov.tr).

Değerlerin önemli bir yanı doğuştan değil, yaşamın içinde kazanılmasıdır.

Kişiler yaşamlarının ileriki dönemlerinde edinecekleri bakış açısını belirleyecek temel ölçütleri bu değerleri yaşarken kazanmaktadır. Bu yüzden bireyin belirli değerlerin farkına varması, yeni değerler üretmesi, benimsemesi ve kişiliğine mal ederek davranışları ile sergilemesi başlı başına bir eğitim ile mümkündür (Aktepe, 2010).

Değerler toplumların devamlılığı için önemlidir. Değerlere bağlı insanlar toplum içinde de değerlidir. Değerler yaşam tarzımızı, bakış açımızı belirleme yönünden de önemlidir. Sadece günlük yaşamda rehber olan ölçütlerle sınırlı değildir. Bize seçeceğimiz meslekten, nasıl bir anne veya baba olacağımıza kadar geniş ve önemli bir alanı kapsar ve yön verir. Toplumsal yaşantımızın temel yapısını oluşturan milli, manevi, sosyal, ahlaki ve kültürel değerlerimizden olan; Yardımlaşma, Dürüstlük, Sorumluluk, Sevgi, Hoşgörü, Saygı, Barış, Özgüven vb. gibi kazanımları öğrencilerimize kazandırmak önemlidir.

Kaliteli bir okul öncesi eğitimi olması için akademik beceriler yanında değer eğitimi de yer verilmelidir. Okul öncesi dönemde kendine güvenme, sorumluluk alma, sorumluluklarını yerine getirme, bir göreve başlama/ görevi tamamlama, takım çalışması, yalan söylememe, nezaket kelimelerini kullanma gibi değerlerin kazandırılması çocuğun tüm yaşamı boyunca kullanacağı becerileri de beraberinde getirir. İyi bir değerler eğitimi çocuğun kişilik gelişimi kadar akademik başarısını da olumlu etkileyecektir (www.meb.gov.tr).

Küresel kriz nedeniyle animasyon filmlerinin artması, çekimlerinde diğer filmler gibi başrol oyuncularına ödenen ücret olmamasından dolayı artış olmuştur. Bu da çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin günümüzdeki önemini göstermektedir.

Çalışma da, çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin günümüzdeki yeri ve önemi de göz önünde bulundurularak bunların incelenmesi üzerinde durulmuştur. Çocuklara en çok ulaşabilen, çizgi film ve animasyon filmlerin değerler açısından ne kadar eğitici olduğu ya da değilse bu alandaki eksikliği ve bunun önemini ortaya koymak ve alana bu anlamda katkı sağlamaya çalışılmıştır. Ebeveynlerin çocukları için seçtikleri filmlerin, çocuklara hangi alanlarda yararlı ve zararlı oldukları çok önemlidir. Araştırmada bu filmler de değer eğitiminin nasıl anlatıldığı, ne kadar yer verildiği, hangi değerlerin üzerinde daha çok durulduğu şeklinde bir inceleme yapılmıştır. Gelişen teknoloji sayesinde tüm insanlar buna ayak uydurmaya çalışmaktadır. Ve bu anlamda bir sürü çocuk filmi ve çizgi film yapılmaya başlamıştır. Çocukların en çok ilgisini çeken alanlardan biri çizgi filmler ve animasyon filmlerdir. Değer konusu ise toplumun devamını sağlamak için önemli bir yerdedir. Günümüzde çocuklara en çok ulaşabilen çizgi filmlerin değer açısından nasıl bir yarar sağlayabileceği, ya da sağlayıp sağlamadığını ortaya koymak amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Sosyal hayatın devamlılığı için önemli olan bu konunun çocuklara daha 0-6 yaş döneminde verilmeye başlanması gerekmektedir. Bunun için de çocuklara bu filmlerdeki kahramanlar rol model olduğundan onların yaptıkları davranışları kendilerinde benimsemektedirler. Bu açıdan filmleri incelenerek alandaki durumu tespit etmek amacıyla yapılmış bir çalışmadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

Araştırma 2000- 2014 yılları arasında yayımlanan çizgi filmler ve animasyon filmler ile sınırlıdır.

Araştırmada kullanılan filmler D & R mağazasında yer alan ve özet kısmında değere ilişkin ifade bulunan filmlerle sınırlandırılmıştır.

1.5. Sayıtlar

Örneklem evreni temsil etmektedir.

Filmler içinde yer alan değere ilişkin tüm ifadelerin kaydedildiği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Bir toplumun veya bireyin sahip olduğu kültürü, bilgiyi, inancı, beceriyi, değerleri, sanatı ve benzerlikleri kendisinden sonra gelenlere aktarma sürecidir. Kısaca eğitim, kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir (Dilmaç ve Ulusoy, 2012).

Okul öncesi eğitim: Çocuğun doğumundan zorunlu eğitim yaşına kadar çocukların bireysel farklılıkları ve gelişim özellikleri dikkate alınarak, sağlıklı bir şekilde duygusal, sosyal, bilişsel ve dil gelişimlerini sağlayıcı, olumlu kişilik temellerinin atıldığı ebeveyn ve eğitimcilerin etkin olduğu sistemli bir eğitime denir (www.meb.gov.tr).

Değer: Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe sözlüğü'nde (TDK, 2013) “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, meziyet, üstün nitelik, meziyet” olarak tanımlanan değer, Dilmaç (2007) tarafından ise insanı diğer canlılardan farklı kılan düşünebilme yeteneğiyle ürettiği inançlar bütünü olarak ifade edilmiştir.

Bireyler toplumsal kurallar, gelenekler ve görenekler yoluyla “iyi – kötüyü” ve “doğru - yanlış” ayırmayı ve kendi ahlâk ilkeleri doğrultusunda bir ölçü edinmeyi öğrenirler. Edinilen bu ölçü değer adı verilen kanaatler ve inançlar bütünü oluşturur.

Çizgi Film – Animasyon: Türkçede “hayat vermek” anlamına gelen Latince “animare” kelimesi dilimizde “animasyon” şeklinde kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) kabul ettiği terim ise canlandırmadır. TDK tarafından yayımlanan Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü'nde “tek tek resimleri ya da devinimsiz nesneleri gösterim sırasında devinim duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarmak işi” (Özön, 1981: 49) ifadeleriyle tanımlanmaktadır. Sinema alanında kullanılan bir terim olan bu kelime dışında halk arasında yaygın olarak kullanılan kavram ise “çizgi film” dir. Bazı kullanımlarda ise televizyonda yayımlanan çizgi diziler çizgi film, sinemada gösterilen filmler ise animasyon veya canlandırma olarak adlandırılmaktadır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğumundan zorunlu eğitim yaşına kadar çocukların bireysel farklılıkları ve gelişim özellikleri dikkate alınarak, sağlıklı bir şekilde duygusal, sosyal, bilişsel ve dil gelişimlerini sağlayıcı, olumlu kişilik temellerinin atıldığı ebeveyn ve eğitimcilerin etkin olduğu sistemli bir eğitime denir (www.meb.gov.tr).

Okul öncesi eğitim çocuğun doğduğu günden, 72 aya kadar geçen yılları kapsayan, bu yaş grubu çocukların bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, bedensel, psikomotor, sosyal- duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini desteklemeye yönelik, çocuklara zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan ve onları toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, çocukları ilköğretime hazırlayarak, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan sistemli ve bilinçli bir eğitim sürecidir (Uyanık Balat, 2013).

Okul öncesi dönem bütün gelişim alanlarında yoğun bir ilerlemenin kaydedildiği kritik bir dönemdir. Özellikle kişilik gelişimi ile sosyal gelişimin ihmali durumunda daha sonraki dönemlerde telafisi mümkün olmayan ve mutlaka bu dönemlerde aşılması gereken bazı aşamalar söz konusudur. Bu dönem çocuğunun sahip olduğu bazı özellikler bazen yetişkinler için bir eksiklik olarak da değerlendirilir. Ancak bunlar çocuğun gelişimi açısından hayati bir yere sahip olabilmektedir (Oruç, Tecim, Özyürek,2011).

Okul öncesi kurumlar çocuğun en önemli eğitim evresi olan ilk beş yıldaki eğitim konusundaki ailenin sorumluluğunu tümüyle üstlenemezlerse de hiç değilse günün belirli saatlerinde çocuğun güvenle bakılabileceği kurumlar olarak, çocuğu tanıma ve yönlendirme içinde aileye büyük yardımlarda bulunabilirler (Uçar, 2011).

Okul Öncesi Dönemi Eğitimi; “Sadece küçük çocukların bilişsel gelişim alanındaki yeterliliklerini değil; diğerleriyle birlikte huzurlu yaşamayı öğrenme, duygularını güvenli ve yeterli bir şekilde ifade edebilme, yaşamdan zevk alma ve yeni deneyimlerden hoşnut olma gibi kişinin kendisini ilgilendiren tüm alanları da içermelidir. Diğer bir deyişle; okul öncesi dönem eğitiminin amacı; çocuğun yaşam ile ilgili tüm bilgi ve becerilerinde kişisel yeteneğinin yeterince desteklenmesi olmalıdır” (Darıca, 2003).

Okul öncesi dönem, çocukların temel kavramları, becerileri kazandıkları deneyimlerle dolu, önemli bir dönemdir. Çocuğun hızlı gelişimi bu dönemin önemini de artırmaktadır. Bu dönemde gelişiminin bu denli hızlı olması ve bireyin hayatında kalıcı etkiler oluşturmaya açısından önem taşımaktadır (Yuvacı,2013).

Bu dönemde verilecek olan bakım, eğitim ve sevgi gelecekte nasıl bir insan olacağı ve topluma uygun bir birey olması açısından önemlidir (Uçar, 2011).

2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitimin amaçları, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak;

- a. Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, milli ve manevi değerlere bağlı, kendine güvenen çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoş görülme bireyleri yetiştirmeye temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek,
- b. Çocukların beden, zihin, duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- c. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- d. Çocukların sevgi saygı, işbirliği sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak,
- e. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- f. Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim becerilerini ve duygularını ifade edebilme davranışlarını kazandırmak,

g. Çocukları İlköğretime hazırlamaktır (www.meb.gov.tr.).

Her ülke kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitim önceliklerine yer verirken okul öncesi eğitimin ortak, evrensel amaçları olarak sayılabilecek görüşler, OMEP (Dünya Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Örgütü) uzun süre başkanlığını yapan ünlü okul öncesi öğretmeni Mialaret tarafından şöyle ifade edilmiştir:

1- Toplumsal Amaçlar: Çalışan kadınların çocuklarına bakmak, her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak, çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine çok önemli katkıda bulunmaktır.

2- Eğitici Amaçlar: Çocuğun duyu organlarını eğitmek, çevreye olan duyarlılığını arttırmaktır(reng, sese, estetiğe...).

3- Gelişimsel Amaçlar: Çocuğun doğal gelişimini temel alarak gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermektir (Ekiz, 2010).

2.3. Okul Öncesi Çocuğun Temel Gereksinimleri

Okul öncesi dönem çocuğunun birçok gereksinimi vardır. Bu gereksinimlerin çoğunu çocuk kendisi karşılayamamaktadır. Anne– Baba, diğer yetişkin veya öğretmenler gibi sosyal çevresi ile barınma, beslenme, sağlığının korunması gibi gereksinimlerde fiziki çevre tarafından karşılanmaktadır. İlerleyen teknoloji ve bilgi kaynağının çokluğu yaşam standartlarının yükselmesi ve yükseltmek istenmesi gibi etkenler gelişim açısından çocukların ihtiyaçlarını arttırmaktadır. Bu dönemdeki gelişimlerini gerçekleştirebilmeler için gereksinimlerinin karşılanması ve bir sonraki çağa problemsiz olarak geçişi sağlanmalıdır. Okul öncesi dönem çocukların gereksinimleri şu şekilde sıralanabilir:

- Sevgi ve İlgi
- Sağlıklı Bakım ve Beslenme
- Güven
- Hareket ve Oyun
- Kendi Kendini Tanıma, Kanıtlama ve Bağımsızlık
- Yaratıcılığı Destekleyici ve Estetik Duygusunu Geliştirici Ortam

- Yetişkin desteği (Ekiz, 2010).

Okul öncesi temel ihtiyacından biri diğer çocuklarla birlikte olma ve oyundur (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2006).

Çocukların doğru bir biçimde bakımlarının sağlanması ve eğitilmesi toplumsal açıdan daha sağlıklı bireylerin yetişmesine ve dolayısıyla daha sağlıklı bir toplumun oluşmasına neden olacaktır. Uzun ve zahmetli uğraşlar gerektiren bu süreçte çocukların gelişimleri sadece büyüme olarak düşünülmemeli çocuğun gelişimine bütünsel bir yaklaşımla bakılmalıdır (Uyanık Balat, 2013).

Çocukların bu gereksinimleri karşılanmalıdır. Çünkü sevgi, güven özgürlük, şefkat gibi gereksinimler çocukta karşılandığı zaman öğrenir ve kendisi de başkalarına karşı bunları gösterebilir. Çocuklardan beklediğimiz davranışları onlara göstermeliyiz ki beklentiye girelim. Sonuç olarak ne ekersen onu biçersin.

2.4. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi

Eğitim aynı zamanda değerler eğitimi de kapsar, bu nedenle eğitimin tüm basamaklarında değerler eğitimi üzerinde durulması gerekmektedir (Yuvacı, 2013).

Eğitim kurumlarının genel hedefleri incelendiğinde birçok değer içerdiği görülmektedir. Eğitim kurumları bu değerler ile öğrencilere nelerin önemli olduğunu ve nasıl yaşanması gerektiği konusunda rehberlik eder.

Eğitim kurumlarının bu amaçları göz önüne alındığında birey eğitmenin bir amacının da, onu manevi açıdan eğitmek olduğu söylenebilir (Bulut, 2011).

Yapılan araştırmalar toplumumuzda önemli ahlaki problemlerin ortaya çıktığını göstermektedir. Bireyin sosyal ilişkilerinde sorun yaşamaması için karşılaştığı problemleri nasıl çözeceği ona öğretilmelidir. Bu eğitim sistemlerinin değerler eğitimine vermesi gereken önemi arttırmaktadır.

Eğitim süreci, aslında öğretmen, okul ve program gibi çeşitli bileşenleri ile açık veya örtük olarak değerleri yansıtmaktadır. “Değerler, eğitimde yaptığımız her şeye sinmiştir”. Öğretmenin vurguladığı konular, yaptığı açıklamalar ve pedagojik yaklaşım; okulda eğitimcilerin kendi aralarındaki ve ailelerle ilişkileri, çalışanların davranış biçimleri ve öğretim ortamının uyarıları; programın amaçları, kazanımları, içerdiği ve içermediği konu başlıkları; önerdiği öğretim yaklaşımı ve kullandığı dil

gibi çeşitli özelliklerle değerler hem açık hem de örtük olarak eğitimde yansıtılmaktadır. Bu anlamda değerler eğitimi ve değer geliştirme ‘asgari düzeyde’ okullarda gerçekleşmektedir. Özetle, eğitim sürecinde okullar, bir taraftan öğrencilerde çeşitli değerlerin gelişimini sağlarken diğer taraftan da toplumun değerlerini yansıtır (Arıkan, 2012).

Bu önem değerler eğitiminin okul öncesi eğitimle birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Okul öncesi dönem, değerlere ilişkin bilgilerin temellerin atıldığı ilk dönemdir. Değerler yaşanan çevre, kültürel özellikler, eğitim ve deneyimlere göre farklılıklar gösterir ve okul öncesinde kazanılan değerlere ilişkin bilgiler tüm hayat boyunca devam eder.

Bu süreden sonra da değerlere ilişkin değişimler elbette mümkündür, fakat temel değerler oluşmuştur (Yazar ve Erkuş, 2013).

Bireyin kişilik temellerinin atıldığı bu dönemde, değere ilişkin tüm yaşantısal bilgiler çocuğun hayatı boyunca yanında taşıyacağı erdemlerdir. Çocuk değer eğitimi ile birlikte toplum içerisinde kabul gören ve hayata pozitif bakabilen birey haline almaktadır. Buradan yola çıkarak değer eğitiminin temel amacı, toplumsal değişim içinde sorumluluklarını yerine getiren ve olumlu kişilik özelliklerine sahip olan iyi vatandaşlar yetiştirmektir. Eğitim kurumları ayrıca sevgi, işbirliği, dürüstlük, adalet, eşitlik, cesaret, barış, merhamet, bilimsel tutum, insanların kardeşliği, emeğin onuru gibi temel değerler konusunda çocukları desteklemektir (Yuvacı, 2013).

Eğitim belirlenen amaçlar doğrultusunda bireyi yetiştirme süreci olduğundan bu süreçte bireyin kazandığı bilgi, beceri tutum ve değerler farklıdır. Bunların olumlu değişimler olabilmesi için temel değerlerin öğretilmesi gereklidir. Zaten iyi bir değer eğitimi akademik başarıyı da etkiler (Yuvacı, 2013).

Temel değerlerin kazandırılması amacı; Türk Milli Eğitim Temel Kanunu ve ders programlarının amaçları incelendiğinde de açıkça görülür. Temel Kanunun başlangıcında millî eğitimin amaçları sayılırken ahlâkî, manevî değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip kişiler yetiştirmekten bahsedilmektedir (Yuvacı, 2013).

Sosyal yaşama kabulü ve uyumu kolaylaştıran değerlerin bireylere ne zaman kazandırılması gerektiği konusunda birçok uzman, çoğu gelişim alanı açısından kritik

bir dönem olan “okul öncesi dönemde” hemfikirdir. Bu dönemde çocuklarda değer algısının oluşumunda aile, okul, arkadaş çevresi ve medya gibi birçok faktörün etkisi olmaktadır (Akıncı ve Güven,2014).

Okul öncesi eğitimde çocukları tüm gelişim alanlarında desteklemek hedeflenir ve okul öncesi eğitimin yararları oldukça açıktır (Arıkan, 2012).

Değerler toplumsal yaşamın devamı açısından gereklidir. Bunun için okul öncesi eğitimden başlayarak tüm eğitim hayatı boyunca akademik becerilerin yanında değerlere ilişkin bilgilerde verilmelidir. Aileler ve eğitimciler değerleri benimsemiş ve uygulayan kişiler olarak çocuklara örnek olacak ilk modellerdir (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2011).

Okul öncesi eğitim kurumları çocuğun değer yargılarını geliştirmesinde fırsatlar sunması açısından önemlidir. Ayrıca kişilik ve karakter gelişimini desteklemesi açısından gereklidir (Yuvacı, 2013).

Okulöncesi dönemde çocuğun ahlaki gelişimini destekleyen ahlaki değerlere; toplumsal gelişimini destekleyen toplumsal değerlere ve kişisel gelişimini destekleyen bireysel değerlere yönelik kapsamlı bir eğitim anlayışı geliştirilmelidir.

Diğer bir deyişle, okulöncesi dönemde değerler eğitiminin kapsamı ahlaki, toplumsal ve bireysel değerleri çocukların gelişimine uygun olarak içermeli ve tüm alanlar birlikte ele alınmalıdır. Bu şekilde çocuk evrensel değerleri benimseyebilecek, kendisini ve yaşadığı toplumu anlama yeterliliği geliştirecektir (Arıkan, 2012).

Millî Eğitimin eğitim- öğretim kurumlarında öğrenciye kazandırılması amaçlanan değerler şunlardır: “saygı, hoşgörü, duyarlılık, özgüven, empati, adil olma, cesaret, liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma, dayanışma, temizlik, doğruluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat - merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık”.

İdeal birey yetiştirmede, değerlerin doğru şekilde bir sisteme bağlı olarak bireye benimsetilmesi, esas amaçtır. Elbette; verilen değer eğitimi, tüm istenmeyen davranışları ortadan kaldırmak ve arzu edilenleri bireylere kazandırma konusunda tek

başına başarılı bir sonuç ortaya çıkarmayabilir, ancak bireyi istenilen yönde yetiştirme konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir

Değer eğitimi doğru zaman ve yöntemlerle bireyin gelişimi konusunda pozitif yönde etki yapacak ve kazandırılmak istenilen karakter gelişimini sağlamada yardımcı rol üstlenecektir (Bulut, 2011).

Ülkemizde değerler eğitimine ilişkin çalışmalar konusunda 2010 yılı önemli değişikliklerin vurgulandığı bir yıl olmuştur. 2010 yılında yapılan 18. Milli Eğitim Şura Kararlarında ve MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2010-2011 eğitim – öğretim yılı ilk ders genelgesinde değerler eğitimi ele almıştır. Milli Eğitim Bakanlığının 17 Aralık 2010 tarihli 18. Milli Eğitim Şura Kararlarında bazıları şu şekildedir;

- Değerler ve eğitimi projeleri hazırlanarak uygulanmaya koymalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.
- Öğretim programlarında değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.
- Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.
- Öğretmen yetiştiren tüm programlar, değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer vermelidir.
- Ortak değerlerin uygulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tüm eğitim – öğretim kademelerinde değerler eğitimine yönelik STK’larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir.
- Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dahil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer

verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici aile ve çevre ile işbirliğine gidilmeli, farkındalık oluşturmaları için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

- Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- Medya ve değer eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasa düzenlemeler yapılmalıdır.
- Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zeka gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır (Uyanık Balat,2012).

2.4.1. Okul öncesi eğitimde desteklenecek değerler

Toplumlarda bir değer çöküntüsü olduğu konusunda büyük bir çoğunluk hemfikirdir. Okullarda değerler öğretilmelidir görüşünde de toplumun çoğunluğu hemfikirdir. Ancak okullarda hangi değerler öğretilmelidir? Sorusuna verilebilecek cevaplarda netlik yoktur. Çünkü değer eğitimi konusu göreceliliğini sürdürmektedir. Hangi değerlerin okullarda öğretilmesi gerektiği konusunda da araştırmalar yapılmıştır. Okullarda hangi değerlerin daha önemli olduğunu belirtmeye yönelik bir araştırmada şu sonuçlar çıkmıştır. Araştırmaya katılanlar, çok önemliden daha az önemliye doğru şu şekilde bir sıralama yapmışlardır. Sorumluluk, dürüstlük, iyi vatandaş, saygı, işbirliği, hoşgörü, şeref, işe yarama (faydalı olma), iç disiplin, şefkat, adalet, doğruluk, hedef koyabilme, diğer insanlara hizmet, sebat (azim), seçme özgürlüğü, inançlı, cömert, bireysel haklar ve cesaret. Araştırmaya katılanlar sorumluluk sahibi olma, dürüst olma, iyi vatandaş olma ve saygılı olma değerlerine çok önem vermektedir. Cesaretli olma, bireysel haklar, cömert olma ve inançlı olma gibi değerler daha az önemli görülmüştür (Wood ve Roach, 1999:214). Okullarda hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği konusunda yapılan araştırmalar sonucunda farklı değerler önerilmiştir. Bennet; acıma, özdenetim, sorumluluk, arkadaşlık, çalışma, cesaret, yüreklilik, direnme, dürüstlük, içtenlik, güven değerlerini önermiştir. Wynneand Ryan; adalet, sağduyu, ölçülülük, cesaret, güven, umut, iyilik, görev bilinci değerlerini önermiştir. Lickona ise, sorumluluk, saygı, hoşgörü, sağduyu, özdenetim,

yardımlaşma, yardımlaşma, yüreklilik, dürüstlük, adalet ve demokratik değerleri önermiştir (Akbaş, 2004).

Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü (2006) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Eğitim Programı’nda” okulöncesi dönemde verilen eğitimin çocukların kendilerine duyduğu saygı ve güven duygularını geliştirmesinin yanında, çocuklara bazı değerleri kazandırmayı ve geliştirmelerini de ilke edinmiştir. Bu değerler; sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi değerlerdir. Çocuklara sunulan tüm uyarıların belirtilen duygu ve davranışları geliştirmeye yardımcı olması gerekmektedir (www.meb.gov.tr.).

Öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamak,

Öğrencileri, kendilerine, ailelerine, topluma ve çevreye olumlu katkılar yapan, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık, başkalarıyla iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışan, hoşgörülü ve paylaşmayı bilen, dürüst, erdemli, iyi ve mutlu vatandaşlar olarak yetiştirmek,

Öğrencilere bireysel ve toplumsal sorunları tanıma ve bu sorunlara çözüm yolları arama alışkanlığı kazandırmak,

Öğrencilere, toplumun bir üyesi olarak beden ve ruh sağlığının yanı sıra ailesinin ve toplumun sağlığını korumak için bilimsel süreçlere ve ahlakî değerlere uygun olarak karar verme alışkanlığını kazandırmak,

Öğrencilerin kendilerine güvenen, sistemli düşünebilen, girişimci, plânlı çalışma alışkanlığına ve eleştirel bakış açısına sahip, estetik duyguları ve yaratıcılıkları gelişmiş bireyler olmalarını sağlamak,

Öğrencilerin kendisine, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duyabilen, üretken, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunabilecek yapıda bireyler olarak yetiştirilmesini sağlamak,

Öğrencilerin kişisel, toplumsal tüm kaynakları ve zamanlarını etkin, yerinde ve verimli kullanmalarını sağlamak,

Öğrencilere temel insanî değer ve erdemleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak,

Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmak,

Öğrencilere Türk dilini sevdirecek, dilimizdeki yozlaşmaların önüne geçilmesini sağlamak,

Her öğrencinin biricik ve tek olmasını, bu tek ve biriciklerin çoklar olabilmesini ve okullarımızı çoklar içinde özel olmayı sağlayan bir yaşam merkezi durumuna getirmeyi sağlamak,

Öğrencilerimizin millî, manevî ve evrensel değerleri hayata geçirmelerini sağlayarak toplumsal dayanışma ve bütünleşmeye katkı sağlamak (www.meb.gov.tr.).

Bu amaçlar doğrultusunda Sevgi, Nezaket, Yardımseverlik, Saygı, Estetik, Arkadaşlık, Güven, Dürüstlük, Sorumluluk, Mücadele, Öz güven, Cesaret, Temizlik ve Düzen, Empati, Barış, Özgürlük, Adalet, Mutluluk, Paylaşmak, İş birliği, Liderlik gibi değerlerin okulöncesi döneminden itibaren verilmeye başlanması çocuklarda kalıcı davranış değişikliği kazandırmak adına önemlidir ve gereklidir.

- **Sevgi**

Her çocuğun sevgi ve şefkat dolu yetişkinlerden oluşan bir aile ortamında sağlıklı yaşama, büyüme ve gelişme hakkı vardır. Her çocuk sıcak, dengeli ve sürekli ilişkiler geliştirebileceği sevgi dolu yetişkinlere gereksinim duyar. Bebeğiyle bedensel etkileşimde bulunmaktan hoşlanan, bebeğiyle konuşurken ona sıcaklık duygusunu veren, bebeğinin gönderdiği işaretlere tepkisiz kalmayan, ağladığı zaman onu kucağına alan ve dinleyen, zamanında altını değiştiren, banyosunu yaptıran, besleyen, uyutan ve bu etkileşim sırasında gerekli sıcaklık, ilgi, sevgi ve şefkati gösteren, bebeğiyle yumuşak ses tonu ile konuşan, çıkardığı sesleri taklit eden, farklı sesler çıkararak geri bildirim yapan, ona gülümseyen bir annenin bebeği annesine güvenli bir şekilde bağlanır ve bu güvenli bağlanma onun daha sonraki yıllarda çevresiyle ilişki kurma biçimini olumlu etkiler. Anne babasının sevgisini hisseden, anne baba arasındaki sevgiyi ve sıcak ilişkiyi hisseden, anne babanın diğer bireylerle kurmuş olduğu sevgi ve dostluk ilişkisini hisseden, sevgi ortamında büyüyen gelişen çocuk sevmeyi öğrenir (Bal ve Balat Uyanık, 2013). Anne babanın çocuk dünyaya gelmeden önce görüş birliğinde olması özellikle sevginin çocuğun hayatındaki değeri konusundaki fikir birlikteliği çok önemlidir. Anne baba ya da yetişkinlerden çocuğa gelen sevgi çocuklar güzel, iyi, temiz, zeki, kendisine benzediği ya da cinsiyetini

istediği için değil şartsız olarak çocuğa verilmesi gereklidir. Çocukları yalnızca kendileri oldukları için, mutlulukta veya problemlili durumlarda, sağlıkta ve hastalıkta da aynı derecede sevmelidir (Oktay, 1999).

- **Saygı**

Kendini ve başkaları için saygılı olma ve diğerlerinin farklı ve karşıt görüşlere sahip olma hakkını kabul etme.(Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Saygılı insanlar, diğer insanları da dikkate alarak davranan kişilerdir. Diğer kişilerle ilişki halindeyken uygun şekilde davranırlar. Saygı duyma çoğunlukla karşılıklı hissedilen bir duygudur. Çocukların saygılı davranışlar geliştirmeleri öncelikle etrafta bulunan yetişkinlerin kendilerine saygı duymaları ve bu saygıyı çevrelerine de yansıtmaları gerekir. İyi ahlaklı kişiler bireysel farklılıklara, başkalarına zarar vermedikçe diğer insanların inançlarına saygı gösterirler ve onları olduğu gibi kabul ederler. Çocuklarda da benzer duyguların gelişebilmesi için onların kişilik özelliklerine saygı duyulmalı, görüşlerine önem verilmeli, istekleri dinlenilmeli, çocuklarla tartışmaya açık olunmalı, iletişim çabaları yanıtsız bırakılmamalıdır. Yetişkinin kendine ve diğer bireylere saygı duyduğu ortamda çocuk da hem kendine hem de başkalarına saygı duymayı, çevre ile etkileşiminde hakkını korumayı, başkalarının haklarına saygı duymayı öğrenir (Balat Uyanık ve Dağal Balaban, 2011). Okul öncesi dönemde farklılıklara saygı ve hoşgörü eğitimi ile çocuklarda olumlu kişilik özellikleri gelişir. Okul öncesinde farklılıklar saygı günlük uygulamalarının bir parçası olmalıdır. Çevrenin olumsuz etkilerini azaltmak ve onların farklılıkları doğal bir zenginlik olarak kabul etmelerini sağlamak için okul öncesi dönemde saygı ve hoşgörü eğitimi verilmesi gerekli ve önemlidir (Deveci, 2011).

- **Sorumluluk**

Kendine, diğerlerine ve çevreye karşı bireysel ve toplumsal davranışlardan sorumlu olma (Ulusoy ve Dilmaç,2012). Sorumluluk sahibi bir kişilik zamanla oluşmaktadır. Sorumluluk sahibi kişiliğin duygular, düşünceler ve hareketlerle birlikte günlük alışkanlıklarımız ve görüntümüzden oluştuğu belirtilmektedir (Balat Uyanık ve Dağal Balaban 2011). Sorumluluk diğer değerlerin de gelişimine yardım eden temel bir değerdir. Sorumluluk sahibi kişiliğin duygular, düşünceler ve hareketlerle birlikte günlük alışkanlıklarımız ve görüntümüzden oluştuğu belirtilmektedir. Çocuklar için sorumluluğun anlamı kendi görev ve yükümlülüklerinin farkına varmalarıdır. Aile

ortamında sorumluluk verilen çocuk kendisine güvenildiğini, verilen sorumluluğu yerine getireceğine inanıldığını düşünerek yeteneklerini ve gücünü harekete geçirir. Sorumluluk duygusunun kazanılması çok uzun yıllar alır ve pek çok deneyim gerektirir. Sorumluluk duygusunun gelişimi için anne babalar çocuklara başarabilecekleri, yapabilecekleri düzeyde görevler vermelidirler. Çocuğa görev verilirken ne istendiği açık ve anlaşılır bir dille anlatılmalı, bu görevi yerine getirebilmesi için uygun zaman tanınmalıdır (Bal ve Uyanık Balat,2013). Sorumluluk eğitiminde çocukların yaptığı davranışların sonucunu görmeleri önemli bir etkidir. Yetişkinlerde çocuklara bu anlamda fırsat vermelidirler. Çocuklarda sorumluluk duygusu okul öncesi dönemde kazandırılmaya başlanmalıdır (Deveci, 2011).

- ***Mutluluk***

Mutluluk, yaşamın güzelliklerini görme ve bunlara gülebilme becerisidir. Çocukların doğal yapısında var olan güler, oynayarak, eğlenerek, şarkı söyleyerek mutlu olma davranışları engellenmemelidir. Onların yapabildikleri, istedik davranışları, olumlu yönde pekiştirilerek mutlu olmaları ve iyi bir mizah duygusu geliştirebilmeleri desteklenmelidir (Bal ve Uyanık Balat,2013).

- ***İşbirliği***

Günümüz yaşamı insanların işbirliğine dayanır (Uyanık Balat, Balaban Dağal,2011). Ortak hedeflere ulaşmak için diğer kişilerle birlikte çalışmak şeklinde tanımlanabilir. Yaşamın erken dönemlerinde diğer insanlarla birlikte yaşama becerisi kazanan çocuklar ev ortamında, okulda ve sosyal çevrede onlara sağlanacak çeşitli fırsatlarla işbirliğine dayalı ilişkiler geliştirmeyi öğrenebilirler. Özellikle oyun ortamları çocuklar için işbirliğini öğrenebilecekleri en özellikli deneysel ortamlardır (Bal ve Uyanık Balat,2013). Çocuklarda işbirliği davranışını geliştirmek için hayatın her alanında bu davranışın yer aldığını ve işbirliği içinde yaşamın daha güzel, daha anlamlı ve daha kolay olduğunu anlamalarına yardım etmek gerekir (Uyanık Balat, Balaban Dağal,2011). Çocuklar işbirliği yapma davranışını ilk kez okul öncesinde kazanmaya başlar. Bu dönemlerde gerçekleştirilen grup etkinlikleri, oyunlar işbirliği davranışlarının kazanılmasında etkilidir (Deveci,2011).

- **Güven**

Çocuk sevildiği, sevgi, saygı ve tutarlı ilişkilerin yaşandığı, ayrıca kendisine karşı tutarlı davranılan bir ortamda bir diğer temel gereksinimi olan güveni de geliştirir. Çocuk, güvenilebileceği yetişkinlerin bulunduğu ve kendisine de güven duyulan bir ortamda, hem kendisine hem de başkalarına güven duymayı öğrenir. Değerlerin kazanılmasında anne baba ve çocuk arasındaki sevgi, saygı ve güvene dayalı ilişkinin çok büyük önemi ve etkisi vardır. Bu ilişki, çocuğun diğer bireylerle kuracağı iletişimin ve tüm yaşamına ilişkin tutumlarının şekillenmesinde belirleyici rol oynayacaktır (Bal ve Uyanık Balat,2013).

- **Yardımseverlik**

Çocuk yardımseverlik değerlerini gözlem yapma ve modelin davranışını taklit etme yoluyla, gözlemlerini oyun sahnelerinde deneme yoluyla, anne babalarının sosyal yaşamdaki uygulamalarına aktif katılım yoluyla ve bu değerlerle ilgili olumlu davranışlarının pekiştirilmesi ve desteklenmesi yoluyla öğrenmektedirler. Okul öncesi dönem çocukları için bu değerlerin anlamı diğer çocuklara ya da kişilere yardım etmek, oyuncak paylaşmak, diğer çocuklara oyuna katılması için izin vermek, bir etkinliği birbirlerini destekleyerek gerçekleştirmek, ev ortamında iş yapan yetişkinlere kendiliğinden yardım etmektir. Çocukların yardım etme davranışında iki faktör önemli rol oynamaktadır. Birincisi, yardım edebilmek için gerekli olan bilgi ve beceriye sahip olmak. İkincisi de yardıma ihtiyacı olan kişiye karşı empati hissi duymaktır (Bal ve Uyanık Balat,2013). Çocuklar arasında yapılan sosyometrik araştırmalarda, arkadaşları tarafından en çok sevilen çocukların arkadaşlarının isteklerine karşı hassasiyet gösteren, aynı zamanda kendine güveni olan çocuklar olduğu bulunmuştur. Başsı sıkıştığında arkadaşlarından yardım isteyen çocuklar, daima büyüklerine sığınan çocuklardan daha çok sevilmeaktedirler. Bugün küçük yaşlarda alıştırmalarla orta yolu bulmayı öğrenen küçük çocuklar, yarın başka davranışlarında bencillik yapmamayı, fakat ölçüyü kaçırmamayı başarabileceklerdir (Aktepe,2010).

- **Dürüstlük**

Dürüstlük doğruyu söyleme, kendi davranışı nedeniyle başkalarını yanıltmama şeklinde tanımlanabilir. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren çevrelerindeki doğru ve yanlışlar hakkında bilgilenmeye başlarlar. Çocukta olumlu kişilik özelliği

geliştirebilmek için aile bireylerinin birbirlerine karşı dürüst ilişkiler içerisinde olmaları önemlidir. Söz vermek ve verilen sözü yerine getirmek bir dürüstlük örneğidir (Bal ve Uyanık Balat,2013).

- **Nezaket**

Nezaket, toplum dil bilimiyle ilgili bir olgudur. İnsan iş birliğinin ilk koşulu ve toplum düzeninin oluşumuna temel olur gibi tanımlamalar yapılmıştır. Türkçede nezaket anlamı, kendine özgü biçimde, çeşitli unsurlar aracılığıyla ifade edilir. Her toplumun, gündelik hayatlarında kullandıkları kendine özgü çeşitli dilsel davranış şekilleri vardır. Selâmlaşma, vedalaşma, hitap şekilleri ve nezaket kuralları da sosyal yaşamın en önemli iletişim rutinleri arasındadır (Aydemir, 2014).

- **Estetik**

Yunanca “aisthesis” veya “aisthanesthai” kelimelerinden gelir. Algı, duygu, duyum, duyular ile algılamak gibi anlamlar taşır. Bu kelimelerden çıkarılan anlam estetiğin, duygusallığın sağladığı bilgilerin bilimi olmasıdır. Felsefenin içinde üç temel normatif bilim vardır. Bunlar doğruluk temeli üzerine kurulmuş Mantık, iyilik temeli üzerine kurulmuş Ahlak ve güzellik temeli üzerine kurulmuş Estetiktir. Estetik güzel olanı inceler. Estetiğin temel değeri yalnızca güzellik değildir, yüce, trajik, komik, zarif, ilginç, çocuksu (naif) soylu, çekici ve hatta çirkinlik bile estetiğin inceleyeceği değerler içine girebilir (Güden, 2013).

- **Arkadaşlık**

Akran, bir başka deyişle yaşıtlı, kişinin kendi yaş ve konumundaki kişilerdir. Çocuklukta akran grupları birbirleriyle etkileşim içinde olan, ortak amaç ve değerleri paylaşan, davranışları karşılıklı anlaşmalarla belirli kurallara bağlanmış gruplardır. Arkadaşlık grupları, çocukların toplumsallaşmalarını, beceri ve yeteneklerine ilişkin geri bildirim almalarını, diğer çocuklarla değer ve tutumlarını tartıştıkları forum oluşturmalarını sağlamaktadır. Çoğu toplumlarda çocukların birbirleriyle sosyalleşmesi ve koordineli bir şekilde sürdürülen sosyal etkileşimler 3 ile 6 yaşlar arasında iyice belirginleşmektedir (Uşaklı, 2006). Yaşıtlarla kurulan arkadaşlık ilişkileri, çocukların toplumsal gelişiminde çok önemli bir rol oynar. Okul dönemi arkadaşlık kurma davranışının doruk noktasında olduğu, arkadaşlıkların çok önem kazandığı bir dönemdir. Okul öncesi dönemde okul dönemi başlamasından itibaren

çocuklar farklı çevrelerden arkadaş edinmeye başlarlar ve bu arkadaşlıklar çocuğun toplumsal açıdan olgunlaşmasına katkıda bulunmaktadır (Yazgan İnanç, Bilgin, Kılıç Atıcı, 2008).

- Özgürlük

Özgürlük veya erkinlik, birinin engellenmeden ya da sınırlandırılmadan istediğini seçebilmesi, yapabilmesi ve hareket edebilmesi durumudur. Felsefede, determinizm karşısı özgür irade fikrini içerir. Politikada özgürlük, hükümet baskısından bağımsızlıktır.

Bireyler, diğere insanların haklarına saygı duyduğu sürece istediğı gibi davranması şeklinde ifade edilebilir özgürlük. Bu durum, Locke'un doğal haklar geleneğinden kaynaklanır. Özgürlük üstüne yazılan tarihsel kitaplar arasında John Stuart Mill'in 1859 yılından basılan "Hürriyet Üstüne" isimli denemesi bulunmaktadır. Mill, "Hürriyet Üstüne" adlı çalışmasında çoğunluk adı altında, azınlıkta kalan düşüncelerin bastırılmaya çalışılmasından duyduğu kaygıyı dillendirmekte ve mutlak müdahalesizlik anlayışını ortaya koymaktadır. 20. yüzyılın filozoflarından Isaiah Berlin "İki Özgürlük" adlı eserinde özgürlüğün birbirine zıt yorumları olarak iki bakış açısı arasındaki farklılıkları anlatır, bunlar negatif özgürlük ve pozitif özgürlüktür

Diğere bir ifade ile özgürlük– hürriyet kavramı bireylerin kendi iradesine, kendi yasasına, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi (seçme özgürlüğü kendi iradesiyle eylemde bulunabilmesidir), şeklinde tanımlanabilir (Özen, 2013).

- Mücadele

Herhangi bir amaca erişmek, bir kuvvete karşı koyabilmek için bir kişi veya topluluğun güçlü, sürekli çabası, savaşı (www.tdk.gov.tr). Çocukların ileriki yaşamlarında karşılaştıkları güçlükler ile baş edebilmeleri çocukluk döneminde kazandırılacak beceriler ile mümkündür. Çocuklara bir iş yaparken pes etmemek ve sonunda başarmanın mutluluğunu ve hazzını yaşatmak onlardan yapabilecekleri kadar hedefler koyarak başarıma duygusunu yaşamalarına fırsat vermek çok önemlidir.

- Paylaşmak

Paylaşım, üst düzey sosyal becerilerden biri olup toplumda demokrasinin gelişmesi ve yerleşmesi açısından önem taşır. Okul öncesi öğretmenleri, paylaşma davranışı

kazandırmak için, paylaşmanın önemini vurgulamalı ve grup etkinlikleri yaparak pekiştirmelidir (Deveci, 2011).

Anne babalar çocuklarıyla “paylaşma” konusunda öncelikle kendileri örnek model olmalıdır. Anne babalar paylaşma konusunda isteksiz olursa çocuk bu mesajı alır. Çocuklarla oyunlar oynanmalı ve bu oyunlarla paylaşmak çocuklara öğretilmelidir. Örneğin, oyundaki tüm bebeklere yiyecek dağıtmak, bebeklerin ellerindeki çikolatayı bölüşüp yemeleri, oyuncakları dönüşümlü oynamaları gibi (Aktepe, 2010).

- **Liderlik**

Liderlik, astlara ilham verme, grup hedeflerini oluşturma ve bunlara ulaşma ve grubun bağlılığını koruma gibi çok sayıda farklı işlevin bir araya gelmesidir. Liderlik, iletişim sürecinin yaşandığı bir ortamda, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak üzere yönlendirilmiş kişiler arası etkileşim sürecidir. Liderlik, şiddet kullanımı ya da tehdit olmaksızın, bir bireyin diğerlerinin davranışlarını etkilediği sosyal bir işlemdir. Liderlik, kendini çalıştığı işe büyük bir tutkuyla adamaktır. Üst düzey iletişim, insan ilişkileri ve karmaşık konuları basite indirgeme yeteneklerine sahip olmaktır. Etrafına pozitif enerji yayabilmektir. Liderlik insanları belirlenmiş hedefler yönünde çaba göstermeye ikna etme yeteneğidir. Liderlik, bir grup insanı belirli amaçlar etrafında toplayabilme ve bu amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirme bilgi ve yeteneklerinin toplamıdır. Liderlik, belirli şartlar altında, belirli kişisel ve grup amaçlarını gerçekleştirmek üzere, bir kimsenin başkalarının faaliyetlerini etkilemesi ve yönlendirmesi süreci olarak tanımlanabilir. Lider mensup olduğu grubun amaçlarını belirleyen ve bu amaçların gerçekleşmesinde gruba en etkili biçimde yön verebilen kişidir. Liderlik, diğer insanların göremediğini görmek ya da hissedemediğini hissetmektir. Liderlik bir vizyon sahibi olmak ve bu vizyona erişmek için gereken değişimi yaratacak stratejiler geliştirmek demektir. Liderlik; insanları değişim ve gelişim için ikna etme becerisidir. Liderler, kendi mesleklerine ve yaptıkları işlere tamamiyle hakimdirler ve yaptıkları şeyi yapılabilecek en iyi şekliyle yaparlar. İnsan ilişkilerinde ustadırlar. İnsanlara güven verirler ve güveni kötüye kullanmazlar (Tunçer, 2011).

- **Özgüven**

İnsan kişiliğinin en temel özelliklerinden biri olan özgüven, kişinin kendisiyle ilgili değerlendirmeleri sonucunda oluşan öznel bir olgudur. Bireyin davranışlarını etkiler

ve dinamik bir yapıya sahiptir. Özgüven kalıtsal bir özellik değildir ve aile, okul, çevre gibi faktörlerin etkisi ile kısacası birey yaşadıkça şekillenmektedir.

Özgüvenin oluşumunda ve gelişiminde anne baba tutumları, akademik başarı, kendini değerlendirme ve çevre, zeka, fiziksel görünüm, cinsiyet önemli belirleyiciler arasındadır (Bilgin, 2011).

Özgüven, kendine yönelik iyi duygular geliştirme sonucu, kendini iyi hissetmek demektir. Başka bir deyişle kendimiz olmaktan memnun olmak ve bunun sonucu olarak kendimiz ve çevremizle barışık olmaktır (Karakaş vd., 2011).

Genel anlamda özgüven bireyin kendi yeteneklerini, duygularını tanıması, kendini sevmesi ve kendine güvenmesi olarak tanımlanır. Ancak Lindenfield (1997), iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki değişik özgüven olduğunu söyler. İç özgüven, kendimizden memnun ve kendimizle barışık olduğumuza dair inancımız ve bu konuda hissettiklerimiz; dış özgüven ise, dışarıya kendimizden emin olduğumuz şeklinde verdiğimiz görüntü ve davranışlardır (Günel, 2007).

- **Cesaret**

Cesaret, birçok insanın arzuladığı, hatta birçok insanın kendisinde var olduğuna inandığı fakat hayata geçirmekte zorlandığı bir tutumdur. Cesaret, bilinçsizce ileri atılmak, gözünü karartarak hareket etmek olmamalıdır. Cesaret, bir şeye karşı ilk adımın atılmasını sağlar. Winston Churchill şöyle söylemiştir: "Cesaret, haklı olarak erdemlerin en değerlisi olarak bilinir; çünkü diğer bütün erdemler ona dayanır." Cesaret, gerçekten başarılı olan insanların başta gelen özelliğidir. Cesaret, başarının temelidir. Çünkü çoğu zaman cesaretsizliktir insanı başarılarından alıkoyan (www.meb.gov.tr.).

- **Temizlik ve Düzen**

Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet. Temiz durma veya tutma durumu (Karakaş vd., 2011). Temizlik insan sağlığı için dikkat edilmesi gereken en önemli unsurların başında gelmektedir. Küçük yaşlardan itibaren kazandırılan temizlik ve sağlıklı olma anlayışı ileriki yaşlarda da aynen devam edecektir. Bu yüzden erken yaşlardan itibaren bu değer kazandırılması çok önemlidir. Ailede kazandırılmaya bağlayan bu alışkanlıklar hayat boyu devam edebilecek kazanımları içine alan bir süreçtir (Tahiroğlu, 2011).

- ***Empati***

Empati bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyması onun kendine özgü dünyasını, duygu ve düşüncelerini tam olarak anlayıp ifade etmesidir (Karaca, Açıkgöz ve Akkuş, 2013). Kişinin iletişim esnasında, kendisini karşısındakinin yerine koyarak onun duygularını anlamaya çalışmasına empati denir. Diğer bir deyişle, empati başka bir kişinin iç dünyasında düşünebilme, hissedebilme, duygu ve düşüncelerine karşılık verebilme olarak da düşünülebilir (Pala, 2008).

- ***Barış***

Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam Savaşın ve kaosun olmadığı durum, sulh, huzur (Karakaş vd., 2011).

- ***Adalet***

Adalet bir şeyi yerli yerine koymak, her hakkı hak sahibine vermektir. Hüküm ve davranışlarda tarafsız ve ilkeli olmak eşitliği gözlemektir. Genel anlamda adalet, aşırılıklardan uzak, ılımlı, ölçülü ve dengeli bir tutumu ifade eder. Adalet bütün erdemlerin başı ve en önemlisidir. Çünkü insani ve toplumsal düzen adalet olmadan bir başka yolla sağlanamaz ya da uzun ömürlü olmaz (Hökelekli, 2013).

2.5. Değerler Eğitimi

2.5.1. Tanımı

Bireyler toplumsal kurallar, gelenekler ve görenekler yoluyla “iyi – kötüyü” ve “doğru - yanlış” ayırmayı ve kendi ahlâk ilkeleri doğrultusunda bir ölçü edinmeyi öğrenirler. Edinilen bu ölçü değer adı verilen kanaatler ve inançlar bütünü oluşturur.

Değer: Türk Dil Kurumu’nun Güncel Türkçe Sözlüğü’nde (TDK, 2013) “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, meziyet, üstün nitelik, meziyet” olarak tanımlanan değer Dilmaç (2007) tarafından ise insanı diğer canlılardan farklı kılan düşünebilme yeteneğiyle ürettiği inançlar bütünü olarak ifade edilmiştir.

Terim olarak “değer” bizim objeleri, insanları, fikirleri, durumları ve hareketleri iyi, kötü, arzu edilen, istenmeyen ve bunun gibi yargılarımızı oluşturan standartlarımızı ve prensiplerimizi ifade eder (Yazıcı, 2006).

Başka bir değer tanımı: insan benliği biri dürtüler, diğeri ise ülküler ve değerlerden oluşan iç içe geçmiş iki yapıdan oluşur. Dürtüler büyük ölçüde doğuştan gelen doğal eğilimlerdir. Kişilerin içinde yaşadığı toplumla değerleri ve ülküleri şekillenir. Kültürel dünya, hem insan olmak, hem de insanı anlamak için temeldir. Bireylerin kültür ortamı içinde gelişimi eğitim sürecidir. Bu eğitim süreci içine akademik bilginin yanında karakter eğitimi de dahildir.

Değer, “Davranışlara genel olarak rehberlik eden ilkeler ve temel inançlar, eylemlerin iyi ya da istenilen olarak yargılandığı standartlar” olarak tanımlanmaktadır (Yazar veYelken,2013).

Bireylerin günlük yaşamlarında önemsediklerini etkileyen, hayatlarının her aşamasında karşılaştıkları tüm durumlarda gösterdikleri tavır ve davranışlar bir değere dayanır (Akkaya, 2014).

Lickona (1992) karakter eğitimi çalışmalarında değer eğitiminin demokratik toplumların başarısı için temel olduğu görüşünü savunmaktadır (Akbaş, 2008).

Değer; insanın hayata dair karar vermesinde, gelişen olaylar karşısında yorum yapmasında, çevresinde kendini etkileyen durumlar hakkında hüküm vermesinde ona yol gösteren, unsurlarıdır.

Değerler, toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve nasıl yaşanılması gerektiğini belirtir (Bulut, 2011).

İnsan davranışlarının açıklanmasında da büyük öneme sahip olan değerlerin, sosyal bilimlerde sürekli ilgi çeken konulardan biri olmaktadır, Çünkü birey ve gruplar hakkında bilgi verir ve toplumun kültürel haritasını ortaya çıkarmada yol göstericidir (Özgökbel Bilis, 2011).

Algı ve biliş dünyamızda, gerçekler ya da olgular ile anlam ve değerler birbirlerini tamamlayan iki ayrı kategori olarak bir arada barınırlar. Tüm yaşantılarımız iyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, sevap-günah gibi değerlendirme tarzları ile anlam kazanır. Bireyler yaşamlarında kurdukları ilişkiler sayesinde değerleri keşfederler ve kendi varlığını fark edip ortaya koyarlar (Hökelekli, 2013).

Değer, bir sosyal yapının varlık, birlik, işleyiş ve devamının sebebi olarak kabul edilen, tasvip ve teşvik gören, korunmaya çalışılan inanışlara “değer” denilir. Toplumlarda değerler, iman, kanaat, bilgi gibi farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Kaynağı, ortaya

çıkış şekli ve yaptırım gücü ve ne olursa olsun değerler, kavramlara yüklenen manalardır. Değerler temel bakış açıları ve ya temel ilkelerin esas aldığı yaklaşım atomlarıdır. Her bir değer, o sosyal yapının tarihi birikimin sonucu olarak meydana gelir. Sosyal yapıyı oluşturan üyelerin büyük çoğunluğu değerleri benimsenirler (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

Değer, bir toplum, bir inanç ya da bir ideoloji içerisinde insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş olan ve toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü görüş, düşünüş, davranış ve kuraldır.

Değerler eğitimi denildiğinde, aklımıza ahlak, kişilik ya da karakter eğitimi kavramları gelmektedir. Gelişimin erken dönemlerinde çocuklara kazandırılmaya çalışılan değerler, onların bilişsel ve sosyal gelişiminden ayrı düşünülemez. Toplumsal yaşamda büyük öneme sahip olan değerler eğitiminin gerekliliğine karşı, uygar toplumlarda önemli bir bilinçlenme görülmektedir (Yazar ve Yelken, 2013).

Bir toplumun, diğer milletlerle uyum ve huzur içinde yaşaması uluslararası bazı ortak değerlerin aynı şekilde algılanabilmesiyle mümkün olacaktır. Bu tür evrensel değerler önce birey tarafından doğru şekilde algılanmalıdır. Bu şekilde önce bireyin düşünce tarzına, sonra buna bağlı olarak ortaya çıkacak olan toplumun düşünce tarzına yön verilmiş olur. Bireye mutlak bir iyi'nin varlığı benimsetilmeye çalışılırsa bu toplumun da ortak kabulü olacaktır (Bulut, 2011).

Değerler, bireyin dünyayı algılayış ve değerlendirme sürecini etkileyerek anlam yaratma sürecinde aktif unsurlar olmaktadır. İnsanın algıladığı her şeyin arka planında kendine özgü bireysel değerlendirme süreçleri mevcuttur. Değerler dikkate alınmazsa insanların ve toplumların sosyal davranışları anlaşılamaz (Özgökbel Bilis, 2011).

Değerler kültür ve topluma anlam veren ölçütler olup, insanların çoğunluğu tarafından kabul edilen ve paylaşılan gerçek davranış standartlarıdır.

Değerler aynı zamanda bir yargıya varmamızı sağlar.

Değerler, insanın kendi yaşamındaki farklı etmenlere verdiği önemdir. Bir değerın önemi, söz konusu değerın kişisel ve toplumsal ihtiyaçları karşılama oranına göre değişmektedir. Bu nitelik, bireyden bireye değiştiği gibi toplumdan topluma da değişebilmektedir. Bir kişi ya da toplum için faydalı olan şeyler bir değer olarak

düşünülmektedir ve arzu edileni değil arzu edilebilir olanı ifade etmektedir (Özgökbel Bilis, 2011).

Değerler her insanın yaşadığı çevre ve deneyimleri ile yakından ilgilidir ve her insanda bu temel değerler, kişilik özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocukta yanlış gelişmiş bir davranışı değiştirmek doğal olarak yeni bir davranış geliştirmeye çalışmaktan çok daha zordur. Bu nedenle çocuğun kişiliğini oluşturan değerlerin yanlış gelişmesine ne ailelerin ne de eğitimcilerin fırsat vermemesi gerekir (Uyanık Balat, 2004).

Çocukların sosyalleşme sürecinde toplumsal değerleri kazanmasında bilişsel olgunlaşma düzeyiyle birlikte dil ve iletişim becerileri de önemli bir yer tutar. Çocuğun sosyal yaşamda ilişkileri başlatma ve sürdürme konusunda kuralları öğrenmesinde ailesi, akranları ve diğer yetişkinlerin önemli rolü vardır. Örneğin; çocuk anaokulunda ilgi köşelerinde birlikte oyun oynayan bir gruba aniden girip, onların oyuncaklarını almaya çalışırsa oyundan dışlanabilir. Bu yüzden, başlayan bir etkinliğe uygun biçimde katılmayı ve katılım sırasında kabul edilebilir davranışları göstermeyi öğrenmesi gerekir. Belki oyuna katılmadan önce arkadaşlarına sorması ya da arkadaşlarının kabul etmeyeceği davranışlardan uzak durması gerekir. Çocuk zamanla bu tür deneyimler yaşayarak kabul gören ve görmeyen davranışları öğrenmeye başlar. Her birey içinde yaşadığı toplumun özelliklerini taşır. Çocuklar büyüme süreci içinde çevreden gelen etkilere bağlı olarak ailesinden ve okuldan da öğrendikleri ile belli değerleri kazanırlar (Arıkan ve Akman, 2012).

Akbaş'a (2008) göre, değerler; toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini belirtir.

Güven'e (1999) göre, sosyal denetim mekanizmalarından en önemlisi olan değerler toplumsal bütünlüğün ayrılmaz unsurlarındandır. Bireyin hayatında hemen her şey bu değerlere göre algılanır ve yaşamın anlamı bu şekilde öğrenilir (Uyanık Balat, 2012).

Windhorst'a göre değerler, bir toplumun varlığı, birliği, işleyişi ve devamı için o toplumun çoğunluğu tarafından gerekliliği kabul edilen, ayrıca da uyulması gerekli görülen temel ilkelerdir.

Marshall'a göre, tutum gösterme sürecinde değerler, insanların etik ya da uygun davranışlar hakkında neyin doğru neyin yanlış olduğu, konusunda fikirleri göstermektedir.

Hillmann ve Friedrichs'e göre değerler bir toplumda istemli olarak arzu edilen ve insanlara toplumsal yaşamda oryantasyon sağlayan beklentilerdir. Değerler farklı davranış şekillerinin, arasında kişinin seçimini belirleyerek onun davranışlarını yöneten, davranış biçimleri üzerinden karar vermesini sağlayan ve böylelikle kültürün belirleyici unsurları olarak kabul edilmektedir (Özgökbel Bilis, 2011).

Clyde Kluckhohn tanımında değeri 'arzu edilenin anlayışı' olarak ifade etmektedir (Özgökbel Bilis, 2011).

Değer konusunda belirtilen görüşlerin çeşitli olmasının nedeni, insanın farklı davranışlar gösterebilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebepten dolayı da Tugral'a göre kişide değer oluşumu sürecinde temel dört etmen bulunmaktadır:

- 1) kişinin fizyolojik yapısı,
- 2) kişinin duygusal yapısı,
- 3) kişinin toplumsal çevresinin yapısı,
- 4) kişinin aklî yapısıdır.

Bu dört etmen sürekli birbirleriyle ilişki içinde olan, kişinin bütünlüğünü oluşturan unsurlar olarak görülmelidir (Özgökbel Bilis, 2011).

Ayrıca, sevgi, işbirliği, dürüstlük, adalet, eşitlik, cesaret, barış, merhamet, bilimsel tutum, insanların kardeşliği, emeğin onuru gibi temel değerler konusunda çocuklar desteklenmelidir (Arıkan ve Akman, 2012).

Erken dönemde değerler eğitimi çalışmalarıyla birlikte geliştirilmesi gereken sosyal becerilerden bazıları ise şunlardır;

- Kuralları öğrenme
- Başkalarının kendi düşünce ve hislerinin olduğunu öğrenme,
- Başkalarının hakları olduğunu anlama,
- Paylaşma,

- Bekleme, sabırlı olma
- Başkalarının eşyaları özen gösterme,
- Bir grubun parçası olduğunu anlama,
- İşbirliği yapma,
- Yetişkini dinleme,
- Nazik olma,
- Evden ve ailemizden bir süreliğine ayrı kalabilme (Uyanık Balat, 2004).

Kişinin sahip olduğu değerler, bir şeyin iyi ya da kötü mü olduğunun kararlaştırılmasında, bireyin davranışlarının değerlendirilmesinde bir standart niteliği taşır. Değerler, bireyin, çevresindeki kişiler, nesneler, olgular vb. ile olan ilişkilerini belirleyen özelliklerdir. Herhangi bir kişiyi, olayı ya da objeyi nasıl nitelediğimiz, sahip olduğumuz değerlere bağlıdır. Birey, günlük yaşamında, tüm eylemlerinde sahip olduğu değerleri ile davranır. Sahip olunan değerlerin farkında olmak ve içselleştirmek bireyin yaşam kalitesini arttıran önemli özelliklerden biridir (Demirtaş, 2009).

Değerler yerel bir kültürle birlikte ilişkilendirilmektedir. İnsanlar toplum içinde rol statülerini, değerlere göre edinirler. Bütün toplumlarda sosyal düzeni sağlayan, düşünce ve kurallar mevcuttur.

Sosyal bir varlık olarak insan, içinde yaşadığı toplumun değerlerini, inançlarını, davranış biçimlerini dikkate almak zorundadır. Sosyal hayata uyum, yaşam boyu devam eder. Bu da toplumsal sürekliliği sağlamaktadır (Özgökbel Bilis, 2011).

Kişinin önceden edindiği değerler belirli bir durum karşısında ortaya çıkmaktadır. Bir grup karşısında kişinin sergilediği davranış olarak ortaya çıkmaktadır. Grup içinde başarılı olmak, başkalarıyla iyi geçinmek gibi değerler ön plana çıkar, kişinin benliğini savunan ve onun ihtiyaçlarına cevap veren bir sistem oluşur. İnsanlar bilgi, kendini geliştirme, bağımsız davranma gibi davranış biçimlerini kullanarak değerlerini oluştururlar ve bu değerler söz konusu davranış biçimlerinin son şeklini belirlemektedir. Bireylerin yaşamında yol gösteren değerler bireyle ve gruplar arasında farklılık gösterebilmektedir.

Son yıllarda dünyada olduğu gibi Türkiye’de de toplumsal yaşamın farklı boyutlarında değerleri temel alan bir anlayışın gelişmekte olduğu görülebilmektedir. Ayrıca toplumların sahip olduğu değerlerin neler olduğunu belirlemeye yönelik araştırmalar da yapılmaya başlanmıştır.

1981 yılında başlatılan, her 5 yılda bir gerçekleştirilen ve Türkiye’nin de dâhil olduğu “Dünya Değerler Araştırması’nın (1981) sonuçlarına göre Türk toplumunun geleneksel değerleri tamamen terk etmediği fakat modern değerleri de tamamen benimsemediği tespit edilmektedir. Bir diğer ifadeyle Türk toplumu, modernleşmenin aşamaları içinde geçiş sürecindedir ve geleneksel ile modern değerleri bir arada yaşatmaktadır (Özgökbel Bilis, 2011).

Bir değer, eylem ve davranış biçimleri arasında seçim yapılmasına yardım eden bir davranış standardı olmaktadır. Bu da kişinin sosyal rollerini seçmesinde ve gerçekleştirmesinde birer rehber görevi görmektedir.

Gelişen ve değişen dönem içinde yeni nesiller bir kimlik karmaşası yaşamaktadırlar. Öğrendikleri değerler sayesinde bu dönemde daha kolay uyum sağlayabilirler kendilerinden emin olan bireyler olarak yetişirler.

Bilgin (1985, 83- 84; Akt; Aydın, 1997,17) değerlerin işlevselliğini aşağıdaki maddelerle açıklar,

1. Bireyi, sosyal konularda belirli bir pozisyonu almaya sevk eder,
2. Bireyi, belirli bir politik veya dini ideolojinin bir diğerine tercihi yönünde etkiler,
3. Bireyin, kendini sunmasında rehberlik eder,
4. Bireyin kendini ve diğerlerini değerlendirmesinde ve yargılamasında, kendini ve diğerlerini övmesi veya kusurlar bulmasında kriter rolü oynar,
5. Diğerlerini etkilemede veya ikna etmede kullanır,
6. Karşılaştırma sürecinde merkezi konumu nedeni ile bireyin kendini diğerleri kadar ahlaklı veya yeterli olup olmadığını değerlendirmesinde ölçü olarak kullanır,
7. Psikoanalitik anlamda veya sosyal olarak kabul edilemez inanç, tutum ve eylemlerin nasıl aklileştirilebileceğini gösterir (Uçar, 2009).

Ortak değerler sistemi toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunur. Toplumsal düzenin sağlanmasına neden olur. Değer sistemleri üst, eşit ve alt düzeyler olarak hiyerarşi oluşturduğundan değerler tek başına değil bir başka değere bağlı olarak önem göstermektedir (Özgökbel Bilis, 2011).

Toplumda, bireylere değerlerin öğretilmesi temelde ailenin sorumluluğu altında görülmektedir. Ebeveyn-çocuk ilişkileriyle öğrenilen değerler özsaygının gelişmesinde kritik bir özellik taşımaktadır.

Bireylere değer kazandırmada kullanılabilecek araç ve kurumların basında aile, dini kurum ve gruplar, okullar, televizyon ve akran grupları gelmektedir (Demirtaş, 2009).

Çocuklar yaşadıkları çevre de değerlerin var olduğunu görerek bunu içselleştirebilirler. Çocuklara model olan bütün yetişkinler (ailelerin, eğitimcilerin, akranların, kendinden büyük ve küçük çocukların, komşuların, akrabaların vb.) ve tüm çevresel diğer faktörler (yazılı- görsel medya olarak adlandırdığımız; kitaplar, televizyon, internet elektronik oyunlar, e kitaplar vb.) bu değerleri önemsemeli ve vurgu yapmalıdır. Çocuklarda evrensel değerlere ilişkin sağlam temeller oluşturulmalıdır, kendi hayatlarında akıl ve kalplerinin uyum ve denge içinde çalışması gerektiğini öğretilmelidir (Uyanık Balat, 2004).

2.5.2. Değerler eğitiminin önemi

Dünya da her şey insanlar için vardır ve onlara hizmet eder. Dünya insanların çalışması, bilgisi, denetim ve yönetimi ile belli bir düzen içinde devam eder, varlığını sürdürür. Böylelikle iç dünyamızın bir yansımasını dış dünyada görürüz. Biz nasılsak hangi duygu, düşünce ve amaçlarla dünyaya yönelirsek dünyada o yönde biçim alır (Hökelekli, 2013).

Eğitim, doğası gereği insana yapılan yatırımdır. Teknolojinin gelişmesi ile yaşam koşullarının geçmişe göre iyileştiği modern çağda eğitimin, insan merkezli olması, her bireye eşit ve adil koşullarda bilgi beceri ve tutumlar kazandırması gerekmektedir. Ayrıca değerler eğitimi bireyin karşılaştığı sorunlara çözüm getirebilmesi için uygulanabilir olmalıdır. “Özgürlük, insan hakları, sosyal adalet ve sorumluluk gibi ahlaki ilkeleri değerlendirme, eleştirel düşünme ve analiz ahlakın özünü oluşturur ve değerler eğitimi bireyin ahlaki eğitiminin temeli olmalıdır”. Bu bağlamda değerler eğitimi ile birey, özgürlük, adalet, hak, sorumluluk, dürüstlük ve nezaket gibi soyut ilkeleri günlük yaşamda uygulamaya geçirebilmelidir. Eğitim, dünyadaki bütün insanları bütün yönleriyle ve her açıdan yaşama hazırlama amacı gütmesi ve tüm yaşam süresince bireylere kalıcı öğrenme sevgisi kazandırmalıdır. Yani, Einstein’ın belirttiği gibi eğitim bireylere “sadece bir konuda uzmanlık bilgisi değil; bireylerin kişiliğini geliştirerek onlarda güzellik duygusu ve ahlaken iyi olma bilinci de

kazandırılmalıdır. Bununla birlikte eğitim devrinişsel ve duyuşsal alanda bireylerin kişisel, sosyal alanda gelişimi desteklemeli insani değerileri özümsemesini sağlayacak deneyimler sunmalıdır. Temel değerileri de içeren eğitim, yalnızca akademik becerileri geliştirmek değil sivil sorumluluk duygusu ve etik kültürün oluşmasına katkı sağlayacaktır. Değer eğitimi bireylerin doğa ile barışık olmasını sağlar ve aynı zamanda dengeli bir toplumsal kalkınmanın yolunu açar (Arıkan ve Akman, 2012)

Eğitimde bilginin öğrenilmesi kadar önemli olan diğeri bir husus iyi bir ahlaki karakter kazanılmasıdır. Bu da çocuklara ve gençlere bazı temel değerielerin öğretilmesi ile oluşabilir. . Değerler, bireylerin davranışlarını yöneten güçlü inanç ve tutumlarıdır. Toplumun ruh sağlığı ve bütünlüğü, herkesin aşağı yukarı üzerinde uzlaşmaya vardığı insani/ manevi ve ahlaki değerielerin yeni nesillere sistemli ve kalıcı yöntemlerle aktarılması ve onların bu değerieleri davranışa dönüştürülebilmeleri ile yakından ilişkilidir (Hökelekli, 2013).

Değer, bireyin dış dünya ve onun kişi üzerindeki etkilerine karşı kendi tavrını koymasını sağlayan mekanizmadır. Bir konuda yorum yapma ve o konunun kendisine ne tür bir kazanç sağlayacağını yahut ne derecede olumsuz bir etki yapacağına dair kanaat oluşturmasını sağlar. Bu açıdan değer kavramı bireyin değerlendirme yapma mekanizmasını harekete geçirmesi sebebiyle önemlidir (Bulut, 2011).

İnsan hayatına benimsediğı ve sahip olduğu değerieler ile yön verir. Bu değerielerin eyleme dönüşmediğinde anlamını yitirir. Gerekli değerieleri benimsemeyen insanlar, bilgi ve becerilerini insanlığa yararlı olmayacak şekilde kullanabilirler (Yazar ve Yelken, 2013).

Bir toplumun öncelikli değerielerinin ne olduğu belirlenmeli, yeni nesillere kazandırılacak olan değerielerin eğitiminde yakın çevreden hareketle zengin ülke kültürümüzden, tarihimizdeki olumlu örnek şahsiyetlerden faydalanılmalıdır (Aktepe, 2010).

İdeal toplumlarda değerielerin korunması, gelecek nesillere aktarılması çok önemlidir. Bu yüzden toplumu oluşturan bireylere değerieler kazandırılmalıdır. Öz değerielerin kazanılması da çocukluk döneminde başlamalıdır ve yaşam boyunca geliştirilmelidir (Akkaya, 2014).

Sosyal yaşamda bireyin kabul edilebilir ve başarılı olması için kendine ait değerler sisteminin olması önemlidir. İstikrarlı ve nispeten kalıcı değerlerle donanık bireyler yetiştirmek formal ya da informal eğitim süreçlerinin temel amaçlarından birisidir (Demirtaş, 2009).

Günümüzde değerler eğitiminin önemi giderek artmıştır. Değerler eğitiminin önem kazanmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerden biri, günümüzde yaşanan değer kayıpları olarak gösterilmektedir. Lickona (1996), toplumdaki değer kayıplarına ilişkin birçok sorunun aslında bireylerin davranışlarında görülebileceğini belirtmiştir. Bu davranış biçimlerinin oldukça geniş bir alanda görüldüğünü ve ulusal boyutlarda durdurmanın zor olduğunu vurgulamıştır.

Bu davranış kalıpları şöyledir:

- Gençlerin şiddet eğilimlerinin yükselmesi
- Yalancılık gibi dürüst olmayan davranışların artması
- Aile, öğretmen ve diğer otorite figürlerine saygı gösterilmemesi
- Akran zorbalığının yükselmesi
- Bağnazlık ve nefret suçlarının artması
- Dilin bozulması
- Çalışma etiğinin azalması
- Ben-merkezcilik ve kişisel ve vatandaşlık sorumlulukların azalması
- Madde bağımlılığı, erken cinsellik ve intihar gibi kendini yıkıcı eylemlerin artması
- Etik alanında büyüyen cahillik-bilgisizlik, etik kuralların ihmal edilmesi ve kendine ve diğerlerine düşünmeden zararlı davranışlarda bulunulması

Bu davranış kalıplarını toplumsal anlamda meydana gelen değişimlerden ayrı değerlendiremeyiz. Değerler eğitiminin önem kazanmasının önemli bir nedeni, yaşanan hızlı ekonomik, sosyal, kültürel değişimlerin toplumsal değerlere olan etkisidir. Bireylerin hem küreselleşmenin getirdiği olanaklardan en iyi şekilde yararlanması hem de küreselleşmenin getirdiği olumsuzluklardan kendisini ve toplumunu koruması istenmektedir. Bu bağlamda, bireyler bir yandan evrensel değerlere sahip çıkan ve başkalarına hoşgörülü bireyler olarak, diğer yandan da ulusal

ve kendi değerlerinin bilincinde olan bireyler olarak yetiştirilmelidir (Arıkan ve Akman vd., 2012).

2.5.3. Değerlerin özellikleri ve fonksiyonları

Değerlerin ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için özelliklerinin bilinmesi gerekir. Değerlerin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Değerler inançlardır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
2. Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.
3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.
4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur. Kültürler ve bireyler sergiledikleri değer öncelikleri sistemleriyle betimlenebilirler.
6. Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir.
7. Değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişir. Hatta ait oldukları kültürlerin içinde dahi ayrılık gösterebilirler. Farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir ama o değere verdikleri önem derecesi farklı olabilir (Yazıcı, 2006).

Fichter (1994): değerlerin sahip olduğu diğer özellikleri şu şekilde sıralamaktadır

- Değerler grubun ve toplumun üyelerince paylaşılmış, üzerinde uzlaşmaya varılmış olduğu için herhangi bir bireyin yargısına bağlı değildir.
- Aynı toplumun üyeleri tarafından önemsendikleri için genel refahın korunması ve sosyal gereksinimlerin karşılanması ile birlikte görülmektedir.
- Değerler coşku ve heyecanlarla birlikte bulunduğu için üyeler, yüksek değerler uğruna özveride bulunmaya, mücadeleye ve hatta ölmeye razıdırlar (Özgökbil Bilis, 2011).

Değerlerin özelliklerini özet olarak belirtmek gerekirse:

1. Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer eden davranışı yönlendiren güdülerdir (Bulut, 2011).

Değerler birbirini etkileyen aynı zamanda da etkilenen özelliğe sahiptir. Değerler arasında kesin bir sınır çizgisi çekmek de mümkün değildir. Değerler birbirinden bağımsız düşünülemez. Değerler durağan değildir. Değişkenlik özelliği vardır. Değerlerdeki değişim birdenbire değil, zaman içerisinde oluşmaktadır.

Değerler kalıtsal değildir. Değerler bir sonraki kuşağa sosyal rollerle aktarılır. Değerler, aileden, yakın çevreden, yazılı ve görsel materyallerden taklit ya da model alma yolu ile öğrenilir.

Değerlerin öncelik ve sonralığı kişilere göre değişkenlik gösterebilmektedir. Kimi için saygı baş değerken, kimi için sevgi baş değer olabilmektedir (Bulut, 2011).

Değerler toplum ve bireyi birbirine bağlayan iletken bir tel gibidir. Sürekli olarak toplumdan bireye, bireyden de topluma karşı bir akım söz konusudur. Birey, değer yargılarını belirler; toplum, bu yargıları olumlu bulup bulmayışına göre bireye dönüt verir. Toplumdan aldığı dönütler sayesinde birey yeni değerler inşa eder ya da eskilerde değişikliklere de gider (Bulut, 2011).

Değerlerin en önemli özelliği bireyin gösterdiği hem olumlu hem de olumsuz davranışları açıklayan bir yapıya sahip olmasıdır (Akkaya, 2014).

2.5.4. Değerler eğitiminin sınıflandırılması

Farklı kişiler tarafından farklı değer sınıflamaları yapılmıştır. Dolayısıyla herkes tarafından kabul edilen bir değer sınıflamasından bahsedilememektedir (Acat ve Aslan, 2012).

Nelson'a göre değerler; bireysel değerler; grup değerleri ve sosyal değerler olarak üçe ayrılır.

- *Bireysel Değerler*

Bireysel değerler seçim yapmada ve satın aldığımız ürünlerde, hobilerimizde olduğu gibi diğer kişisel tercihlerimizle ilişkilidir.

- *Grup Değerleri*

Grup değerleri, belirli bir grubun üyeleri tarafından paylaşılan değerlerdir. Bu grup; aile, kulüp, dini ya da politik bir grup olabilir.

- *Sosyal Değerler*

Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerdir ve bireyin mevcut toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettirmesine yarar Sosyal değerlerin tanımlanmasında sosyalleşme, sosyal bilinç, norm ve grup ruhu gibi kavramlar kullanılmaktadır.

Rokeach'a göre değerler: Temel değerler ve Araç değerler olmak üzere iki gruba ayrılır.(Yazıcı, 2006).

- *Temel Değerler*

Arzu edilen nihai değerleri içerir. Başarı, özgürce seçim, eşitlik, erdem, vb.

- *Araç Değerler*

Temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış tarzlarını ifade eder. Cesaret, sorumluluk, gerçeklik, tutku vb.

Spranger, değerleri altı temel gruba ayırmıştır. Bunlar: estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değer gruplarıdır.

- *Bilimsel Değer*

Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirci, akılcı ve entelektüeldir.

- *Ekonomik Değer*

Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.

- *Estetik Değer*

Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.

- *Sosyal Değer*

Başkalarını sevmek, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattir. Bencil değildir.

- *Politik Değer*

Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.

- *Dini Değer*

Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi fazları feda eder.

Schwartz ise değerleri; bireysel ve kültürel olmak üzere, iki düzeyde incelemiştir (Yazıcı, 2006).

- *Güç (power)*

Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerine denetim gücü

Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, Toplumdaki görüntüyü koruyabilmek (insanlar tarafından benimsenmek).

- *Başarı (achievement)*

Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi. Başarılı olmak, Yetkin olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak (Zeki olmak).

- *Hazcılık (hedonism)*

Bireysel zevke, hazzı yönelim. Zevk, Hayattan tat almak.

- *Uyarılım (stimulation)*

Heyecan ve yenilik arayışı, cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.

- *Özyönelim (self-direction)*

Düşünce ve eylemde bağımsızlık. Yaratıcı olmak, Merak duyabilmek, Özgürolmak, Kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak (Kendine saygısı olmak).

- *Evrenselcilik (universalizm)*

Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve Doğanın iyiliğini gözetmek. Açık fikirli olmak, Erdemli olmak, Toplumsal adalet, Eşitlik, Dünyada barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya, Doğayla bütünlük içinde olmak, Çevreyi korumak (İç uyum).

- *İyilikseverlik (benevolence)*

Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme

Yardımsever olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak (Gerçek arkadaşlık, Olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anlamlı bir hayat) (Yazıcı, 2006).

- *Geleneksellik (tradition)*

Kültürel yada dinsel töre ve fıkirlere saygı ve bağlılık. Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Geleneklere saygılı olmak, İlimli olmak (Dünyevi işlerden el ayak çekmek).

- *Uyma (conformity)*

Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması

(Kibarlık, İtaatkâr olmak, Anne babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek).

- *Güvenlik (security)*

Toplumun, var olan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği

Ulusal güvenlik, Toplumsal düzenin sürmesini istemek, Temiz olmak, Aile güvenliği, İyiliğe karşılık vermek (Bağlılık duygusu, Sağlıklı olmak) (Yazıcı, 2006).

Güngör değerleri 6 kategoride toplamıştır.

Bunlar; estetik, teorik, iktisadi, siyasi, sosyal ve dini değerler olarak sınıflandırmıştır (Ulusoy ve Dilmaç 2012).

Refshauge'ye göre temel değerler;

Dürüstlük, mükemmellik, saygı, sorumluluk, katılım, işbirliği, önemseme, tarafsızlık, demokrasi (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

Alpöge (2011)' e göre okul öncesi dönemde çalışılması uygun olan değerleri bir sınıflandırma yapmadan şu şekilde sıralamıştır; doğru seçim yapabilme, dürüstlük, sevgi, saygı, cesaret, iyilik, sorumluluk, adalet, arkadaşlık, barışıklık (Uyanık Balat, 2012).

Değer sınıflamalarında ele alınan ve değer karakter ya da kişilik eğitim programlarında yer verilen değerler incelendiğinde okul öncesi dönemde, bireysel, kişiler arası ve toplumsal değerler sınıflandırması içinde dürüstlük, sorumluluk, sabır, iş birliği, sevgi, saygı, barış, doğayı sevmek, koruma gibi evrensel değerlere yer verilebilir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

2.5.5. Değer eğitiminde kullanılan yaklaşımlar

Değer öğreticileri nitelikli bir değer öğretimi atmosferi oluşturabilmeleri için, kayda değer öğretim yaklaşımları ortaya koymuşlardır (Ulusoy ve Dilmaç,2012).

Değerlerin öğretiminde farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- *Değerlerin Doğrudan Öğretimi Yaklaşımı*

Doğrudan öğretim yaklaşımı çokça kullanılan ve daha çok öğretmen merkezli bir yaklaşımdır. Doğrudan öğretim yaklaşımında iki yöntem karşımıza çıkar bunlar:

Telkin yaklaşım yöntemi ve Davranış değiştirme yöntemi

1- Telkin yaklaşım yöntemi

Öğretmenler ve yetişkinler tarafından öğrencilere tekrar ettirme yoluyla neyi öğrenip neyi öğrenmeleri gerektiğini ifade eden öğrenme yöntemi sürecidir.

2- Davranış değiştirme yöntemi

Davranışçı yaklaşımın önemli kuramcılarından birisi olan, B.F Skinner tarafından operant koşullanmadan esinlenerek bireylerin davranışlarını değiştirmek/şekillendirmek için kullanılan bir yöntemdir.

- Değerlerin Gizli Öğretimi Yaklaşımı (Örtük Program)

Örtük programı kavramının içeriği çok geniştir. Ders dışı etkinlikleri de içine almaktadır. En büyük özelliği yazılı olmamasıdır. Bu nedenle sosyolojik niteliği daha fazladır. İçeriği şu yönleri içermektedir: okul içinde görevli idareci ve öğretmenlerin davranışları, yaklaşımları, inançları, değer yargıları, okul atmosferinin niteliği, değerleri, okul içi ortamın öğrencilere sağladığı etkileşim örüntüsünü ve kültürel tutum ve daha birçok etken bu kavramın içeriğini oluşturan yönlerini içerir.

- Değer Açıklama Yaklaşımı (Değer ayrımı ya da belirginleştirme)

Bu yaklaşımın temeli bireyin kendi yaşamında neyin önemli olduğunu nasıl belirlediklerine dayanmaktadır. Değerler belirginleştirmesindeki temel amaç, öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin farkına varmalarını, değerleri belirleme ve öğrenme süreçlerinde öğrenciyi merkez almayı amaçlamaktadır.

- Değer Analiz Yaklaşımı

Değer analiz yaklaşımı, Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Kurulu tarafından geliştirilmiş olan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın amacı, öğrencilere karşılaştıkları değerlerle ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

- Bütüncül Yaklaşım: Kohlberg'in Adil Topluluk Okulları

Bu değerler öğretimi yaklaşımı, Kohlberg'in gelişim kuramına dayanan bir ahlak eğitimi geleneksel eğitim yöntemlerinden çok farklıdır. Yeni ahlak eğitimi anlayışında temel değerleri irdelemek, toplumsal etkileşimi sağlamak, mantıksal çözümleme ve

akıl yürütmeyi güdülemek, sorumluluğu eşit olarak paylaşmak, demokratik bir ortamda rol almayı sağlamak esastır.

- ***Karakter Eğitimi***

Karakter kavramı, moral yaşamın bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlarını kapsama, ahlaki değerleri anlama ve onlar hakkında hassasiyet taşıma olarak tanımlanmaktadır. Karakter eğitimi boyutunu ise, örtük ya da açık program aracılığı ile yetişen yeni nesile temel insani değerleri kazandırma, sorumluluk sahibi olabilme, değerlere karşı duyarlılık ve onların davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma gayreti olarak tanımlayabiliriz.

Karakter eğitiminin temel prensipleri (Lickona, 1996) aşağıda verilmiştir.

1. Karakter eğitimi İyi karakterin temeli olarak temel ahlaki değerleri teşvik eder.
2. “Karakter” düşünme, duygu ve davranışı içerecek kapsamda tanımlanmalıdır.
3. Etkili karakter eğitimi okul yaşamının tüm basamaklarında temel değerleri teşvik eden maksatlı, inisiyatifi eline alan ve kapsamlı bir yaklaşımı gerektirir.
4. Okul İnsancıl ve şefkatli bir topluluk olmalıdır.
5. Karakter geliştirmek için, öğrenciler ahlâkî aksiyon fırsatlarına ihtiyaç duyarlar
6. Etkili karakter eğitimi öğrencileri merkeze alan ve başarılı olmalarına yardımcı olan anlamlı ve teşvik edici akademik müfredatı içerir.
7. Karakter eğitimi öğrencilerde iç güdümlü bir motivasyon geliştirme çabası içinde olmalıdır.
8. Tüm okul personeli, karakter eğitimi için sorumlulukları paylaşan ve aynı temel değerlere bağlı bir öğrenme ve ahlâk topluluğu olmalıdır.
9. Karakter eğitimi için hem personelden hem de öğrencilerden ahlâkî liderler gereklidir.
10. Okul, karakter eğitimi çabalarında ebeveynleri ve çevresel imkânları tam bir ortak olarak görmelidir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

11. Karakter eğitiminin değerlendirilmesi; okulun karakterini, karakter eğitimcisi olarak okul personelinin işlevselliğini ve öğrencilerin iyi karakter gösterme bağlamını içermelidir.

Geliştirilen karakter eğitimi programlarındaki farklı bakış açıları şu şekildedir.

Muhakeme – Alışkanlık: Bazı yaklaşımlar kişinin ahlaki muhakemesi ve düşünmeye vurgu yapmaktadır. Diğerleri de erdemli davranışları alışkanlık haline gelinceye kadar üzerinde durulmalıdır.

“Yüksek” Değerler – “Ara” Değerler: Bazı yaklaşımlarda öz disiplin, cesaret, sadakat ve sebat gibi temel değerler önceliklidir. Diğerlerinde özen, nezaket, arkadaşlık gibi değerler önemsenmektedir.

Bireye Odaklanma – Çevre ve Topluma Odaklanma: Karakter birey için mi? Yoksa grubun norm ve şablonlarına mı oturmalı? Soruları da karakter eğitiminde farklı perspektiflerin duruşlarını belirlemektedir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

2.6. Ailede Değerler Eğitimi

Aile toplumun devamını sağlayan, bireylerin kimlik ve kişiliklerinin oluşmasında, topluma uygun üyeler haline gelmelerinde alternatifi olmayan önemli bir kurumdur (Coşkun Keskin, 2012).

Aileler çocukların ilk öğretmenleridir. Anne- babalar günlük yaşam olayları içinde çocuklarının araştırmasına, çevreyle aktif etkileşim içine girmelerine ve gözlemlerini taklit etmeleri yoluyla öğrenmeleri için zengin imkanlar sunabilmelidir (Şahan, 2011).

Değerler eğitimi sadece okulların sorumluluğunda olan bir çalışma değildir. Değerler eğitimi okul, aile ve çevrenin etkilediği ve bu unsurlardan etkilenir niteliktedir. Bu sebeple de ortak bir çalışmayı gerektirir (Bulut, 2011).

Çocuklar, özellikle okul öncesi dönemde zamanlarının büyük bir kısmını aileleri ile geçirirler. Bu dönemde verilen eğitimin başarıya ulaşabilmesinde ailelerin rolü çok büyüktür (Şahan, 2011). Çocukların ailelerinden aldığı eğitimle birlikte kazandıkları değerler sayesinde kimlikler oluşur. Bu kimlik ise toplum içerisinde kazanacağı değer ve oluşturacağı kişiliğin belirleyicisidir (Yuvacı, 2013).

Değer insanları diğer canlı varlıklardan ayıran en önemli özelliklerden biridir. Çocuğun yaşadığı toplum değerlerini öğrenmesi ailede başlamaktadır. Aile ile başlayan değer öğrenimi aslında hayatımızın bir parçası olarak bizimle birlikte şekillenmektedir.

Yaşamımızın bir parçası olan bu değerleri çocuk; öğretmen, aile, sosyal çevre gibi birçok alanda yaşam içerisinde uygulayarak öğrenmelidir (Temur ve Yuvacı, 2014).

Her toplum sağlıklı bireyler ile yükselir. İyi ve sağlıklı bireylerin yetişmesinde en önemli görev hiç kuskusuz aileye düşer.

Buradaki iyi ifadesi toplumla uyumu, ailesi ile uyumu, mutlu, kendisiyle barışık iyi bir sosyal role sahip bireyi vurgulamaktadır. Ailenin bireye kazandırdığı değerler, temel niteliğindedir. Bu temel ilerleyen zamanda bireyin karşılaşacağı her türlü durumda, kararda ilk olarak bu değerleri ölçüt olarak alacaktır. Daha sonra değişen zaman veya kazandığı objektiflikle bu değer algılarını değiştirebilir veya yeni kazanımlarını bu değerler üzerine inşa edebilir (Bulut, 2011).

Toplumumuzda evrensel değer olarak nitelendirilen iyi insan vasıflarını çocuğun, yaşam içerisinde görmesi gerekmektedir. Değerlerin öğrenilmesi sosyal öğrenme şeklinde oluşmaktadır. Çocuğun gördüğü ilk sosyal kurum aile olduğu için de değer kavramının oluşması için ailenin de eğitimin içerisinde olması oldukça önemlidir (Yuvacı, 2013).

Değerler eğitimi yalnızca okulda değil, aile içinde de çocuklarımıza planlı bir şekilde verilmelidir. Değerler eğitimi tartışmalı bir konudur ve ebeveynler değerler eğitimi programlarının geliştirilmesine dahil edilmelidir (Aktepe, 2010).

Toplumsallaşma üzerine çocuk için doğumdan itibaren aile belirleyici düzeydedir. Çocuklar grup yaşantısına etkin biçimde katılmalarını sağlayacak bilgi, yetenekler ve hayata ilişkin eğilimlerini ailelerinde kazanmaktadır. Ailedeki fert sayısı, ailenin sosyoekonomik durumu, anne ve babanın işleri, sosyal yaşantıları, ailenin kültürel tercihleri toplumsallaşma üzerinde etkilidir. Yaşanılan ortamın nitelikleri de toplumsallaşmayı etkilemektedir. Geniş aile ve çekirdek aile yanında, aile fertlerinin sayısına, birinin ya da ikisinin ailede bulunuyor olmasına, anne-babanın önceki yaşantılarına göre aile türlerini sınıflamak mümkündür (Demir, 2013).

Ailede değerler eğitiminin amacı çocukların kendisi ile barışık ve topluma çeşitli şekillerde katkıda bulunan bireyler olarak yetiştirmek ve çocukların günlük hayatta kendilerini ve diğerlerini etkileyen konularda iyi-kötü ve doğru-yanlış arasında uygun seçimler yaparak hareket etmelerini sağlamaktır (Akman, 2012).

Değer eğitiminde ailelerin çocuklarında iyi bir karakter oluşturmalarında Ryan ve Bohlin (1999:242-245) onlara aşağıdaki tavsiyelerde bulunmuşlardır:

Öncelikle iyi bir örnek ve model olunuz.

Bu ağır yükü tek başınıza taşımayarak yardım alınız.

Çocuğunuzun okul hayatında etkili olmalısınız.

Çocuğunuzun aklına ve kalbine nelerin girdiğini kontrol etmelisiniz.

Temel kuralların, değerlerin öğrenilmesi konusunda sabırlı olmalısınız.

Ceza verirken dahi çocuğunuzu seven bir kalple cezalandırmalısınız ve gerekebilecek durumda çocuk nedenini bilmeli.

Konuşmalarınıza dikkat etmelisiniz ve ahlakî bir dil kullanmalısınız.

Karakter eğitimi yalnızca kelimelere indirgememelisiniz.

Ebeveynler, bu maddeleri dikkate aldığında çocuklarda değer eğitimi daha başarılı olacaktır. Bu nedenler birçok ülkede değerlerin öğretimi ile ilgili çalışmalar yapılarak bu alana katkı sağlanmaktadır (Yığittir, 2010).

Ailede değerler eğitimi, doğal ve doğrudan olmak üzere iki farklı türde uyarılar yoluyla gerçekleşir. Doğal uyarılar duyuşsal alanda, doğrudan uyarılar ise bilişsel alanda daha yoğun etkileşimler içermektedir (Akman, 2012).

Doğal uyarılarla, çocukların değerleri öğrenmesinde, aile bireylerinin model olması, aile içi iletişim ve etkileşim, ayrıca ailenin yaşam biçimi etkilidir. Çocuklar değerleri anne babalarını, eğitimcileri, çevrelerindeki diğer bireyleri, bireyler arası ilişkileri, değerleri sosyal ilişkilerinde kullanan modelleri gözlem yaparak, taklit ederek öğrenmektedirler.

Doğrudan uyarılarla, çocukların değerleri öğrenmesi, ailenin ev ortamında ve sosyal çevrede bilinçli olarak düzenleyeceği çalışmalarla gerçekleşmektedir. Aile içi her türlü etkileşimde değerler çocuğa bilinçli olarak kazandırılmalıdır. Bu nedenle ailenin değerler eğitimi için uygun ortamlar yaratması ve çeşitli uyarıları kullanarak öğrenme fırsatları oluşturması gerekmektedir (Bal ve Balat Uyanık, 2013). Bu bağlamda yeni ve uygun ortamlar oluşturulmasında hikayeler, çizgi filmler, drama gibi etkinlikler yer alabilir.

2.6.1. Ailelerin çocuğun gelişimindeki görevleri

Ailelerin çocuğun gelişiminde temel de üç önemli görevi vardır:

Uygun modeller olabilmek, demokratik ebeveyn tutumu sergileyebilmek, çocuğun eğitime katılabilmek- aile katılımı

- ***Uygun Modeller Olabilmek***

Çocuklar için en dikkat çekici modeller anne babaları ya da onların yerini alan yetişkinler olduğundan, davranışlarını taklit ederek model alacakları kişiler öncelikle ebeveynleridir. Çocuk aile bireylerinin birbirleriyle ve çevreleriyle sevgi, saygı ve güvene dayalı bir ilişki içerisinde yardımlaşma, dayanışma, işbirliği gibi değerlerin olumlu yönde kullanıldığını gözlemlerse, aile yaşantısı içerisinde bireylerin birbirleriyle dürüst ilişkiler içerisinde ve sabırlı olduğunu hissederse, anne babasının kendi rolleri ile ilgili sorumluluklarını mutlu bir şekilde yerine getirdiklerini yaşarsa çocuğun davranışları da benzer şekilde gelişecektir.

- ***Demokratik Ebeveyn Tutumu Sergileyebilmek***

Değer aktarımında ebeveynin çocuğa demokratik tutumu da oldukça önemlidir. Demokratik ebeveynlik çocuğun bağımsız olmak için teşvik edildiği fakat çocuğun hareketlerinde ebeveyn sınırlamanın ve kontrolünün devam ettiği bir tarzdır. Bu tip ebeveynler çocukların ihtiyaçlarına cevap verirler, çocuklarına karşı ılımlı sevecen ve anlayışlıdır. Demokratik ebeveynlik çocuğun sosyal yeterliliği ile ilgilidir. Bu nedenle demokratik ebeveynlerin çocukları sosyal yeterliliğe sahip, kendine güvenen, sorumluluk sahibi, iş birliğine hazır arkadaş canlısı, duygusal açıdan mutlu, dengeli ve kendi kendine yetebilen bireylerdir.

- ***Çocuğun Eğitime Katılabilmek- Aile Katılımı***

Aile katılımı, anne babaların, çocukların gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için organize edilmiş etkinlikler bütünüdür. Aile katılımı çocuğun okuldaki aile içindeki ve toplumdaki bütün yaşamlarını kapsayacak şekilde planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Değerler eğitiminde ailenin çocuğun eğitime katılımı, toplantılar, görüşmeler, ebeveynlerin sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere katılması mektuplar ve bültenler gibi değişik yollarla sağlanabilir (Yalçın, A. vd., 2012).

Ebeveynlerin çocuklara değerleri kazandırmada model olma, demokratik tutum ve davranışlar gösterme, çocuğun eğitime katılmalarının yanında, çocuklara değerleri kazandırmak için ailelere şunları da önerebilir:

-Aile için öncelikle hangi değerlerin önemli olduğu belirlenmeli ve bu değerlerle ilgili çocuklarla konuşulmalıdır.

-Çocuklara model olmak ve değerleri tartışmak için bilinçli olarak çaba göstermelidirler.

-Belirlenen değerler üzerinde aile içinde fikir birliğine varılmalı ve çocuğa hangi davranışın kabul edilebilir olduğuna ilişkin açık ve tutarlı mesajlar verilmelidir.

-Belirlenen değerlerin çocuğa hangilerinin kazandırılabilceği yani çocuğun yaşı dikkate alınmalıdır.

-Değerlerin kazandırılması için sosyal ve fiziksel ortam yaratılmalıdır.

-Değerler eğitimi için yetişkinler tarafından zaman ayrılmalı, yorgunluk ve geçmiş deneyimler gibi zorlukların üstesinden gelinmelidir (Yalçın, A. vd., 2012).

Ülkemizde anne baba ve eğitimciler çocuklarına temel değerler ilişkin eğitim vermektedirler. Verilen eğitimler düzenli ve devamlılığı sağlanmadığından çocukların bu temel değerleri anlaması oldukça zordur. Çocukta yanlış gelişmiş bir davranış değiştirmek, yeni bir davranış geliştirmeye çalışmaktan zordur. Bu nedenler çocuğun kişiliğini oluşturan temel değerlerin yanlış gelişmesine ailelerin ve eğitimcilerin fırsat vermemesi gerekir.

Bu nedenle değerlere ilişkin eğitimde dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır (Balat Uyanık ve Beceren Özdemir, 2010).

2.6.2. Değerler eğitiminde ailelerin dikkat etmesi gereken noktalar

- İyi Örnekler

Çocukların değerleri öğrenmesinde ciddi anlamda yetişkinlerin olumlu davranışları izlemesi ve bunları kendi gözleri ile görmesi gerekir. Eğer çocuk ailesinin başkalarına nazik olduğuna, kendi rolleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirdiğine şahit olursa kendi davranışları da benzer şekilde gelişecektir (Uyanık Balat ve Dağal Balaban, 2011).

- Yüksek Beklentiler

Küçük çocuklar ailelerinin kendilerinden bir şeyler yapmasını istemelerinden hoşlanırlar. İstenen şeyi yaptıklarında ise kendilerini iyi, başarılı ve gururlu

hissederler. Örneğin; arkadaşımıza vurmak yanlışdır gibi gelişimine uygun standartlar belirlemeliyiz ve bu davranışı gösterdiğini sevgi göstermeliyiz.

- ***Mantıklı Kurallar***

Küçük çocuklar eğlenceli ve özgür oldukları bir çevrede bulunmalıdırlar fakat çocukların açık ve sınırları kesin olan kuralları bilme gibi bir gereksinimleri vardır. Kurallar hayatın önemli bir parçasıdır ve çocukların bir şekilde bunlarla başa çıkmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Örneğin; boyalarınla resim yaptıktan sonra kalemlerini kutunun içine geri koymalısın gibi bir yönerge çocuğun sorumluluk ve iç kontrolü öğrenmesine ilişkin bir uygulama olur.

- ***İyi Tavırlar***

Davranışlara ilişkin kurallar küçük değerler yerine iyi tavırlar olarak adlandırılmaktadır. Günlük yaşamda iyi tavırlara sahip olmak için kendi tutkularımızı kontrol etmeyi öğrenmeli ve başkalarına karşı kullandığımız kelime ve davranışlara dikkat etmeliyiz. Aileler çocuklarına oyun arkadaşlarıyla ve başkalarıyla uygulamalar yapabilecekleri fırsatlar sağlamalıdırlar. Örneğin; alışverişte kasiyerler, yemek yenilen ortamda garsonlara uygun tavırlar gösterme gibi.

- ***Birlikte Değerlere İlişkin Uygulamalar***

Günlük aktiviteler içinde iyi davranışlara ilişkin uygulamalar olmalıdır. Eğer merhamet kavramını öğretmek istiyorsak hasta olan yakınımıza birlikte yardımcı olmalıyız.

- ***Doğru Ve Yanlışlar Hakkında Konuşma***

Aileler çocuklar değerlerin dünyada nasıl olması gerektiğini ve insanların bunlara neden uymak zorunda olduğunu açıklar nitelikte olmalıdır. Çocuklara değerlerin ne anlama geldiğini açıklamalıdır. Örneğin; okulöncesi dönemde bir çocuğa “eğer iki elmamız varsa birini arkadaşımıza verebiliriz, arkadaşımızda iki elma varsa birini bize verebilir bu paylaşmaktır denilebilir. Burada çocukların iyi ve kötü örneklerle dikkatini çekmiş oluruz (Uyanık Balat ve Dağal Balaban, 2011).

- ***Değerler Hakkında Kitaplar Okuma***

Çocuklara okunan hikaye ve şiirler oldukça önemlidir. Bunlar çocukların iyi değerler geliştirmesine yardımcı olur. Hikayeler içindeki resimler çocuklara iyi ve kötü

hakkında bilgiler verir. Çocuklara hikayeler içindeki kahramanlar idealler oluşturur ve çocukların iyi olanı sevmeye ve ona benzemeyi istemelerine sebep olur.

- ***Duygular Ve İyi Ahlaklı Olma***

Duygular ve iyi ahlaklı olma birbirleriyle kuvvetli bir ilişkiye sahiptir. Çocuklar neler hissettiklerini doğuştan gelen bir şekilde anlayamazlar. Çocuklara neler hissettiklerini öğretmemiz gerekir. İnsan yaşantısına eşlik eden duyguları anladığında çocuk başkalarını da anlamaya başlar. Çocuklara hissettiği duyguyu fark ettiğimizde bunu söylemeliyiz. Örneğin; çocuğunuzla hayvanat bahçesine gittiğinizi varsayalım. Oradan ayrılmak zorunda kaldığınızda çocuğunuz üzüldü. Bunu ona söyleyin. “hayvanat bahçesinden ayrılmak zorunda kaldığımızda senin üzgün olduğunu gördüm (Uyanık Balat ve Dağal Balaban, 2011).

2.7. Televizyon- Çizgi Film- Animasyon

Televizyon, son yıllarda çağın buluşu internetin ortaya çıkmasıyla etkisi biraz azalmış olsa bile, eğlendirici özelliğinin olması, kitlelere yönelik mesajlar verebilmesi açısından hala yaygın ve etkileyicidir.

Televizyon; ses ve görüntüyü bir arada kullanan gerçek ile kurgunun ayrımının yapıldığı, zihinsel değişimlere neden olan sihirli bir kutudur (Alıcı, 2014).

Bu denli etkin olan bir aracın insan hayatı özellikle okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkileri üzerinde durulan önemli bir konudur (Ünal, Durualp, 2012).

Günümüzde en çok zaman harcanılan kitle iletişim araçlarından olan televizyon, yaşamın hemen hemen tüm alanlarını etkilemekte ve yaşam tarzlarının oluşmasında rol oynamaktadır (Oruç ve Tecim ve Özyürek, 2011).

Kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, medyanın insanların hayatlarındaki her alana tüm boyutlarıyla dahil olmasına sebep olmuştur. Bu müdahale düşünce tarzlarından giyime kadar her alanda etkisini göstermektedir (Oruç ve Tecim ve Özyürek, 2011).

Gelişen teknoloji kitle iletişim araçlarının katkısıyla sınır tanımayan bir endüstrinin (gazete radyo, televizyon, afiş, sinema) de doğmasına neden olmuştur (Alıcı, 2014).

İletişim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak gazete, dergi, radyo derken televizyon ve internet vasıtasıyla medya, daha çok insana ulaşma imkânı elde etmiştir.

Sayılamayacak kadar insana ulaşma şüphesiz medyayı çok güçlü ve etkili kılan önemli bir dinamiktir (Çurbağa, 2010).

Medya izleyiciler hiç farkına varmadan, toplum ve kültürün yaşam standartlarını, yaşam biçimlerini, birbirleriyle ilişkilerini, davranış kalıplarını, sosyal sorunları ve tüketim alanlarını etkilemektedir. Kültürel özellikler, toplumsal normlar ve roller doğrudan veya dolaylı olarak medya aracılığı ile hem çocuklara hem de yetişkinlere empoze edilmektedir. Fakat televizyonun öneminin artışı ve buna bağlı olarak seyircisinin artması, onun özellikle çocukların bilişsel, sosyal, ahlaki ve dini gelişimlerini olumlu yönde geliştirdiği anlamına gelmemelidir; aksine televizyonun sebep olduğu bir kaybolan çocukluktan da bahsedilmektedir (Oruç ve Tecim ve Özyürek, 2011).

Günümüzde toplumsal yapı, iş ve bilim dünyası ile teknoloji hızlı bir değişim ve gelişim içerisinde. Bu gelişim ve değişim, bireyin özellikleri, yeterlikleri ile öğrenme faaliyetlerindeki değişimi de zorunlu kılmıştır. Birey, artık içinde yaşadığı dünyaya ait bilgilerin pasif alıcısı değil, gelişim ve değişimin yaratıcısı ve aktif biçimde kullanıcısı durumundadır (Uçar,2012).

Batuş (2003)'a göre televizyon, kullanılmaya başlandığı ilk günden itibaren “geniş kitlelere kısa sürede ulaşabilme” özelliği ile sınırları ortadan kaldırmış, birçok kültürün tanınmasında, dünyanın bir ekrana sığabilecek kadar küçülmesinde etkili olmuştur. Bu yönüyle televizyon, iletişim bilimciler tarafından en etkili kitle iletişim araçlarından biri olarak kabul edilmektedir (Oruç, Tecim,Özyürek). Çocuğun gelişim sürecine etki eden toplumsal değişkenler içindeki medyanın etkisi artık çok önemli bir yerde bulunmaktadır (Demir, 2013).

Kitle iletişim araçları toplumun tüm kesimlerine ulaştığı için bireylerin maddi ve manevi kültürüne olumlu ya da olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Bu etkileri dengeli hale getirmek için de teknoloji konusunda ileri seviyeye gelmek gerekir. Aksi takdirde kendi kendi teknolojisini üretemeyen toplumlarda eğitim dışarıdan alınan teknolojinin öğretilme yolu olur. ideoloji konusunda da bu böyledir. Kendi ideolojisini üretemeyen toplumlar için eğitim yabancı ideolojilerin topluma aktarılma aracıdır. Teknolojisi gelişmiş olan toplumlar, kendi ideolojilerini geri teknolojiye sahip toplumlara, maddi kültür üstünlüklerine dayanarak aşırlar (Atan, 1995).

En etkili iletişim aracı olan televizyon bu gücünü sözel görüntüyle desteklenmesinden düşünceden önce duygulara hitap etmesinden dolayı elde etmektedir. Gün içerisinde yaklaşık 7-8 saati bu tarz bir mesaj bombardımanını, izlemeye ayırmış olması, ona doğal olarak bireyin nasıl davranacağına neyi seçeceğine etki eden bir otorite olma hakkını da kazandırmaktadır (Can, 1995).

Yapılan araştırmalara bakıldığında televizyon üzerinde çok fazla eleştiri olduğunu ve toplumlara etkisi üzerine çok fazla çalışma yapıldığını görmekteyiz. Bu çalışmalar televizyonun görsel ve işitsel iletiler gönderdiği için bireyler ve toplumlar üzerine etkili bir medya aracı olduğunu göstermektedir.

Toplumların kültürel değişimlerine en fazla etki eden kitle iletişim araçları olarak televizyonları kabul edebiliriz. Çünkü televizyonlar en fazla yaygınlığa sahip kitle iletişim araçlarıdır (Alıcı, 2014).

Türkiye televizyon kurumu yayınları 1968 yılında yayın hayatına başlamıştır. Geçen yıllar içinde alıcı sayısının çok hızlı bir biçimde arttığı dönemdir. Bu da yaşantı biçimini süratle değiştirmeye ve etkilenmede birinci dereceden sorumlu konuma geldiğini göstermektedir (İnce, 1991).

Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre çocukların %77'si ders ve ödev yapmanın dışındaki vakitlerini televizyon izlemeye ayırmaktadır. Oyun oynamaya ayrılan süre ise sadece %11'dir (Yorulmaz, 2013).

İletişim araçları bir bilginin görüşün veya davranışın yayınlanması süreci olarak ele alındığında önde gelen işlevler arasında şunlar yer almaktadır:

- 1-Haber verir, aydınlatır
- 2-Eğitir
- 3-Eğlendirir
- 4-Mal ve hizmetlerin tanıtılmasını sağlar
- 5-Toplumun ufkunu gözetir
- 6-İnandırır harekete geçirir
- 7- Kuşaktan kuşağa kültürel geçişi sağlar
- 8-Dikkati odaklaştırır

Eğitim alanında gittikçe artan birey sayısı, televizyon, video, bilgisayar gibi pek çok aracın kullanımını gerekli kılmaktadır. Bilgilerin grafik, animasyon, video ile birleşimi etkileşimi arttırmakta ve anlama sürecini azaltmaktadır (Kaba, 1992).

Medya ve değer kavramlarını bir arada kullanmak ise geniş bir alanın kapısını aralamaktadır. Medyanın değer açısından rolü öncelikle kendisinin de bir değer olduğu ifade edilebilmektedir. Ayrıca medyanın değerlerin yapılandırıldığı toplumsal bir mecra olduğu söylenebilir (Özgökbil Biliş, 2011).

Sanchez' de (1998:2) günümüzde değerler eğitiminde en önemli unsurlardan birisinin, geniş halk kitlelerine ulaşılmasında ve toplumsal yapının şekillenmesinde büyük bir etkiye sahip olan medya kuruluşları ve onların uygulamaları sonucunda ortaya çıkan popüler kültür olduğunu belirtmiştir (Yazıcı, 2006).

Günümüzde en çok televizyon izleyen kitlelerden biri çocuklardır. Çocuklar dışarıdaki çevreyi tanımlamak, anlamak, yorumlamak için internetten bilgisayardan, sinemadan özellikle televizyondan yararlanır. Televizyon programlarının içinden ise çizgi filmler önemli bir yer tutar (Alıcı, 2014).

Anne babanın çocuk ile televizyon arasındaki ilişkiye televizyonun etkilerini değiştirici, dönüştürücü, ve yönlendirici bir etmen olarak girmesi yada müdahale etmesi gerekmektedir. Anne babanın müdahalesi kimi zaman çocukla birlikte televizyon izleme, kimi zaman tartışma açıklama ve kimi zamanda kural koyma sınırlandırma yoluyla gerçekleşmelidir.

Televizyonu çocukla birlikte izlemek, izlenen program hakkında çocukla birlikte yorum yapmak, televizyonun etkilerini istenen yönde değiştirmek için önemli bir davranıştır.

Anne babalar çocukların hangi programı izleyeceklerini ne kadar süre izleyeceklerine karar vermelidirler. Çocuklar bu seçimleri kendileri yapamadıkları için bu konuda en önemli rol ebeveynlere düşmektedir (Ünal ve Durualp, 2012).

2.7.1. Televizyonun çocukların üzerindeki etkisi

En kolay erişilebilir iletişim aracı olan televizyon herkesi farklı düzey ve biçimde etkilemektedir ve en çok etkilenen grup ise çocuklar ve gençlerdir (Temizyürek ve Acar,2014).

Çocuk için eğitim ilk önce ailede başlar. Çocuklukta evde öğrendikleri ile hayata ilk adımlarını atar. Ebeveynlerin bu konudaki hassasiyeti çocuğun öğrenim hayatını şekillendirecektir. Daha sonra belli bir programı olan okul hayatı başlar. Ancak eğitim sadece okulla sınırlandırılmaz. Çocuğun okul dışı hayatı, sosyal çevresi ve en etkili de kitle iletişim araçları her an onu yönlendirmekte, eğitmektedir. Kitle iletişim araçlarının (medya) kapsamına televizyon, radyo, kitap, dergi, gazete, film, video oyunları ve internet gibi çok değişik araçlar girmektedir (Temizyürek ve Acar,2014).

Okul öncesi çocuğun en çok karşı karşıya kaldığı mecra televizyondur. Televizyon günümüzde ekonomik durumu kötü olan ailelerin bile evinde bulunan bir kitle iletişim aracıdır (Kalan, 2010).

Televizyon hem görsel hem işitsel olarak etki edebildiği ve olaylara olduğu gibi bakılabildiğini sağladığı için tüm kitle iletişim araçlarının en etkili ve en güçlüsüdür (Aşçı, 2006).

Televizyonun yaygın kullanılması yanı sıra (Pagani ve diğerleri, 2010) görsel ve işitsel uyarıları birlikte sunması açısından, ona dünyaya açılan pencere işlevini yüklemiştir. Kullanım olarak özel yetenek ve beceri gerektirmeyen bir eylem olması sebebiyle her yaştan ve her kesimden insanın televizyon izlemeye önemli bir zaman ayırdığı görülmektedir (Özdemir ve Ramazan, 2012).

Okul öncesi dönem dediğimiz yaklaşık 2-6 yaş aralığı çocuklarının büyük oranda çizgi filmlerle büyüdüğü bir gerçektir. Türkiye’de yapılan bir araştırma ise (Cesur & Paker, 2007: 108) yaklaşık on yaşlarına kadar çocuklarda çizgi filmlere yönelik büyük bir ilginin olduğunu, bu yaştan sonra ise bu ilgide düşüşün yaşandığını tespit etmiştir

Çocuklar hayal ile gerçeği ayırt edemedikleri bu yaş döneminde çizgi filmler ve orada gördükleri, hem benlik oluşumu hem kişilik gelişimi hem de kültürleme gibi bireysel gelişim süreçlerinde önemli bir yer teşkil eder. Gün içerisinde yaklaşık olarak 4 saatini televizyon karşısında geçiren çocuğun kültürel etkileşim konusunda çizgi filmlerdeki davranış kalıplarını, düşünce tarzlarını, model olabilecek kişilerin genel özelliklerini benimsemesi kaçınılmazdır. Daha da önemli olan model alınan kahramanların davranışlarının çocuğun hayatında ne derece karşılık bulduğu, modelleme süreci bakımından önem taşımaktadır (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011).

Televizyon, toplumdaki hemen her yaştan ve kesimden insanın kullandığı ve en çok çocuklar üzerinde etkili olan bir kitle iletişim aracıdır. Televizyon çocukları olumlu etkileyebileceği gibi olumsuz da etkiler. Televizyonun olumlu etkilerinin olduğunu söyleyen Akyüz (2013: 121), bunlar arasında bilgilendirme ve sosyalleştirme işlevleri bulunduğunu, dil ve zihin gelişimini teşvik edici olduğunu, kişinin günlük çevresinde ulaşamayacağı görüntüleri getirerek çevresini zenginleştirdiğini saymaktadır (Temizyürek ve Acar,2014).

Televizyon bir eğitimci vazifesi edinmiş ve çocuklar farkına varmadan onlara bir dünya görüşü kazandırmaya başlamıştır (Yorulmaz, 2013).

Bu yaş döneminde, çocuklar ebeveynlerine ve diğer kişilere bağımlılık geliştirmektedirler. "Ebeveynin televizyon tutkusu veya televizyonun bir bakıcı fonksiyonu üstlenmesi sonucu, çocuğun televizyonu bir bağlanma objesi yerine koyarak koşullanması olumsuz sonuçlar doğurabilir (Demir, 2013).

Televizyon eğitici, öğretici ve eğlendirici bir araç olarak sınırsız olanaklara sahiptir. Televizyon görüntü ve sesin birleştiği ve dünyayı evin içine aktaran büyümlü bir aygıttır. Televizyon izlemek çocuğun oyun ve okul dışında büyük bir bölümü kapsar (Aşçı, 2006).

Medya grupları içinde en çok paya sahip olan televizyondur. Çünkü temeli görselliğe dayanmaktadır. Çocuklar karakterleri televizyondan sorgulamaksızın model alırlar ve burada gördükleri duygu, davranışlarla hayatlarını anlamlandırmaya çalışırlar (Akıncı ve Güven,2014).

Okulöncesi dönem çocuğu medya okuryazarı olma yetisine henüz sahip değildir. Anne babaların bu konuda bilgi sahibi olması çocukların küçük yaşlardan itibaren medya okuryazarı olma, eleştirel düşünebilme ve yorumlama yeteneklerinin gelişmesi yolunda ilk adımlarının atılmasını sağlamaktadır (Ünal ve Durualp, 2012).

Yapılan çalışmalar, televizyon programlarının içeriklerinin de çocuklar üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Özdemir ve Ramazan,2012).

Bazı araştırmacılar televizyonun akademik becerileri olumlu etkilediğini bulmuşlardır.

Okul öncesi dönem çocukları için televizyon doğru kullanıldığında pek çok olumlu özelliğe sahiptir. Erdoğan (2010), çalışmasında televizyonun çocukların akademik

becerilerinin yanında, milli ve manevi değerlerin kazandırılmasında çok büyük bir etkisi vardır. Linebarger ve Walker(2005)'e göre: okulöncesi dönemdeki çocuklar televizyondan, kelimeleri kendi evinde olmayan eşyaların çalışmasıyla ilgili genel bilgileri ve uygulamalarını öğrenirler.

Çocuklar için hazırlanmış eğitici programlar onlara yeni kelimeler ve kavramlar öğretmede oldukça etkilidir (Ünal ve Durualp, 2012).

Çocukların televizyon izleme süresi çocuğun yaşı, ailenin eğitim düzeyi, televizyon kanalı sayısı, yayın saatleri, ve çeşitliliği ile ailenin çocuk üzerindeki kontrolü gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir (Ünal ve Durualp, 2012).

Televizyondan etkilenme düzeyleri çocukların yaşlarına, gelişimlerine, ailesel ve çevresel faktörlerine, izledikleri programların içeriklerine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Televizyonun çocuklar etkileri, olumlu olduğu kadar olumsuz da olabilmektedir

Bazı programlar çocukların zihinsel ve duygusal gelişimine olumlu katkı sağlarken, bazıları da olumsuz etkileyebilir. En yaygın kullanılan toplumsallaştırma aracı olan televizyonun yanlış kullanımı aile içinde veya dışında toplumsallaşmanın baş düşmanı olabilir (Büyükbaykal, 2007). Televizyon izleme süresinin artması, çocukta başarı ve sosyal ilişki kurma isteğinde azalma baş göstermektedir. Bu nedenle iletişim araçlarının içeriği, neler sunduğu, nasıl sunduğu çocuğun sosyal kimlik kazanmasında önemli bir etkiye sahiptir (Aşçı, 2006).

Çocuğun alışkanlıkları en çok vakit geçirdiği ile biçimlenir. Çocuk televizyonda gördüğü her şeyi sorgusuz olarak kabullenir. Televizyon-bilgisayar, birlikte zaman geçirme süresi, gönderdiği iletileri, renkli ve hareketli uyaranları ile diğer kaynaklardan (kimi zaman anne babadan) daha belirleyici bir rol üstlenebilir (Temizyürek ve Acar,2014).

Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkisini konu alan araştırmalarda, çoğunluk olarak olumsuz etkiler üzerinde durulmaktadır. Luther ve Legg (2010)'e göre çizgi filmler hem sosyal hem de fiziksel saldırganlık örnekleri içermektedir. Çizgi filmlerde çocukları eğlendirme adına bombalama, ateş etme, kesici aletleri kullanma gibi olaylara yer verilmektedir. Bu sahneler nedeni ile çocuklara saldırganlık ve şiddet davranışları örnek olarak sunulmaktadır (Can, 1995). Fouts, Callan, Piasentin ve

Lawson (2006), Walt Disney şirketine ait 34 filmi inceledikleri çalışmada filmlerin % 74'ünün 'şeytanlaştırma' içerdiğini tespit etmiştir. Filmlerde yer alan 136 ana karakterden % 18'i şeytanlaştırılmıştır, yani çocuklar bu filmleri izlerken başkalarına zarar verip vermediğine bakılmaksızın kötü davranışa yöneltme sahnelerine maruz kalmaktadır (Özdemir ve Ramazan, 2012).

Günümüzde artık her ailede televizyon bulunmaktadır. Bu yüzden televizyon yerinde kullanılmadığında çocukların gelişimini olumsuz etkileyecektir. Çoğu ailelerde televizyon çocuk bakıcısı görevini görmektedir ve aileler çocuklarını televizyona emanet etmekte yeterince bilinçli davranmamaktadırlar. Televizyon çocuklara tüketim kültürünü aktararak onun dünyasını şekillendirmektedir. Çocuklara yönelik hazırlanan programlar, çizgi filmler, animasyonlar, reklamlar çocuğu sadece ekrana bağımlı hale getirmekle kalmıyor aynı zamanda onu tüketim toplumunun bir bireyi haline getiriyorlar (Yağlı, 2013).

Televizyonda yayınlanan her türlü içerik herkese koşulsuz olarak açık olduğu için, çocuklar üzerinde oluşan olumsuz etkileri önlemek adına yapımcılara ve eğitimcilere aynı zamanda ailelere çok fazla sorumluluk düşmektedir. Aile çocukların olumsuz içeriklerden etkilenmelerini azaltmada önemli bir role sahiptir.

Çocukların çizgi filme ulaşmaları ve seçimleri genellikle aileler tarafından yapılmaktadır. Bu yüzden aileler kendi program seçimi ve izleme şekli bakımından model olurken, televizyon izleme süresi, program seçimi kontrol etmeli ve bilinçli bir şekilde belirlemelidir (Özdemir ve Ramazan, 2012).

Çocuğu, günümüzde medya iletilerinden tamamen uzak tutmak mümkün görünmemektedir. Ancak ailelerin seçici davranabilme ve çocuğun maruz kaldıkları konusunda duygularını ve düşüncelerini ifade etmesi konusunda destek verebilme imkanları vardır (Gündüz Kalan, 2010).

Düzensiz bir şekilde televizyon izleyen çocuklarda, konsantrasyon eksikliği, gayret noksanlığı, iletişim yetersizliği, isteksizlik, huzursuzluk, dalgınlık ve saldırganlık eğiliminde artış gözlenmektedir (Çarbuğa, 2010).

Televizyon tek yönlü bir sosyalleşme aracı olduğundan düşünme yorumlama sorgulama gibi becerileri köreltmektedir. Çünkü çocuk televizyona soru sormamakta,

açıklama isteyememekte, itiraz edememektedir. Bu nedenle çocuğun gelişimi açısından önemli bir sorun oluşturabilir (Ünal ve Durualp, 2012).

Televizyonun olumlu görülebilecek etkileri arasında bilgilendirici ve eğlendirici olması öne çıkarılmaktadır (Gündüz Kalan, 2010).

Televizyonun olumsuz etkilerini azaltabilmek için ebeveynler program seçiminde çok dikkatli olmaları hatta programları veya çizgi filmleri mümkünse birlikte seyretmeleri gerekir (Yağlı, 2013). Uzmanlar, zaman sınırlandırılması ve içerik bakımından çocuklara uygun programların seçilmesi halinde televizyonun çocuğun gelişimine katkı sağlayacağını belirtmektedirler (Gündüz Kalan, 2010).

Ülkemizde çocuklar tarafından televizyonda yayınlanan programların seçeneğe yakın bir şekilde izleyene seçme şansı getirememesi bir eksiklik olarak görülmekte, ancak iyi bir eğitim politikası ile birlikte kaliteli yapımların izleyiciyi olumlu yönde etkilemesi mümkün olabilir (İnce, 1991).

Çocukların en çok sevdikleri ve seyrederken eğlendikleri yayınlar, çizgi filmler olduğundan iyi hazırlanmış çizgi filmler çocuğun sosyalleşmesine ve olumlu davranışlar kazanabilmesine katkıda bulunur. Aynı zamanda pedagojik açıdan pek değeri olmayan çizgi filmler de çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (Demir, 2013).

Önder ve Dağal'a (2006:174) göre ise;

sadece olumsuz içerikli programlar değil bunların yanında bazı televizyon programlarının çocukta beklenen sosyal davranışı geliştirme, paylaşma, yardımlaşma duygusunu aşılama, zihinsel gelişim sürecini hızlandırma, erken, etkin ve çabuk öğrenmeyi geliştirme, bilinmeyen dünyaları keşfettirme, başka insanlarla duygudaşlık kurabilme, dil gelişimini hızlandırma gibi çocuğun birey olarak gelişimine büyük katkıları vardır.

Çocuklar için çabuk okuma ve kavrama yeteneklerini geliştirmesi açısından çizgi filmler (zararlı olanlar bir yana) tam anlamıyla yararlı ve ucuz bir uyarıcıdır. Dil ve kelime doğrultusunda çocukların ve yetişkinlerin kelime haznelerini zenginleştirmekte, resim sanatını sevdirmekte, estetik eğilimleri ortaya çıkarmakta, dolayısıyla özenle hazırlanmış çizgi filmler toplumun yeni yetişen kuşaklarında kültüre sahip çıkma konusunda önemli rol üstelenebilirler (Atan, 1995).

Televizyon doğru ve bilinçli kullanıldığında, eğitsel içerikli programlarla çocuğun dikkat süresi arttırılabilmektedir.

Televizyonun çocuğun toplumsallaşmasına olan olumlu etkilerin de çocuk; izlediği herhangi bir eğitici-bilgilendirici programdaki içeriği, programı izleyen diğer arkadaşlarıyla paylaşarak bir sosyal ortamın doğmasını sağlayabilir (Büyükbaykal, 2007).

Bostancı şu saptamayı yapar: Her araç gibi televizyon da, kendisini kullananların ona yüklediği amaçlarla, biçimlenir. Bu da demektir ki, televizyon bir araç olarak ne iyi ne de kötüdür. Televizyonu iyi ya da kötü kılan, onu kullanma biçimidir (Gündüz Kalan, 2010).

Teknolojinin gelişmesi kültürün bazı değişimlere uğramasına yol açmaktadır. Değişime uğrayan öğelerden biri, toplumsal hayatın şekillenmesinde önemli etkisi olan ve “içinde bulunulan durumdan/ koşullardan bağımsız şekilde davranışlarımızı yönlendiren üst düzey yapılar” (Schwartz, 2012) olan “değer” kavramıdır (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011).

Teknolojinin ve bilimin hızla gelişmesi, çağdaş insanın ve yaşadığı değerler ile yaşam biçimini de değiştirmeye uğratmaktadır (Özen, Güleryüz ve Bulut Özen, 2012).

2.7.2. Çizgi film - animasyon

Türkçede “hayat vermek” anlamına gelen Latince “animare” kelimesi dilimizde “animasyon” şeklinde kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu’nun (TDK) kabul ettiği terim ise canlandırmadır. TDK tarafından yayımlanan Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü’nde “tek tek resimleri ya da devinimsiz nesneleri gösterim sırasında devinim duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarmak işi” (Özön, 1981: 49) ifadeleriyle tanımlanmaktadır. Sinema alanında kullanılan bir terim olan bu kelime dışında halk arasında yaygın olarak kullanılan kavram ise “çizgi film”dir. “Bazı kullanımlarda ise televizyonda yayımlanan çizgi diziler çizgi film, sinemada gösterilen filmler ise animasyon veya canlandırma olarak adlandırılmaktadır (Temizyürek ve Acar, 2014).

2.7.3. Çizgi film

Türk Dil Kurumu'na yayınlanan Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü'ne göre çizgi film, “tek tek resimleri ya da devinimsiz nesneleri gösterim sırasında devinim duygusu verebilecek biçimde düzenlemek ve filme aktarma işi” şeklinde tanımlanmaktadır (Özgökbel Bilis, 2011).

Çocuklar televizyon yayınları içerisinde görsel olması nedeniyle en çok çizgi filmleri izlemektedirler (Özdemir ve Ramazan, 2012).

Çocukların izlediği televizyon kanallarında sinema filmlerinde, reklam kuşaklarında canlandırma, özellikle canlandırmanın bir türü olan çizgi filmler ilk sırada yer almaktadır (Temizyürek ve Acar, 2014).

Çocukların dünyasında Çizgi filmlerin önemli bir yeri vardır. Çizgi filmlerin sadece TV kanalları ile sınırlı değildir. İnternet ortamı çocuklara, istedikleri zaman çizgi film izleme imkânı sunmaktadır. Çizgi filmlerin yetişkinler ve çocuklar üzerindeki etkisi dolayısıyla olsa gerek televizyon ve internetin yanı sıra sinema salonlarında gösterime sunulması amacıyla hazırlanan, “animasyon” adıyla anılan, çizgi filmler de bulunmaktadır (Türkmen, 2013).

Görsel-işitsel bir iletişim aracı olarak çizgi film, karmaşıklığı sadeleştiren, görünmez olanı görselleştiren ve özlü bir öğretim sağlama gücü bulunmaktadır.

Çizgi filmlerde: çizgiler renkler ve müzik, çocuklara yönelik zengin bir anlatım biçimi sunar. Bu filmlerde konu anlamlı olmalıdır. Konu ve hareket birbiriyle bağlantılı olmalıdır. Çocuklar çoğu zaman film kahramanları ile kendilerini özdeşleştirirler. Bu da çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki kanıtıdır (Alıcı, 2014).

Canlandırmanın tarihsel gelişiminde bir iletişim aracı olan çizgi filmlerin aynı zamanda toplumsal bir işlevi de bulunmaktadır. Her çizgi filmin bir iletisi vardır ve bu iletiyi genellikle simgesel anlatımla vermektedir (Özgökbel Bilis, 2014).

Tarihsel süreç içinde çizgi filmlerin sinemada bir eğlence aracı olarak gelişimine neden olan ve çizgi film endüstrisini kuran Walt Disney'dir. Disney ortalama Amerikalıyı ölçü olarak yarattığı ve hepsi hayvanlardan oluşan çizgi film tiplerine, birer insan kişiliği verdi. Hayvanlara insan davranışları vererek, çizgi filmleri ile ders vermek amacını yerine getirdi. Böylece Amerika'nın günlük önemli konularını çizgi

filmlerinde kullanan Disney'i bir La Fontaine, bir Aisopos olarak görmek olasıdır (Can, 1995).

Çocuklarda "geri dönüşebilirlik" ve "değişmezlik" kavramları henüz gelişmediği için gördüklerinin bir film veya hayal olduğunu anlaması oldukça zordur. Yani çocuklarda tam olarak soyut düşünce gelişmediği için çizgi filmlerde görülen görüntüler olduğu gibi somut olarak algılanmaktadır (Demir, 2013).

Çizgi filmlerde kahramanlar; hayvanlar, insanlar ve düşsel varlıklar olmak üzere üç grupta toplanabilir. Gerçekte çocuk filmlerinin, masallarının, oyunlarının hayvansal karakterlerle dolu olması rastlantısal değildir. Hayvansal veya hayali özellikler karakterlere bir masumiyet kazandırırken, doğadaki karmaşık ilişkilerin açıklanmasını kolaylaştırır. Çizgi filmlerde, soyut olan kavramlar (birliktelik, adalet, yardımlaşma, hoşgörü vb.) bir anlamda somutlaştırılarak kahramanların eylemlerinde gösterilir.

Çizgi filmlerin etkinliği karakterlerden kaynaklanmaktadır. Çizgi film karakterleri insan nitelikleri gösteren onunla özdeşleşen ve duygularını paylaşandır (Can, 1995).

Çizgi filmlerin işlevleri; öğretmek, doğruyu göstermek, eğlendirmek, eğlendirirken eğitmek, toplumsal paylaşım şeklinde sıralanabilir (Temizyürek ve Acar, 2014).

Çocuklar çizgi filmlerden örtük olarak çok şey öğrenirler. Bu filmlerin içerikleri çocukları yararlı şeyler yapmaya yönlendirebilir (Alıcı, 2014).

Çizgi filmlerin içerikleri izleyicinin tüm duyu organlarına hitap edecek biçimde oluşturulmaktadır. En başta sadece eğlence amaçlı yapılan çizgi filmler, kurdukları düşsel dünya ile izleyiciler üzerinde büyük bir etki yaratmış ve bunun bir sonucu olarak artık günümüzde eğlenceden eğitime, reklâm filmlerinden görsel efektlere kadar uzanan birçok alanda çizgi filmin etkinliği gün geçtikçe artmaktadır (Özgökbel Bilis, 2014).

Çizgi filmlerde genellikle basit anlatı teknikleri kullanılmaktadır Olaylar kronolojik bir sıra ile verilmektedir. Geçmiş zamana dönük karmaşık anlatılara nadiren başvurulmaktadır. Ancak hedef kitlesinin yaş sınırı yükseldikçe karmaşık anlatı biçimleri artmaktadır (Özgökbel Bilis, 2014).

Çizgi filmlerin başkarakterlerinin mutlaka başarıları gerektiği bir görevleri vardır. Başkalarına yardım ederler, yanlışlıkları düzeltirler ya da kötülükleri önlerler. Diğer karakterler ise iyi veya kötü olabilir. Çizgi filmin temel odak noktası var olan bir

çatışmayı hakkaniyet çerçevesinde çözümlemektir ve önemli olan, iyinin galip gelmesi ve düzenin devamlılığının sağlanmasıdır (Özgökbel Bilis, 2014).

Çizgi filmlerde genelde var olma savaşı vardır. İyi- kötü otorite ilişkileri, kuvvetli-zayıf biçiminde konu verilmektedir. Eylemde karakterlerde, zaman ve mekanda simgesel bir anlatım vardır. Çizgi filmlerin türü ne olursa olsun (eğlendirici ya da eğitsel) evren düşsel ve canlandırıcıdır (Can, 1995).

Sıklıkla, insan ilişkilerinin devamını mümkün kılan, affetme, görmezden gelme, 'farklı' olanı anlama ve kabul etme, olayları anlayışla karşılayabilme gibi duygu, değer yönelimleri ve davranışları desteklemektedir. Özetle çizgi filmler günlük ilişkilerdeki temel şablon ve insan profillerini izleyiciye sunmaktadır (Özgökbel Bilis, 2014).

Okul öncesi dönemde hiç kuşkusuz çocukların en çok izledikleri programlar çizgi filmler olmakla birlikte, çocuklar hayvanlarla ilgili basit hikayeleri ve basit komedileri de izlemekten hoşlanmaktadırlar (Ünal ve Durualp, 2012).

Çocuk programlarının ve yayın kuşaklarının vazgeçilmeyen film türü olan çizgi filmler, doğru amaçlar için kullanıldığında bir toplumdaki ve kültürel yaşam biçiminde seçilip, yayınlanmasında yayın ilkelerinin belirlendiği politikaların saptandığı kurumların sorumluluk ve duyarlılığına bağlıdır. Önemli olan ne tür programların kime nasıl ve hangi saatlerde verileceğinin bilincine sahip olunmasıdır (Can, 1995).

Çizgi film teknikle sanatın iç içe olduğu bir canlandırma sanatıdır. Görsel iletişim aracı olan televizyon yardımıyla çizgi filmlerin eğitim amacı ile kullanılması yararlı olabilir (Atan, 1995).

İyi seçilmiş çizgi filmler çocukları sadece eğlendirmez aynı zamanda onların kişisel ve toplumsal gelişimine ve hayal dünyasının zenginleşmesine katkı sağlarlar (Yağlı, 2013).

Çizgi filmlerin etkililiğinin ölçülmesi düşünüldüğünde; çizgi filmlerde konular, gerçekçi olabildiği gibi hayal gücünü geliştirebilecek şekilde de sunulabilir ve öğretme süreci sevimli hale dönüştürülerek öğrenme isteği artırılabilir. Renk ve sesin bir arada olması akılda kalıcılığı arttırmakla birlikte görerek ve işiterek etkin bir öğrenme sağlamaktadır (Aşçı, 2006).

Çocuk için hazırlanan çizgi filmler, ondaki yardımseverlik, yurtseverlik ve insan severlik gibi değerleri pekiştirmeli; farklı konularda düşünme fırsatı vererek

gerektiğinde sentez, yorum ve kıyaslama yapabilmesine olanak sağlamalıdır. Bu programlarda çocuğa verilecek iyi değerler, çocuğun iyiyi ve doğruyu kendi başına bulabilmesini sağlayacak nitelikte olmalıdır. Çocuk programları toplumsal değerleri çocuğa aktarabilmelidir. Anne ve babalar zaman zaman televizyonu kapatabilmeli, müzik dinlemek ve kitap okumak gibi farklı uğraşlarda bulunarak, çocuklarına örnek olabilmelidirler (Yağlı,2013).

Çocuklar çoğu zaman çizgi film kahramanıyla kendini özdeşleştirir. Buradan olumlu ve olumsuz davranış örnekleriyle karşılaşır. Bu bağlamda yardımseverlik işbirliği ve saldırganlık davranışları en önemli kavramlar haline gelmektedir. Çocuğun bunlardan hangisini benimseyeceği büyük ölçüde yaşadığı ve karşılaştığı modellere bağlıdır. Çocuklar sevdiği kişinin davranışlarını taklit ederek öğrenir bu yüzden de sevdiği çizgi film kahramanlarını da aynı şekilde taklit edeceği unutulmamalıdır (Yağlı, 2013).

Tüm dünyada, yayında olan çocuk kanallarının yayınladıkları çizgi filmleri türe; hedef aldıkları yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre sınıflamak mümkündür, 8-9 aylık çocuk başkalarında gözlediği konuşma seslerini, basit davranışları ve jestleri taklit etmeye çabalar. 0-2 yaş bebeğinin televizyon izleyiciliği bağlamında en önemli özelliği çevresini takip edebilmeye başlamasıdır; bu evre Piaget'in duyuşal motor dönemidir. "Böylece televizyondaki renkleri ve hareketleri algılayabilmeye başlamaktadır".6-9 yaş grubu çocukları hedef alan çizgi filmler somut düşünme dönemine uygunken 10-12 yaşındaki çocuklar için hazırlanan çizgi filmlerde çocukların soyut düşünmelerine uygun daha karmaşık ruh hallerini betimleyen çizgi filmler yayınlanmaktadır. Bu durum çocukların televizyonla ve içeriğiyle ilgilenmelerinin sebebidir. Bebekler ise hayvanların kahraman oldukları canlandırmaları beğenmektedir (Demir, 2013).

Çizgi filmlerin çocuğun gelişmesine ve eğitim sürecine katkılarını şöyle sıralayabiliriz:

- Çocukların daha erken yaşta kavrama ve öğrenmesine katkı sağlar.
- Çocukların sadece duyuş ve düşünce dünyasını değil aynı zaman estetik zevkini de geliştirir.
- Hayata bakış açılarını zenginleştirir, evrensel ve milli değerleri eğlenerek öğrenmelerine katkı sağlar.

-Dilsel ve bilişsel becerilerini geliştirir ve onları düşünme ve karşılaştırma yapmaya yöneltir.

-Çocukların iyilik yardımseverlik gibi bazı olumlu davranışları taklit ederek öğrenmelerine sağlar.

-Çizgi filmlerdeki görselliğin ve işitmenin devreye girmesiyle çocuklarda öğrenme daha etkin hale gelir, bununla birlikte çizgi film kahramanlarının çizgi romana uyarlanmasıyla çocuklara daha çabuk okuma alışkanlığı kazandırılabilir (Yağlı, 2013).

Çocuklar tarafından en çok beğenilen tür masallarıdır. Masalların ilgi görmesi sebepsiz değildir. Masallar insanların hayal dünyalarına hitap eder ve hayal güçlerini arttırmaktadır. İnsanlar masallarda saraylarda yaşama, hayallerindeki beyaz atlı prens/dünyalar güzelli prenses olma, istediği her şeye elinin bir hareketiyle/dilinin bir sözüyle ulaşma vb. arzu ve isteklerine kavuşabilmektedir. Bunun gibi sebepler dolayısıyla çocuklar ve yetişkinler tarafından da zevkle dinlenen bir anlatı türü olmuştur (Türkmen, 2013).

Çizgi filmlere bakıldığında masallar ile benzer yanları bulunmaktadır. Masallarda yer alan olağanüstü durumları içermesi gibi özellikleri bakımından benzetilmektedir. Çizgi filmler için bugünün masallarıdır diyebiliriz. Bunların yanında çizgi filmlerde de kahramanların çocuklar olması, büyüklerle bir mücadele içinde olmaları, güçsüz gibi görünen varlıkların başarılı olması, iyi- kötüyü göstermesi, sonunda iyilerin kazanması gibi özellikleri nedeniyle çocuklar tarafından masallar kadar sevilmektedir (Türkmen, 2013).

Çizgi filmler sadece çizgi film olarak kalmamakta, izleyici kitlelerinin çokluğu ile doğru orantılı olarak sinema/televizyon sektöründen başka alanlarda da kendilerini göstermektedir. Beğenilen çizgi karakterler, kırtasiyeden tekstile, müzikten mobilyaya kadar birbirinden farklı alanlarda karşımıza çıkmaktadır (Türkmen, 2013).

2.7.4. Animasyon

Animasyon kelimesi latince kökenli olup dilimize Fransızcadan geçmiştir ve sözlük anlamında canlandırma (animation); sinema veya tv de tek tek hareketsiz cisimleri veya resimleri gösterim sırasında hareket duygusu oluşturacak bir şekilde düzenleme ve filme aktarma işi olarak tanımlanmaktadır (Alıcı, 2014).

Günümüz medya metinlerinin en vazgeçilmez unsurlarından biri olan “Animasyon” resim ya da nesnelerin hareketli ve canlı oldukları yanılsamasını uyandıracak biçimde düzenlenmesi işlemi olarak tanımlanmaktadır (Özgökbel Bilis, 2014).

Animasyonda her çizim bir hareketin değişik anını gösteren resimler dizisinin, sinema filmine aktarılması olayıdır.

Animasyonun temel yapısı hareketten oluşur, sanatçının ürettiği her kare birbirini takip eden bir dizinin parçası durumundadır. Her hareket artistik biçimin temel parçası olan bir başlangıç ve sona sahiptir. Sanatçı dış dünyası içinde önce hareketi tasarlar ve hareketin dış dünya ile olan fiziksel ilişkisini ile filmini gerçekleştirir Bütün bunlar sanatçının hayal gücünün bir ürünüdür (Kaba, 1992).

Animasyonda temel özellik durgun olan bir şeye hareket ve canlılık kazandırılmasıdır. Bu da animasyonun en önemli yanını oluşturmaktadır (İnce, 1991).

Belli bir hareket dizisini oluşturan durağan görüntüler tek tek filme alınıp saniyede 24 kare hızla izleyiciye sunulduğunda, her bir durağan resim bir sonraki resmin sunumuna kadar gözün retina tabakasında kalarak insanda hareket izlenimini yaratmaktadır (Kaba, 1992).

Animasyon filmlerinde karakterlerin farklı şekillenmeler göstermemesi için her bir karakterin fiziksel ve ruhsal yapısını belirten karakter sayfaları çizilir. Kağıt üzerinde karakterin ön, yan, üst ve arka görünümü ölçülerle belirlenerek, karakterin, kızgınlık, neşe, utangaçlık gibi ruhsal yapılarını belirten çizimlerde bu sayfa üzerinde gösterilir. Çizimlerde zaman ve hareket ilişkisi çok önemlidir. Hareketin zamanla uyumu ve dengeli organize edilmesi sonuçta etkiyi arttıran bir etkidir (Kaba, 1992).

Animasyonları gerçekleştirmek için yapılan canlandırmalar doğrudan insanlarca uygulamalı olarak yapıldıkları gibi bugün elektronik çağa uygun bir şekilde televizyon sinema ve bilgisayarlarda dijital ortamlarda tamamen teknoloji kullanımıyla da yapılmaktadır (Alıcı, 2014).

İlk başlarda elle çizildiği ve gerçek görüntüler üretmediği için sinema olarak kabul görmeyen animasyon, günümüzde artık gerçek filmlerin çekebildiğinden daha çok gerçekçi ve gerçek üstü görüntüler üretmeyi başarabilen bir konuma yükselmiştir (Kaba, 1992).

Animasyonun ilk temeli, görüntülerin belli süreler içinde hareket ettirilmesi prensibine dayanmaktadır. Bu prensibe ulaşmaya kadar birçok deneme ve buluşlar yapılmıştır. Tarih öncesi dönemde duvarlara resim olarak çizilen birbirini takip eden hayvan resimleri animasyonun ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir (Alıcı, 2014).

1820 yılında John Paris tarafından geliştirilen Thaumatrope adlı oyuncağın önünde ve arkasında bulunan resimlerin hızlıca ters düz edildiğinde hareketliymiş gibi görünmesi, animasyonların bugünkü prensibine fikir babalığı yapmıştır.

20.yüzyılın başlarında sinema; ikiye ayrılmıştır. Oyuncusu, seti, kamerası ile çalışılan canlı sinema ve oyuncuları, nesneleri, dekoru, elle çizilen ve durağan bir kameraya sahip animasyon sineması olarak ayrılmıştır. Dünyanın ilk uzun metrajlı animasyon filmi 1917 yılında El Apostol tarihe geçmiştir (Kaba, 1992).

Animasyon filmlerinin iki büyük dönüm noktası bulunmaktadır. Bunlardan biri sesli filmlerin yapılması diğeri ise bilgisayarın bu alanda kullanılmaya başlamasıdır. Animasyon filmlerinin ilk sesli filmini Walt Disney, Mickey Mouse filmidir. Bilgisayarın kullanılmasıyla ve teknolojinin gelişmesiyle de animasyon filmleri daha zengin görsel içerik ile donatılmış, bu filmlerde önce 2D (iki boyutlu), sonra 3D (üç boyutlu) stop motion ve cut out gibi teknikler kullanılmaya başlanmıştır.

Animasyonun farklı örneklerine başka zamanlarda da rastlanılmıştır. 1671 yılında Büyülü Fener adı verilen Athanasius Kircher tarafından geliştirilen alet animasyon hareketinin başlamasını ve gelişmesini sağlamıştır. Metal bir kutudan oluşan bu aletin üzerinde yuvarlak bir delik bulunmaktadır. İçinde bulunana ayna ve merceklerden geçen ışık ise camdaki resmin büyüyerek karşıdaki duvara yansımını sağlamıştır (Alıcı, 2014).

Yüzyıllar ilerledikçe Çin, Endonezya, Fransa ve diğer kültürlerde görülen Büyülü fener gösterileri ve gölge kukla oyunları sevilen eğlence biçimleri haline gelmeye başlamıştır (Demir, 2013).

Animasyonun sinema ile olan bazı prensiplerinin ilişkisi animasyonu sinemanın bir dalı olarak kabul etmemizi sağlamıştır (Kaba, 1992).

Dünya film endüstrisinde animasyon filmler giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bunun en önemli sebepleri arasında animasyon filmlerin sanal dünyalar yaratmada, film kahramanlarını istenilen şekillerde oluşturup onları fantastik özelliklerle

donatabilmekte ve bu bağlamda görsel açıdan sınırsız imkânlar sunabilmekteki verimliliği ve başarısıdır. Animasyon filmler bir takım teknik imkânları anlatısal anahtarlarla, örneğin çocukların dünyasında önemli bir yeri olan hayvanların ve yine onlara hitap edecek bir şekilde tasarlanan araba-uçak vb. gibi mekanik araçların öykülerde sıklıkla kullanmasıyla bütünleştirebilmektedirler (Özgökbel Bilis, 2014).

Animasyon filmlerindeki sanal dünyalar, film yaratıcılarını değerleri kullanmada, rol modellerini oluşturmada ve bunları karakterlerde yansıtmaya derecelerini belirlemede yetkili kılmaktadır. Amerikan kaynaklı animasyon filmler bir yandan çocuklara yönelik dostluk, arkadaşlık, yardımseverlik gibi bir takım değerleri aktarırken diğer yandan liberal, bireyselci, rekabetçi, haz ve eğlence odaklı bir takım başka değerleri de mesajlarına yükleyebilmektedirler. Kitle iletişim araçlarının önemi günümüzde giderek artmaktadır. Bu durum dikkatle izlenmeli ve toplumsal sistem için farkında olunması gereken bir süreç olmalıdır (Özgökbel Bilis, 2014)

Animasyon filmler çocukların hayal güçlerine hitap etmeyi aynı zamanda bunu kullanmayı başaran belki de en önemli görsel işitsel ürünlerdir (Özgökbel Bilis, 2014).

Animasyonun yüklendiği eğitim görevi, çocuğun içindeki kişilik gelişimini istenilen yönde mesajlarla yönlendirmektedir (Kaba, 1992).

Animasyon ilk sunumundan bugüne kadar izleyiciler için farklı bir dünya olma özelliğini korumuştur. Hayvanlar insan karakteri ile özdeş yapılarda tasarlanmış. İzleyicileri farklı dünyalara götürerek hayal güçlerinin kendileri ile buluşması sağlanmıştır. Özellikle çocuklar çoğu kez kendi dünyalarına çizgi kahramanları kabul etmiş. Kendilerini onlarla özdeşleştirmişlerdir. Bu da animasyonun önemini ortaya koymaktadır (Kaba, 1992).

Görsel bir anlatım gücü olan animasyon, eğitim alanındaki etkisini arttırmakta ve gelişen teknoloji ile yeni boyutlara ulaşmaktadır. Animasyon filmleri, olayın özünü sembol ve simgelerle basitleştirerek alıcıya sunmasından dolayı getirdiği anlatım kolaylığı, onun eğitim alanında da yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır (Kaba, 1992)

Verilmek istenilen mesajın alıcı kişiye ulaşmasını sağlayan araçlar içinde görsel araçlar animasyon açısından önemli bir yer oluşturmaktadır. Kitle iletişim araçlarının çeşitliliği içinde yer alan sinema ve televizyon, animasyonun yapısı, amacı, sunumu

vb. açıdan aynı yapılanma gösterdiğinden, animasyon için tek iletişim yoludur. Animasyonun amacı içinde biçimlenen eğitim, eğlence, mal ve hizmet tanıtımı, dikkati odaklaştırma diğer kitle iletişim araçları ile aynı işlevleri oluşturur. Dolayısıyla, televizyonun ve sinemanın eğitimle olan ilişkisi, eğitimin animasyonla olan ilişkisi açısından önemli bir yapılanma içerir (Kaba, 1992).

Eğitici, çocuk programlarının az olması çocukların kültürü öğrenmeleri ve sosyalleşme durumunda çatışma yaşamalarına neden olabilir. Bu yüzden Animasyon, teknik veya biyolojik anlatımları kolaylaştırmanın yanında soyut kavramları görselleştirerek verdiği mesajlar ile anlatıma katkıda bulunur. Özellikle, çocukların yetişme çağında izledikleri bu filmlerde birliktelik, sevgi, saygı, ahlaki gelişim vb. toplumsal değerler, olaylar yolu ile vurgulanmakta ve küçük dersler verilerek çocukların o konuda anlam çıkarmalarına yardımcı olunmaktadır (Alicı, 2014).

Başlangıçta sadece eğlence amaçlı yapılan animasyon filmleri günümüzde birçok alana yayılmıştır. Eğlenceden eğitime reklam filmlerinden görsel efektlere kadar uzanan bir yelpazede animasyonun etkinliği gittikçe artmaktadır (Kaba, 1992).

Animasyon sadece endüstri, biyoloji, vb alanlarda eğitim amaçlı kullanılmamakta, toplumsal anlaşımalar sonucu oluşan değer yargılarını içeren filmlerde yapılmaktadır. Aile, ulus, doğa ve yaşama sevgisi, güzelliğe karşı bağlılık ve sevecenlik başkalarına karşı nazik, saygılı ve dürüst olma, gelenek ve göreneklere karşı bağlılık ve duyarlılık kurallara uymak gibi konular, üretilen film içinde iyi- kötü çatışmasını vererek vurgulanır (Kaba, 1992).

2.8. İlgili Araştırmalar

Yorulmaz (2013)'e göre insanlar, özellikle de çocuklar model olarak öğrenmektedir. Kültürlenme sürecinde çocukların modelleri anne-baba arkadaş ve öğretmenlerin yanı sıra çizgi film kahramanlarıdır. Hatta bazen çizgi film kahramanları diğer modellerden daha çok taklit edilebilmektedirler. Çizgi filmler çocuklar için en önemli eğitim araçlarından biri konumundadır. Bu araştırmada ülkemizde yayınlanan ve yerli bir yapım olan Pepee çizgi filmi din ve değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda Pepee çizgi filminde İslam dininden soyutlanmış bir Türk kültürüne yer verildiği, fiziksel, sözel ve psikolojik şiddet kullanıldığı, filmin kahramanı Pepe'nin olumsuz karakter özelliklerine sahip olduğu ve model olduğu izleyicilere olumsuz örnek teşkil ettiği ortaya çıkmıştır.

Özgökbil Bilis (2014)'e göre animasyon filmleri son yıllarda dünya çapında büyük ilgi görmeye, önemli sayılabilecek gişe ve pazarlama başarıları elde etmeye başlamışlardır. Başta Disney ve DreamWorks gibi Amerikan menşeli büyük film yapım şirketleri özellikle çocuklara ve gençlere yönelik animasyon film üretimine büyük önem verdiği gözlenmektedir. Bu animasyon filmleri kimi zaman Pinokyo, Çizmeli Kedi vb. gibi klasiklerin uyarlanması olarak, kimi zaman ise “Oyuncak Hikâyesi”, “Arabalar” ya da “Kung Fu Panda” gibi yenilikçi anlatılarla karşımıza çıkmaktadırlar. Animasyon filmlerde gelişen teknolojik olanaklar sayesinde günümüzde üç boyut teknolojisinin kullanımı yaygınlaşmakta ve söz konusu üç boyutlu animasyon filmleri sinemada izleme imkânı bulan yetişkin, genç ve küçük yaş izleyici kitlesi üzerindeki etkinin daha güçlü olması sağlanmaktadır. Animasyon filmlerin ticari ve teknolojik başarıları yanı sıra bu filmlerde temsil edilen rol modellerinin ve davranış biçimlerinin iyi-kötü ya da doğru-yanlış vb. gibi kesin sınırlara sahip bir yapı göstermesi, incelenmesi gereken bir alandır. Zira animasyon filmlerinde olumlanıp yüceltilen, reddedilen ve olumsuzlanan bir takım rol modelleri ve toplumsal değerler bulunmaktadır. Söz konusu rol modelleri ve toplumsal değerlerin etkisine en açık kesimi çocuk ve genç yaştaki izleyiciler oluşturmaktadır. Çalışma animasyon filmlerde temsil edilen rol modelleri ve toplumsal değerler üzerine yoğunlaşmakta ve konusu, anlatı yapısı ve pazarlama stratejileri açısından başarılı bir çizgi tutturun “Uçaklar” filmini incelemektedir. İncelemede rol ve rol modellerine ilişkin kuramsal bakış açısı verilerek değerler analizi yöntemi kullanılmaktadır.

Yağlı (2013)'ya göre televizyon, bilgisayar, cep telefonu ve internet gibi teknolojik araçların hızla gelişmesi toplumun her safhasını önemli ölçüde etkilemektedir. Ailede başlayan çocuğun eğitim sürecine günümüzde artık televizyon ve çizgi filmler ortak olmaktadır. İçeriği özenle hazırlanmış çizgi filmler çocuğun sosyal hayatına, davranışlarına ve bilişsel gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. Çocuklar çizgi film seyrederken birçok davranış ve bilgiyi farkında olmadan erken öğrenmeye başlarlar. Çizgi film kahramanlarının dünyasının gerçek mi hayal mi olduğunu tam kavrayamayan çocuk, etkisinde kaldığı olaylardan dolayı zamanla farklı davranışlar sergileyebilir. Bu yüzden ailelerin çocuk programlarında özellikle de çizgi filmlerin seçiminde çok dikkatli olmaları, hatta bunları ara sıra çocuklarıyla seyretmeleri gerekir. Günümüzde çocukların en çok severek izledikleri Caillou ve Pepee, ailelerin çocuklarıyla ekran başında vakit geçirebilecekleri eğitici çizgi yapımlar olarak

karşımıza çıkmaktadır. Kanada yapımı olan Caillou da 4 yaşındaki bir çocuğun günlük hayattaki insanlarla olan ilişkileri ele alınmıştır. Yerli yapımı olan Pepee de 4-5 yaş grubu çocuklara hitap etmekte ve daha çok Türk kültürünü konu alan, eğlenirken öğrenmeyi hedefleyen bir yapım olarak hazırlanmıştır. Çocukların seyredeceği çizgi filmler seçilirken hem çocuğun yaşı hem de çizgi filmlerin içeriği göz önüne alınmalıdır. Ekran başında çok zaman geçirmek çocuğu hareketsiz bırakarak onun psikolojisini ve fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu yüzden, okul öncesi çocuklarda bir çizgi film seyretme saati olmalıdır ve çocuk alışkanlık kazanmalıdır; aksi halde çocuğun çizgi film alışkanlığı ileriki eğitim hayatında büyük sorunlara neden olacaktır.

Akkaya (2014)'a göre son yıllarda ülkemizde ve dünyada, okullarda örtük ya da açık programlara yerleştirilerek Sosyal Bilgiler, Din Kültürü, Ahlak Bilgisi ve Türkçe gibi derslerde metinler aracılığıyla değerler eğitime önem verilmektedir. Seçilen metinlerde yer alan milli, insani ve kültürel değerler üzerinde daha ayrıntılı durularak eğitim gerçekleştirilmektedir. Bu edebi metinler içinde masallar önemli bir yere sahiptir. Masalların en önemli işlevlerinden biri masal kahramanlarıyla sunulan iyi kötü kavramlarını öğretmektir. Masal okuyan veya dinleyenler farkında olmadan masalın ait olduğu kültürünü, dilini, dinini, geleneklerini ve göreneklerini de öğrenirler. Bu araştırmada amaç Tahir Alangu'nun Keloğlan Masalları adlı kitabında yer alan masallardaki değerleri, Schwartz Değerler ölçeğine göre sınıflandırmak ve Türkçe öğretiminde önemini ortaya koymaktır. Elde edilen bulgulara göre masallarda en sık rastlanan değer % 51 oranla geleneksellik değeri olmuştur. Bu değeri sırasıyla güç ve başarı değerleri izlemektedir. Masallardaki değerler, doğru okunduğunda ve incelendiğinde ilköğretim öğrencilerine değer kazandırmada ve bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında etkili olacaktır.

Dirican Ve Dağlıoğlu (2014)'e göre bu çalışma, 3-6 yaş grubu çocukların değer edimine yönelik, Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli hikâye kitaplarında yer alan temel insani değerlerin neler olduğunu ve yer verilme oranlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evreni, 3-6 yaş grubu çocuklar için değerlere yönelik ve Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli çocuk kitaplarıdır. Örneklemi ise bu eserler arasından ölçüt örneklem yöntemi ile seçilen 135 kitap oluşturmaktadır. Eserlerde işlenen değerler kodlanarak

kategorilere ve alt kategorilere ayrılmıştır. İnceleme sonucunda 3-6 yaş grubu çocuklar için değerlere yönelik Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk, nezaket, yardımseverlik, temizlik, saygı, adalet, tutumluluk, estetik, empati, hoşgörü, dürüstlük, çalışkanlık, özgüven, sorumluluk, cesaret, liderlik ve barış değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Kitaplardaki toplam cümle %28.69 oranında değer ifade etmektedir. Araştırma sonucunda kitaplarda geçen değerler arasında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk ve nezaketin en çok rastlanan değerler olduğu, bununla birlikte cesaret, liderlik ve barışın en az yer verilen değerler olduğu bulunmuştur. Resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk gibi belirgin şekilde işlenen değerlerin yanı sıra cesaret, liderlik, özgüven, sorumluluk, barış gibi farklı değerlerin de ele alınması çocuğun kişisel gelişimine ve öz saygısının artmasına katkı sağlayacaktır.

Özgökbil Bilis (2011)'e göre Eğitim alanında televizyon ve onun yanı sıra yeni iletişim teknolojilerinin etkin olarak kullanılması, ayrıca toplumun bilinçli okurlar ve izleyicilerden oluşması ve aynı zamanda eleştirel bakış açısının geliştirilmesiyle medya okuryazarlığının kazandırılması için medya-değer ikilisinin araştırılması önemlidir. Bu çalışmanın yapılma nedeni ülkemizde söz konusu alanda bir eksikliğin tespit edilmiş olmasıdır. Ancak çalışma, çizgi filmlerde aktarılan değerlerle sınırlı tutulmuştur. Televizyon dizilerinde, haber programlarında, sinemada ya da internet sayfalarında günümüz değer aktarımının ne olduğu, gelecek yıllarda hangi yöne doğru bir gelişim kaydedileceği konusunda yapılacak yeni çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yönde yapılacak çalışmalar ise Türkiye'de değerler ve medya konusunda kapsamlı bir literatürün oluşmasını sağlayacaktır.

Demir (2013)'e göre tez çalışmasında TV'de yayınlanan canlandırmaların yapımların ilköğretim öğrencilerinin toplumsallaşma sürecine kısmi etkisini incelediği çalışmasında, Televizyonda canlandırma film izleme saatleri arasında toplumsallaşma ölçek puanı açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$). Araştırmaya katılan çocukların sınıf düzeyleri arasında toplumsallaşma ölçeği puanı açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan çocukların ailelerinin gelir grupları arasında toplumsallaşma ölçeği puanı açısından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Akıncı Ve Güven (2014)'e göre bu çalışmada Kamu hizmeti yayıncılığının bir temsilcisi olarak, toplumsal sorumluluk ilkeleri çerçevesinde yayın yapma iddiasında bulunan TRT Kurumu'nun bir kanalı olan TRT Çocuk Kanalı'nda okul öncesi kategorisinde yer alan çizgi filmlerde izleyiciye sunulan değerler ve bu değerlerin sunulma sıklıklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda incelenen çizgi filmlerde “Nezakət, Mutluluk, Özgüven, Cesaret, Temizlik, Yardımlaşma, Sorumluluk, Empati, Doğruluk, Dürüstlük, Sevgi, Arkadaşlık, Paylaşma, İşbirliği, Sabır” değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Adak Özdemir Ve Ramazan (2012)'nin amacı, çizgi filmlerin çocuk izleyiciler üzerindeki etkilerini anne görüşlerine göre belirlemektir. Betimsel yöntem ve tarama modeline göre desenlenmiş olan araştırmanın örneklemini, Isparta il merkezindeki devlete ait okul öncesi eğitim kurumları (anasınıfı-anaokulu) ile ilköğretim okullarının 1, 2 ve 3. sınıflarına devam eden 940 çocuğun annelerinden oluşmuştur. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket ile toplanmıştır. Annelerin anket sorularına verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri okul öncesi dönem çocukları ile ilköğretim öğrencileri için ayrı hesaplanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çocukların tümü günde ortalama 1 veya 2 saat çizgi film programlarını seyretmektedir. Örneklemdaki anneler televizyonu birinci sırada birden çok işlevi olan araç', ikinci sırada 'bilgilendirici araç', üçüncü sırada ise 'boşzamanı değerlendirici araç' olarak algılamaktadır. Yaşı büyük olan çocukların çizgi film izlemeye ayırdığı süre, oyun ve diğer sosyal aktivitelere ayırdığı süreden daha fazladır. Çocukların çoğunluğu belirli çizgi filmleri diğerlerine tercih etmekte ve düzenli olarak izlemektedir. Araştırmanın bulguları, okul öncesi dönem çocuklarının çoğunun insan karakterlerin yer aldığı çizgi filmler izlemeyi tercih ettiklerini göstermektedir. Annelerin ifadelerine göre, ilköğretim çocukları çizgi filmdeki hayali kahraman, mekân ya da olayların gerçek olduğuna daha çok inanmaktadır. Çocukların kendilerini çizgi film kahramanları ile özdeşleştirme, çizgi filmde gördüğü hareketleri tekrar etme, çizgi filmde duyduğu kelimeleri ya da ifadeleri günlük hayatta kullanma davranışları açısından okul öncesi ve ilköğretim çocukları arasında fark görülmemektedir. Bunun yanı sıra elde edilen diğer bulgular, okul öncesi ve ilköğretim çocuklarının değişen oranlarda çizgi filmlerin içeriği ile ilişkili davranışlar sergilediklerini, çizgi filmlerle bağlantılı taleplerde bulunduklarını, çizgi filmler ile ilgili konuştuklarını ve sorular

sorduklarını ortaya koymaktadır. “Çocuğum çizgi filmde gördüğü ürünleri (oyuncak, kıyafet ve diğer aksesuarlar gibi) almayı talep eder” çizgi filmler giysi ve oyuncak seçimini etkiler, çizgi filmler yiyecek ve içecek tercihini etkiler, üzerinde çizgi film kahramanı bulunan eşyaları almak ister, şeklindeki benzer dört anket maddesinden elde edilen sonuçlara göre çizgi filmler daha çok ilköğretim çağı çocuklarının tercihlerini etkilemektedir. Anketin son sekiz sorusuna annelerin verdikleri yanıtlara bakıldığında hem okul öncesi hem de ilköğretim çocuklarının izledikleri çizgi filmler hakkında aile üyeleri ile konuştukları ve sorular sordukları anlaşılmaktadır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, "Araştırma modeli", "evren", "örneklem", "veri toplama aracı", "verilerin analizi" yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

2000- 2014 yılları arasında yayımlanmış olan çizgi film ve animasyon filmlerinin değerler eğitimi açısından değerlendirmek amacıyla doküman incelenmesi, içerik analizi modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren

Bu araştırmanın evrenini 2000- 2014 yılları arasında yayımlanmış olan D&R mağazasında yer alan çizgi film ve animasyon filmleri oluşturmuştur. Bu filmler arasında özet kısımlarına da değerlere ilişkin ifade bulunan 45 film evreni oluşturmaktadır

3.3. Örneklem

Amaçlı Örnekleme (Purposive Sampling)

Derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012)

Ölçüt örneklem

Örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012)

Örneklem amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi ile belirlenmiştir.

İncelenen filmler arasından özet kısmında değere ilişkin ifade bulunan filmlerden 45 film arasından 20 tane film rastgele belirlenerek incelenmiştir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından belirlenerek oluşturulmuş değer listesi kullanılmıştır. Bu değerler MEB'in okul öncesi eğitim programında yer verdiği değerler, *Rabia DİRİCAN, H. Elif DAĞLIOĞLU'nun 3- 6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayımlanan Resimli Hikaye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi* çalışmasında belirledikleri değerler, *Ayşegül AKINCI, Gülhan GÜVEN'in* okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: TRT çocuk kanalı örneği çalışmasında belirledikleri değerler, Gülden Uyanık Balat'ın Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikler ve okul öncesinde değerler eğitimi ve etkinlik örnekleri kitaplarında ve filmlerin izlenmesi sırasında yer aldığı düşünülen değerler belirtilerek araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

3.5. Verilerin Toplanması

Örnekleme alınacak çizgi ve animasyon filmler belirlenmiştir.

Filmler araştırmacı tarafından 01.01.2015 ve 01.03.2015 tarihleri arasında izlenmiştir.

Filmlerde araştırma kapsamına giren cümleler belirlenen 21 değer kategorileri altına yerleştirilmiştir.

İnceleme sonucunda çıkan cümleler sayılmıştır ve sayısal değer olarak girilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Çizgi ve animasyon filmlerinden elde edilen veriler için frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Araştırmada ele alınan değer listesine göre, değerler 4 sınıflamaya ayrılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde 2014-2002 yılları arasında yayımlanmış çizgi filmlerde ayrı ayrı yer alan değerler toplamına, yıllara göre yer alan değerlerin toplam frekanslarına, filmlerde yer alan değerlerin yıllara göre toplam frekanslarına, ele alınan değerlerin sınıflandırılmasına, her bir değere göre filmlerdeki frekans ve yüzdelere yer verilmiştir.

Tablo1: 2014 Yılında Yayımlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2014 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2	62
Bay Peabody ve Meraklı Sherman	30
Monster High Acayip Dönüşüm	50
Rio 2	46
Postacı Pat	54
Toplam	242

Tablo 1 incelendiğinde 2014 Yılında Yayımlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 62 kez, Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 30 kez, Monster High Acayip Dönüşüm filminde 50 kez, Rio 2 filminde 46 kez, Postacı Pat filminde 54 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2’de 2013 Yılında Yayımlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo2: 2013 Yılında Yayınlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2013 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Cesur Zebra	35
Şirinler 2	55
Toplam	90

Tablo 2 incelendiğinde 2013 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Cesur Zebra filminde 35 kez, Şirinler 2 filminde 55 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3’de 2012 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo3: 2012 Yılında Yayınlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2012 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Acemi Gladyatör	41
Benim Annem Bir Dinazor	36
Özgür Balık	61
Madagaskar 3	43
Niko 2	39
Toplam	220

Tablo 3 incelendiğinde 2012 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Acemi Gladyatör filminde 41 kez, Benim Annem Bir Dinazor filminde 36 kez, Özgür Balık filminde 61 kez, Madagaskar 3 filminde 43 kez, Niko 2 filminde 39 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4’de 2011 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo4: 2011 Yılında Yayınlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2011 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Rio 1	40
Neşeli Ayaklar 2	41
Zhu'ya Yolculuk	54
Toplam	135

Tablo 4 incelendiğinde 2011 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Rio 1 filminde 40 kez, Neşeli Ayaklar 2 filminde 41 kez, Zhu'ya Yolculuk filminde 54 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 5'de 2010 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo5: 2010 Yılında Yayınlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2010 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Shrek 4	46
Toplam	46

Tablo 5 incelendiğinde 2010 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Shrek 4 filminde 46 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 6'de 2009 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo6: 2009 Yılında Yayınlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2009 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Köfte Yağmuru	28
Toplam	28

Tablo 6 incelendiğinde 2009 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Köfte Yağmuru filminde 28 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 7’da 2006 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7: 2006 Yılında Yayınlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2006 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Canavar Ev	34
Çılgın Dostlar	47
Toplam	81

Tablo 7 incelendiğinde 2006 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Canavar Ev filminde 34 kez, Çılgın Dostlar filminde 47 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8’de 2002 Yılında Yayınlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8: 2002 Yılında Yayımlanmış Filmlerde Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

2002 yılı filmler	Tüm değerler için toplam frekans
Buz Devri 1	40
Toplam	40

Tablo 8 incelendiğinde 2002 Yılında Yayımlanmış Filmler de Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; Buz Devri 1 filminde 40 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 9’de Yıllara Göre Yer Alan Değerlerin Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 9: Yıllara Göre Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları

Yıllar	Frekanslar
2014	242
2013	90
2012	220
2011	135
2010	46
2009	28
2006	81
2002	40
Toplam	882

Tablo 9 incelendiğinde Yıllara Göre Yer Alan Değerlerin Toplam Frekansları; 2014 yılında 242 kez, 2013 yılında 90 kez, 2012 yılında 220 kez, 2011 yılında 135 kez, 2010 yılında 46 kez, 2009 yılında 28 kez, 2006 yılında 81 kez, 2002 yılında 40 kez şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 10’da Filmlerde Yer Alan Değerlerin Yıllara Göre Toplam Frekanslarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10: Filmlerde Yer Alan Değerlerin Yıllara Göre Toplam Frekansları

Filmler	Yıllar	Tüm değerler için toplam frekans
EJ. N. E.2	2014	62
CESUR Z.	2013	35
BY PB. MS.	2014	30
ACEMİ G.	2012	41
M.H.A.D.	2014	50
CANVR. E.	2006	34
ŞİRİNLER2	2013	55
BUZ DEVRİ 1	2002	40
RİO1	2011	40
RİO2	2014	46
ÇILGIN D.	2006	47
B.A.B.DİNA	2012	36
KÖFTE. Y.	2009	28
NEŞELİ A.2	2011	41
ÖZGÜR BALIK	2011	61
ZHU. Y.	2011	54
SHREK4	2010	46
MDGSKR 3	2012	43
NİKO2	2012	39
POSTACI P.	2014	54
TOPLAM		882

Tablo 10 incelendiğinde Filmlerde Yer Alan Değerlerin Yıllara Göre Toplam Frekansları; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde (2014) 62 kez, Özgür Balık filminde (2011) 61 kez, Şirinler 2 filminde (2013) 55 kez, Zhu’ya Yolculuk filminde (2011) 54 kez, Postacı Pat filminde (2014) 54 kez, Monster High Acayip Dönüşüm filminde (2014) 50 kez,Çılgın Dostlar filminde (2006) 47 kez, Shrek 4 filminde (2010) 46 kez, Rio 2 filminde (2014) 46 kez, Madagaskar 3 filminde (2012) 43 kez, Acemi Gladatör

filminde (2012) 41 kez, Neşeli Ayaklar 2 filminde (2011) 41 kez, Buz Devri 1 filminde (2002) 40 kez, Rio 1 filminde (2011) 40 kez, Niko 2 filminde (2012) 39 kez, Benim Annem Bir Dinazor filminde (2012) 36 kez, Cesur Zebra Filminde (2013) 35 kez, Canavar Ev filminde (2006) 34 kez, Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde (2014) 30 kez, Köfte Yağmuru filminde (2009) 28 kez, şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 11’ de ele alınan değerlerin sınıflandırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 11: Ele Alınan Değerlerin Sınıflandırılması

Sosyal Değerler	Ahlaki Değerler	Kişisel Değerler	Evrensel Değerler
Sevgi	Dürüstlük	Temizlik Ve	Paylaşmak
Arkadaşlık	Sorumluluk	Düzen	Mutluluk
Nezaket		Empati	Adalet
Yardımseverlik		Özgüven	Liderlik
Saygı		Cesaret	Barış
Estetik		Mücadele	Özgürlük
Güven			İşbirliği

Tablo 11: incelendiğinde ele alınan değerlerin sınıflandırılması: sosyal değerler, Sevgi, Arkadaşlık, Nezaket, Yardımseverlik, Saygı, Estetik, Güven değerleri, ahlaki değerler, dürüstlük, sorumluluk değerleri, kişisel değerler, Temizlik Ve Düzen, Empati, Özgüven, Cesaret, Mücadele değerleri evrensel değerler, Paylaşmak, Mutluluk, Adalet, Liderlik, Barış, Özgürlük, İşbirliği şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo12’de Sevgi değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo12: Sevgi değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	4	6,45
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	5	16,67
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	8	16,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	10	18,18
BUZ DEVRİ 1	2	5,00
RİO1	6	15,00
RİO2	6	13,04
ÇILGIN D.	4	8,51
B.A.B.DİNA	1	2,78
KÖFTE. Y.	1	3,57
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	4	6,56
ZHU. Y.	5	9,26
SHREK4	4	8,70
MDGSKR 3	2	4,65
NİKO2	1	2,56
POSTACI P.	8	14,81
TOPLAM	73	8,28

Tablo 12 incelendiğinde sevgi değerinin; Şirinler 2 filminde 10 kez (%18,18), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 8 kez (%16,00),Postacı Pat filminde 8 kez (%14,81), Rio 1 filminde 6 kez (%15.00), Rio 2 filminde 6 kez (%13,04),Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 5 kez (%16,67), Zhu’ya Yolculuk filminde 5 kez (%9,26), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 4 kez (%6,45), Çılgın Dostlar filminde 4 kez (%8,51), Özgür Balık filminde 4 kez (%6,56), Shrek 4 filminde 4 kez (%8,70),Buz Devri 1 filminde 2 kez (%5,00), Madagaskar 3 filminde 2 kez (%4,65), Cesur Zebra Filminde 1 kez(%2,86), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Niko 2 filminde 1 kez (%2,56), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0.00), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 13’da paylaşma değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo13: Paylaşmak değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	0	0,00
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	0	0,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	1	1,82
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	0	0,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	1	2,13
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	0	0,00
ÖZGÜR B.	1	1,64
ZHU. Y.	2	3,70
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	1	1,85
TOPLAM	7	0,79

Tablo 13 incelendiğinde paylaşmak değerinin; Zhu'ya Yolculuk filminde 2 kez (%3,70), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Şirinler 2 filminde 1 kez (%1,82), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Postacı Pat filminde 1 kez (%1,85), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 14'de arkadaşlık değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo14: Arkadaşlık değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	2	3,23
CESUR Z.	2	5,71
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	4	8,00
CANVR. E.	2	5,88
ŞİRİNLER2	2	3,64
BUZ DEVRİ 1	4	10,00
RİO1	2	5,00
RİO2	2	4,35
ÇILGIN D.	4	8,51
B.A.B.DİNA	2	5,56
KÖFTE. Y.	2	7,14
NEŞELİ A.2	2	4,88
ÖZGÜR B.	9	14,75
ZHU. Y.	6	11,11
SHREK4	7	15,22
MDGSKR 3	2	4,65
NİKO2	4	10,26
POSTACI P.	5	9,26
TOPLAM	63	7,14

Tablo 14 incelendiğinde arkadaşlık değerinin; Özgür Balık filminde 9 kez (%14,75), Shrek 4 filminde 7 kez (%15,22), Zhu'ya Yolculuk filminde 6 kez (%11,11), Postacı Pat filminde 5 kez (%9,26), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 4 kez (%8,00), Buz Devri 1 filminde 4 kez (%10,00), Çılgın Dostlar filminde 4 kez (%8,51), Niko 2 filminde 4 kez (%10,26), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Cesur Zebra Filminde 2 kez (%5,71), Canavar Ev filminde 2 kez (%5,88), Şirinler 2 filminde 2 kez (%3,64), Rio 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 2 filminde 2 kez (%4,35), Benim Annem Bir Dinazor filminde 2 kez (%5,56), Köfte Yağmuru filminde 2 kez (%7,14), Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88), Madagaskar 3 filminde 2 kez (%4,65), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 15'de mutluluk değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 15: Mutluluk değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	7	11,29
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	2	6,67
ACEMİ G.	2	4,88
M.H.A.D.	2	4,00
CANVR. E.	2	5,88
ŞİRİNLER2	9	16,36
BUZ DEVRİ 1	3	7,50
RİO1	1	2,50
RİO2	4	8,70
ÇILGIN D.	2	4,26
B.A.B.DİNA	4	11,11
KÖFTE. Y.	1	3,57
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	1	1,64
ZHU. Y.	6	11,11
SHREK4	3	6,52
MDGSKR 3	4	9,30
NİKO2	6	15,38
POSTACI P.	5	9,26
TOPLAM	66	7,48

Tablo 15 incelendiğinde mutluluk değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 7 kez (%11,29), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 2 kez (%6,67), Acemi Gladyatör filminde 2 kez (%4,88), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 2 kez (%4,00), Canavar Ev filminde 2 kez (%5.88), Şirinler 2 filminde 9 kez (%16,36), Buz Devri 1 filminde 3 kez (%7,50), Rio 1 filminde 1 kez (%2.50), Rio 2 filminde 4 kez (%8,70), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 4 kez (%11,11), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 6 kez (%11,11), Shrek 4 filminde 3 kez (%6,52), Madagaskar 3 filminde 4 kez (%9,30), Niko 2 filminde 6 kez (%15,38), Postacı Pat filminde 5 kez (%9,26) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 16'da nezaket değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 16: Nezaket değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	12	19,35
CESUR Z.	9	25,71
BY PB. MS.	8	26,67
ACEMİ G.	11	26,83
M.H.A.D.	12	24,00
CANVR. E.	14	41,18
ŞİRİNLER2	15	27,27
BUZ DEVRİ 1	13	32,50
RİO1	8	20,00
RİO2	10	21,74
ÇILGIN D.	11	23,40
B.A.B.DİNA	9	25,00
KÖFTE. Y.	10	35,71
NEŞELİ A.2	10	24,39
ÖZGÜR B.	11	18,03
ZHU. Y.	11	20,37
SHREK4	11	23,91
MDGSKR 3	13	30,23
NİKO2	8	20,51
POSTACI P.	12	22,22
TOPLAM	218	24,72

Tablo 16 incelendiğinde nezaket değerinin; Şirinler 2 filminde 15 kez (%27,27), Canavar Ev filminde 14 kez (%41,18), Buz Devri 1 filminde 13 kez (%32,50), Madagaskar 3 filminde 13 kez (%30,23), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 12 kez (%19,35), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 12 kez (%24,00), Postacı Pat filminde 12 kez (%22,22), Acemi Gladyatör filminde 11 kez (%26,83), Çılgın Dostlar filminde 11 kez (%23,40), Özgür Balık filminde 11 kez (%18,03), Zhu'ya Yolculuk filminde 11 kez (%20,37), Shrek 4 filminde 11 kez (%23,91), Rio 2 filminde 10 kez (%21,74), Köfte Yağmuru filminde 10 kez (%35,71), Neşeli Ayaklar 2 filminde 10 kez (%24,39), Cesur Zebra Filminde 9 kez (%25,71), Benim Annem Bir Dinazor filminde 9 kez (%25,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 8 kez (%26,61), Rio 1 filminde 8 kez (%20,00), Niko 2 filminde 8 kez (%20,51), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 17'de yardımseverlik değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 17: Yardımseverlik değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	3	4,84
CESUR Z.	6	17,14
BY PB. MS.	3	10,00
ACEMİ G.	5	12,20
M.H.A.D.	6	12,00
CANVR. E.	4	11,76
ŞİRİNLER2	6	10,91
BUZ DEVRİ 1	5	12,50
RİO1	7	17,50
RİO2	6	13,04
ÇILGIN D.	3	6,38
B.A.B.DİNA	4	11,11
KÖFTE. Y.	4	14,29
NEŞELİ A.2	5	12,20
ÖZGÜR B.	5	8,20
ZHU. Y.	3	5,56
SHREK4	6	13,04
MDGSKR 3	4	9,30
NİKO2	3	7,69
POSTACI P.	4	7,41
TOPLAM	92	10,43

Tablo 17 incelendiğinde yardımseverlik değerinin; Rio 1 filminde 7 kez (%17.50), Cesur Zebra Filminde 6 kez (%17,14), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 6 kez (%12,00), Shrek 4 filminde 6 kez (%13,04), Şirinler 2 filminde 6 kez (%10,91), Rio 2 filminde 6 kez (%13,04), Acemi Gladyatör filminde 5 kez (%12,20), Buz Devri 1 filminde 5 kez (%12,50), Neşeli Ayaklar 2 filminde 5 kez (%12,20), Özgür Balık filminde 5 kez (%8,20), Benim Annem Bir Dinazor filminde 4 kez (%11,11), Köfte Yağmuru filminde 4 kez (%14,29), Madagaskar 3 filminde 4 kez (%9,30), Postacı Pat filminde 4 kez (%7,41), Canavar Ev filminde 4 kez (%11.76), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 3 kez (%4,84), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 3 kez (%10,00), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Zhu'ya Yolculuk filminde 3 kez (%5,56), Niko 2 filminde 3 kez (%7,69), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 18'de temizlik ve düzen değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo18: Temizlik ve Düzen İle İlgili Bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	0	0,00
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	0	0,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	0	0,00
RİO2	1	2,17
ÇILGIN D.	1	2,13
B.A.B.DİNA	2	5,56
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	0	0,00
ÖZGÜR B.	2	3,28
ZHU. Y.	0	0,00
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	6	0,68

Tablo 18 incelendiğinde temizlik ve düzen değerinin; Benim Annem Bir Dinazor filminde 2 kez (%5,56),Özgür Balık filminde 2 kez (%3,28),Rio 2 filminde 1 kez (%2,17), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13),Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 0 kez (%0,00), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%00,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 19'de saygı değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 19: Saygı değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	2	3,23
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	1	3,33
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	1	2,00
CANVR. E.	2	5,88
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	1	2,50
RİO2	3	6,52
ÇILGIN D.	0	0,00
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	3	4,92
ZHU. Y.	0	0,00
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	15	1,70

Tablo 19 incelendiğinde saygı değerinin; Rio 2 filminde 3 kez (%2,52), Özgür Balık filminde 3 kez (%4,92), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Canavar Ev filminde 2 kez (%5,88), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (%3,33), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%00,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 20'de adalet değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo20: Adalet değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	1	1,61
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	1	2,44
M.H.A.D.	2	4,00
CANVR. E.	1	2,94
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	2	5,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	2	4,26
B.A.B.DİNA	1	2,78
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	1	1,64
ZHU. Y.	0	0,00
SHREK4	1	2,17
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	1	2,56
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	15	1,70

Tablo 20 incelendiğinde adalet değerinin; Monster High Acayip Dönüşüm filminde 2 kez (%4,00), Rio 1 filminde 2 kez (%5,00), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Acemi Gladyatör filminde 1 kez (%2,44), Canavar Ev filminde 1 kez (%2,94), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 1kez (%1,64), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Niko 2 filminde 1 kez (%2,56), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%00,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 21' de empati değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo21: Empati değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	1	1,61
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	1	2,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	0	0,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	2	4,26
B.A.B.DİNA	1	2,78
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	0	0,00
ÖZGÜR B.	0	0,00
ZHU. Y.	0	0,00
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	5	0,57

Tablo 21 incelendiğinde empati değerinin; Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 22' de dürüstlük değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo22: Dürüstlük değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	2	3,23
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	2	6,67
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	1	2,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	1	2,50
RİO1	1	2,50
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	0	0,00
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	1	3,57
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	1	1,64
ZHU. Y.	1	1,85
SHREK4	2	4,35
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	4	10,26
POSTACI P.	2	3,70
TOPLAM	19	2,15

Tablo 22: incelendiğinde dürüstlük değerinin; Niko 2 filminde 4 kez (%10,26),Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 2 kez (%6,67), Shrek 4 filminde 2 kez (%4,35), Postacı Pat filminde 2 kez (%3,70), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1kez (%2,44), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 1 kez (%1,85),Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 2 kez (%4,35), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 2 kez (%3,70) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 23'da özgüven değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 23: Özgüven değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	1	1,61
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	6	20,00
ACEMİ G.	4	9,76
M.H.A.D.	2	4,00
CANVR. E.	4	11,76
ŞİRİNLER2	5	9,09
BUZ DEVRİ 1	2	5,00
RİO1	1	2,50
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	3	6,38
B.A.B.DİNA	4	11,11
KÖFTE. Y.	4	14,29
NEŞELİ A.2	2	4,88
ÖZGÜR B.	1	1,64
ZHU. Y.	3	5,56
SHREK4	3	6,52
MDGSKR 3	6	13,95
NİKO2	2	5,13
POSTACI P.	4	7,41
TOPLAM	57	6,46

Tablo 23 incelendiğinde özgüven değerinin; Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 6 kez (%20,00), Madagaskar 3 filminde 6 kez (%13,95),Şirinler 2 filminde 5 kez (%9,09), Acemi Gladyatör filminde 4 kez (%9,76),Canavar Ev filminde 4 kez (%11,76), Benim Annem Bir Dinazor filminde 4 kez (%11,11), Köfte Yağmuru filminde 4 kez (%14,29),Postacı Pat filminde 4 kez (%7,41). Zhu'ya Yolculuk filminde 3 kez (%5,56), Shrek 4 filminde 3 kez (%6,52),Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 2 kez (%4,00), Buz Devri 1 filminde 2 kez (%5,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 2kez (%4,88), Niko 2 filminde2 kez (%5,13),Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50),Özgür Balık filiminde 1 kez (%1,64), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 24'de sorumluluk değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 24: Sorumluluk değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	1	1,61
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	1	3,33
ACEMİ G.	1	2,44
M.H.A.D.	1	2,00
CANVR. E.	1	2,94
ŞİRİNLER2	1	1,82
BUZ DEVRİ 1	1	2,50
RİO1	0	0,00
RİO2	1	2,17
ÇILGIN D.	1	2,13
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	0	0,00
ZHU. Y.	1	1,85
SHREK4	1	2,17
MDGSKR 3	1	2,33
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	3	5,56
TOPLAM	16	1,81

Tablo 24 incelendiğinde sorumluluk değerinin; Postacı Pat filminde 3 kez (%5,56), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (3,33), Acemi Gladyatör filminde 1 kez (%2,44), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1, kez (%2,00), Canavar Ev filminde 1 kez (%2,94), Şirinler 2 filminde 1 kez (%1,82), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 2 filminde 1 kez (%2,17), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Zhu'ya Yolculuk filminde 1 kez (%1,85), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 1 kez (%2,33), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00),Özgür Balık filiminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), şeklinde yer aldığı görölmektedir.

Tablo 25'de cesaret değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 25: Cesaret değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	3	4,84
CESUR Z.	3	8,57
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	0	0,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	1	2,50
RİO1	1	2,50
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	2	4,26
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	3	7,32
ÖZGÜR B.	3	4,92
ZHU. Y.	2	3,70
SHREK4	1	2,17
MDGSKR 3	1	2,33
NİKO2	1	2,56
POSTACI P.	1	1,85
TOPLAM	22	2,49

Tablo 25 incelendiğinde cesaret değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 3 kez (%4,84), Cesur Zebra Filminde 3 kez (%8,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 3 kez (%7,32), Özgür Balık filminde 3 kez (%4,93), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Zhu'ya Yolculuk filminde 2 kez (%3,70), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 1 kez (%2,33), Niko 2 filminde 1 kez (%2,57), Postacı Pat filminde 1 kez (%1,85), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0, kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 26'da liderlik değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 26: Liderlik değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	1	1,61
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	1	2,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	1	2,50
RİO1	0	0,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	1	2,13
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	0	0,00
ÖZGÜR B.	3	4,92
ZHU. Y.	0	0,00
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	3	6,98
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	11	1,25

Tablo 26 incelendiğinde liderlik değerinin; Özgür Balık filminde 3 kez (%4,92), Madagaskar 3 filminde 3 kez (%6,98), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1, kez (%2,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görölmektedir.

Tablo 27'da barış değerine ilişkin bulgular.

Tablo 27: Barış değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	5	8,06
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	0	0,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	0	0,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	0	0,00
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	0	0,00
ZHU. Y.	2	3,70
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	8	0,91

Tablo 27 incelendiğinde değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Zhu'ya Yolculuk filminde 2 kez (%3,70), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0, kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 28'de estetik değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 28: Estetik değeriine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	5	8,06
CESUR Z.	4	11,43
BY PB. MS.	1	3,33
ACEMİ G.	4	9,76
M.H.A.D.	3	6,00
CANVR. E.	3	8,82
ŞİRİNLER2	3	5,45
BUZ DEVRİ 1	3	7,50
RİO1	3	7,50
RİO2	4	8,70
ÇILGIN D.	3	6,38
B.A.B.DİNA	3	8,33
KÖFTE. Y.	1	3,57
NEŞELİ A.2	2	4,88
ÖZGÜR B.	4	6,56
ZHU. Y.	4	7,41
SHREK4	1	2,17
MDGSKR 3	1	2,33
NİKO2	1	2,56
POSTACI P.	3	5,56
TOPLAM	56	6,35

Tablo 28 incelendiğinde estetik değeriine; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Cesur Zebra Filminde 4 kez (%11,43), Acemi Gladyatör filminde 4 kez (%9,76),Rio 2 filminde 4 kez (%8,70), Özgür Balık filminde 4 kez (%6,56),Zhu'ya Yolculuk filminde 4 kez (%7,41), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 3, kez (%6,00), Canavar Ev filminde 3 kez (%8,82), Şirinler 2 filminde 3 kez (%5,45), Buz Devri 1 filminde 3 kez (%7,50), Rio 1 filminde 3 kez (%7,50), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Benim Annem Bir Dinazor filminde 3 kez (%8,33), Postacı Pat filminde 3 kez (%5,56),Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88),Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 1 kez (%2,33), Niko 2 filminde 1 kez (%2,56), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (3,33), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 29' de mücadele değeriine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 29: Mücadele değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	0	0,00
CESUR Z.	2	5,71
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	10	24,39
M.H.A.D.	0	0,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	0	0,00
RİO1	0	0,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	0	0,00
B.A.B.DİNA	0	0,00
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	3	7,32
ÖZGÜR B.	2	3,28
ZHU. Y.	0	0,00
SHREK4	0	0,00
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	17	1,93

Tablo 29 incelendiğinde mücadele değerinin;Acemi Gladyatör filminde 10 kez (%24,39),Neşeli Ayaklar 2 filminde 3 kez (%7,32), Cesur Zebra Filminde 2 kez (%5,71), Özgür Balık filminde 2 kez (%3,28), Ejderhamı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0, kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 30'de güven değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo30: Güven değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	5	8,06
CESUR Z.	1	2,86
BY PB. MS.	1	3,33
ACEMİ G.	2	4,88
M.H.A.D.	1	2,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	1	2,50
RİO1	5	12,50
RİO2	3	6,52
ÇILGIN D.	3	6,38
B.A.B.DİNA	3	8,33
KÖFTE. Y.	2	7,14
NEŞELİ A.2	2	4,88
ÖZGÜR B.	5	8,20
ZHU. Y.	3	5,56
SHREK4	2	4,35
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	3	7,69
POSTACI P.	2	3,70
TOPLAM	44	4,99

Tablo 30 incelendiğinde güven değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Özgür Balık filminde 2 kez (%3,28), Özgür Balık filminde 5 kez (%8,20), Rio 2 filminde 3 kez (%6,38), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Benim Annem Bir Dinazor filminde 3 kez (%8,33),Zhu'ya Yolculuk filminde 3 kez (%5,56), Niko 2 filminde 3 kez (%7,69), Acemi Gladyatör filminde 2 kez (%4,88),Köfte Yağmuru filminde 2 kez (%7,14), Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88),Shrek 4 filminde 2 kez (%4,35), Postacı Pat filminde 2 kez (%3,70),Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (3,33), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 5 kez (%12,50), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 31'de özgürlük değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 31: Özgürlük değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	2	3,23
CESUR Z.	0	0,00
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	1	2,44
M.H.A.D.	0	0,00
CANVR. E.	1	2,94
ŞİRİNLER2	0	0,00
BUZ DEVRİ 1	1	2,50
RİO1	2	5,00
RİO2	0	0,00
ÇILGIN D.	2	4,26
B.A.B.DİNA	1	2,78
KÖFTE. Y.	0	0,00
NEŞELİ A.2	1	2,44
ÖZGÜR B.	5	8,20
ZHU. Y.	1	1,85
SHREK4	3	6,52
MDGSKR 3	0	0,00
NİKO2	0	0,00
POSTACI P.	0	0,00
TOPLAM	20	2,27

Tablo 31 incelendiğinde özgürlük değerinin; Özgür Balık filminde 5 kez (%8,20), Shrek 4 filminde 3 kez (%6,52), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Rio 1 filminde 2 kez (%5,00),Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Acemi Gladatör filminde 1 kez (%2,44), Canavar Ev filminde 1 kez (%2,94), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Benim Annem Bir Dinazor filminde1 kez (%2,78), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Zhu'ya Yolculuk filminde 1 kez (%1,85), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%3,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 32'de işbirliği değerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 31: Özgürlük değerine ilişkin bulgular

	Frekans	Yüzde
EJ. N. E.2	5	8,06
CESUR Z.	2	5,71
BY PB. MS.	0	0,00
ACEMİ G.	0	0,00
M.H.A.D.	5	10,00
CANVR. E.	0	0,00
ŞİRİNLER2	3	5,45
BUZ DEVRİ 1	2	5,00
RİO1	0	0,00
RİO2	6	13,04
ÇILGIN D.	2	4,26
B.A.B.DİNA	1	2,78
KÖFTE. Y.	2	7,14
NEŞELİ A.2	4	9,76
ÖZGÜR B.	0	0,00
ZHU. Y.	4	7,41
SHREK4	1	2,17
MDGSKR 3	6	13,95
NİKO2	5	12,82
POSTACI P.	4	7,41
TOPLAM	52	5,90

Tablo 32 incelendiğinde iş birliği değerinin; Rio 2 filminde 6 kez (%13,04), Madagaskar 3 filminde 6 kez (%13,95), Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 5 kez (%10,00), Niko 2 filminde 5 kez (%12,82), Neşeli Ayaklar 2 filminde 4 kez (%9,76), Zhu'ya Yolculuk filminde 4 kez (%7,41), Postacı Pat filminde 4 kez (%7,41), Şirinler 2 filminde 6 kez (%13,04), Cesur Zebra Filminde 2 kez (%5,71), Buz Devri 1 filminde 2 kez (%5,00), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Köfte Yağmuru filminde 2 kez (%7,14), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), , Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmada 2000-2014 yılları arasında yayımlanmış olan çizgi filmler ve animasyon filmleri değerler eğitimi açısından incelenmiştir.

Günümüz de yayımlanan çizgi film ve animasyon filmleri çocuklar ve gençlerin rol modelleri bulma konusundaki yönelimlerinin karşılanmasını sağlayacak büyük bir alanın varlığına işaret etmektedir. Çocuk rol modeli toplumsal değerler ve medya arasındaki ilişki bütünü çok hassas bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda, medyada temsil edilen rol modelleri vasıtasıyla oluşturulan değerler sisteminin toplumsal değişimin yönünü belirlediği söylenebilmektedir. Özellikle sinema ve televizyon, her yaş grubuna hitap eden farklı film, dizi ve çizgi filmler aracılığıyla davranışlar, değerler, duygular ve düşünceler açısından örnek alınabilecek birçok gerçek veya sanal yıldızı bünyesinde barındırmaktadır. Bu örnek olma durumu kimi zaman “olumlu” davranışlara yönlendirici olabildiği gibi kimi zaman da “olumsuz” davranışlara yönlendirici olabilmektedir (Özgökbil Bilis, 2014).

Araştırmada, Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2, Cesur Zebra, Bay Peabody ve Meraklı Sherman, Acemi Gladyatör, Monster High Acayip Dönüşüm, Canavar Ev, Şirinler 2, Buz Devri 1, Rio 1, Rio 2, Çılgın Dostlar, Benim Annem Bir Dinazor, Köfte Yağmuru, Neşeli Ayaklar 2, Özgür Balık filminde, Zhu’ya Yolculuk, Shrek 4, Madagaskar 3, Niko 2, Postacı Pat, çizgi film ve animasyon filmleri incelenmiştir.

Araştırmada 2014 yılından “5”, 2013 yılından “2”, 2012 yılından “5”, 2011 yılından “3”, 2010 yılından “1”, 2009 yılından “1”, 2006 yılından “2”, 2002 yılından “1” çizgi film ve animasyon filmi izlenmiştir. Bu bulgulara göre en fazla 2014 ve 2012 yıllarında yayımlanmış çizgi film ve animasyon filmleri incelenmiştir.

2002 yılına oranla, 2014 yılından daha çok çizgi film izlenmiş olmasının nedeni bu yıllar arasında film sektöründe daha çok çizgi film çekilmesine bağlanabilir. Burada bütçe olarak sanatçılara ödenen fiyatların ödenmemesi dolayısıyla çizgi filmlerin daha ekonomik olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bunun yanında incelenen çizgi filmlerin yabancı olduğu yerli çizgi filmlerin en çok izlenenler içerisine girmediği için izlenmek üzere seçilememiştir. Bu anlamda yerli yapımların artması gerektiği ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

2014 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde (n=62), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde (n=30), Monster High Acayip Dönüşüm filminde (n=50), Rio 2 filminde (n=46), Postacı Pat filminde (n=54), yer verildiği bulunmuştur.

2013 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Cesur Zebra filminde (n=35), Şirinler 2 filminde (n=55), yer verildiği bulunmuştur.

2012 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Acemi Gladyatör filminde (n=41), Benim Annem Bir Dinazor filminde (n=36), Özgür Balık filminde (n=61), Madagaskar 3 filminde (n=43), Niko 2 filminde (n=39), yer verildiği bulunmuştur.

2011 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Rio 1 filminde (n=40), Neşeli Ayaklar 2 filminde (n=41), Zhu'ya Yolculuk filminde (n=54), yer verildiği bulunmuştur.

2010 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Shrek 4 filminde (n=46), yer verildiği bulunmuştur.

2009 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Köfte Yağmuru (n=28), yer verildiği bulunmuştur.

2006 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Canavar Ev filminde (n=34), Çılgın Dostlar filminde (n=47), yer verildiği bulunmuştur.

2002 yılında yayımlanmış olan çizgi filmler, animasyon filmler ve değerler eğitime yer verme durumu; Buz Devri 1 filminde (n=40), yer verildiği bulunmuştur.

Araştırmada incelenen çizgi film ve animasyon filmlerinin yıllara göre değerler eğitime yer verme durumu; 2014 yılında (n=242), 2013 yılında (n=90), 2012 yılında (n=220), 2011 yılında (n=135), 2010 yılında (n=46), 2009 yılında (n=28), 2006 yılında (n=8), 2002 yılında (n=40) şeklinde yer verildiği bulunmuştur. Bu bulgulara göre değerler eğitime en çok yer verilen yılın 2014 yılı olduğu söylenebilir.

Değerlere sırasıyla, nezaket, yardımseverlik, sevgi, mutluluk, arkadaşlık, özgüven, estetik, işbirliği, güven, cesaret, özgürlük, dürüstlük, mücadele, sorumluluk, saygı,

adalet, liderlik, barış, paylaşma, empati, temizlik ve düzen şeklinde en çoktan en aza doğru yer verilmiştir.

Bu bulgulara göre değerler eğitimine en çok “yer veren” filmin Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 olduğu, en az “yer veren” filmin ise Köfte Yağmuru olduğu söylenebilir.

Araştırmada ele alınan değerlerin sınıflandırılması: sosyal değerler; sevgi, arkadaşlık, nezaket, yardımseverlik, saygı, estetik, güven değerleri, ahlaki değerler; dürüstlük, sorumluluk değerleri, kişisel değerler; temizlik ve düzen, empati, özgüven, cesaret, mücadele değerleri evrensel değerler; paylaşmak, mutluluk, adalet, liderlik, barış, özgürlük, işbirliği şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Araştırmada incelenen çizgi film ve animasyon filmlerinin değerlere yer verme durumu;

Tablo 12’ye bakıldığında sevgi değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 4 kez (%6,45), Cesur Zebra Filminde 1 kez(%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 5 kez (%16,67), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 8 kez (%16,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 10 kez (%18,18), Buz Devri 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 1 filminde 6 kez (%15,00), Rio 2 filminde 6 kez (%13,04), Çılgın Dostlar filminde 4 kez (%8,51), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 4 kez (%6,56), Zhu’ya Yolculuk filminde 5 kez (%9,26), Shrek 4 filminde 4 kez (%8,70), Madagaskar 3 filminde 2 kez (%4,65), Niko 2 filminde 1 kez (%2,56), Postacı Pat filminde 8 kez (%14,81) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre sevgi değerine toplam %8,28 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Bektaş, F., Nalçacı, A., Karadağ, E.,(2014), ‘Sevgi’ değeri anket sonuçlarında ilk on değer arasında yer almamıştır. Fakat okulöncesi eğitim programında önemli olarak görülen değerler arsında olması velilerin öncelikli değerleri ile programdaki değerler farklılık göstermektedir. Velilerin daha çok kişisel değerlere (özgüven sahibi olma, dürüst olma ve sorumluluk sahibi olma) öncelik verdikleri söylenmektedir.. Yapılan araştırmada çıkan bu bulgulara göre sevgi değeri filmlerde en fazla tekrar edilen değerler arasında bulunmuştur. Aynı zamanda velilerin özgüven, dürüstlük ve sorumluluk gibi değerleri önemseydiği sonucuna ulaşılmış. Çizgi filmlerde ve animasyon filmlerinde de bu değerlere yer verilmiştir.

Tablo 13'e bakıldığında paylaşmak değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 0 kez (%0,00), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 1 kez (%1,82), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 2 kez (%3,70), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 1 kez (%1,85) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara bakıldığında paylaşmak değerine hiç yer vermeyenler; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2, Bay Peabody ve Meraklı Sherman, Acemi Gladyatör, Monster High Acayip Dönüşüm, Canavar Ev, Buz Devri 1, Rio 1, Rio 2, Benim Annem Bir Dinazor, Köfte Yağmuru, Neşeli Ayaklar 2, Shrek 4, Madagaskar 3, Niko 2 filmleridir. En çok yer veren film ise Zhu'ya yolculuk filmidir. Cesur Zebra, Şirinler 2, Çılgın Dostlar, Özgür Balık, Postacı Pat filminde 1 kez yer verilmiş. Paylaşma değeri okul öncesi dönemden kazandırılmaya başlanması gereken değerlerden biridir. Fakat filmlerde çıkan bulgulara bakıldığında bu değere az yer verildiği bulunmuştur. Paylaşım, üst düzey sosyal becerilerden biri olup toplumda demokrasinin gelişmesi ve yerleşmesi açısından önem taşır. Okul öncesi öğretmenleri, paylaşma davranışı kazandırmak için, paylaşmanın önemini vurgulamalı ve grup etkinlikleri yaparak pekiştirmelidir (Deveci, 2011).

Bu bulgulara göre paylaşma değerine toplam %0,79 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Tablo 14'e bakıldığında arkadaşlık değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Cesur Zebra Filminde 2 kez (%5,71), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 4 kez (%8,00), Canavar Ev filminde 2 kez (%5,88), Şirinler 2 filminde 2 kez (%3,64), Buz Devri 1 filminde 4 kez (%10,00), Rio 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 2 filminde 2 kez (%4,35), Çılgın Dostlar filminde 4 kez (%8,51), Benim Annem Bir Dinazor filminde 5 kez (%5,56), Köfte Yağmuru filminde 2 kez (%7,14),

Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88), Özgür Balık filminde 9 kez (%14,75), Zhu'ya Yolculuk filminde 6 kez (%11,11), Shrek 4 filminde 7 kez (%15,22), Madagaskar 3 filminde 2 kez (%4,65), Niko 2 filminde 4 kez (%10,26), Postacı Pat filminde 5 kez (%9,26) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre arkadaşlık değerine toplam %7,14 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Arkadaşlık değerine en çok yer verilen film, Özgür Balık, hiç yer verilmeyen filmler ise Bay Peabody ve Meraklı Sherman ve Acemi Gladyatör filmleridir.

Okul öncesi dönemde kazandırılması gereken önemli değerlerden bir tanesi de arkadaşlıktır. Çocuklar okula başladıkları dönemden itibaren farklı çevrelerden arkadaş edinmeye başlarlar ve arkadaşlıklar sayesinde toplumsal açıdan olgunlaşmasına katkıda sağlamaktadır (Yazgan İnanç, Bilgin, Kılıç Atıcı, 2008).

Tablo 15'e bakıldığında mutluluk değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 7 kez (%11,29), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 2 kez (%6,67), Acemi Gladyatör filminde 2 kez (%4,88), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 2 kez (%4,00), Canavar Ev filminde 2 kez (%5,88), Şirinler 2 filminde 9 kez (%16,36), Buz Devri 1 filminde 3 kez (%7,50), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 2 filminde 4 kez (%8,70), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 4 kez (%11,11), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 6 kez (%11,11), Shrek 4 filminde 3 kez (%6,52), Madagaskar 3 filminde 4 kez (%9,30), Niko 2 filminde 6 kez (%15,38), Postacı Pat filminde 5 kez (%9,26) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre mutluluk değerine toplam %7,48 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Mutluluk değerine en fazla yer verilen film, Şirinler 2 filmi, en yer verilen filmler ise, Cesur Zebra, Rio 1, Köfte Yağmuru, Neşeli Ayaklar 2, Özgür Balık filmleridir.

Öveç(2012), yaptığı araştırma bulgularında mutluluk nedir sorusuna çocukların % 42'si bilmiyorum, % 22'si sevmektir/sevgidir, % 5'i güzel bir şeydir, % 4'ü sevinmektir, gülmektir, % 3'ü insanların birbirine iyi davranmasıdır, % 2'si hediye almaktır, oyun oynamaktır, paylaşmaktır, % 1'i sarılmaktır, birine çiçek vermektir,

komik olmaktır, üzülmemektir, kalptir, bir kalbin tık tık ötmesidir, pikniğe gitmektir, palyaçodur, ağaçtır, güzel bir gündür, istediğinin olmasıdır, yağmurdan sonra güneşin açmasıdır, evlenmektir ve öpüşmektir yanıtlarını verdikleri, sonucuna ulaşmıştır. Mutluluğun ne olduğu sorusuna bilmiyorum yanıtını veren çocukların ise, % 26,2'si kendilerini mutlu eden şeyin oyun oynamak, % 16,7'si gezmeye gitmek, % 14,3'ü hediye almak, % 11,9'u hayvanlar, arkadaşlarıyla oynamak, kartopu oynamak/kardan adam yapmak, % 9,5'i televizyon izlemek, % 7,1'i parka/lunaparka gitmek, % 4,8'i doğum gününün olması, bilgisayar oynamak, resim/boyama yapmak, bisiklete binmek ve % 40,5'i ise diğer yanıtlarını verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Okul öncesi dönem çocuğu duygularını çeşitli yollarla (müzik, dans, drama vb.) ifade edebilir. Mutluluk, üzüntü, kızgınlık, korku gibi duygularının farkına varır ve ifade edebilir.

Tablo 16'ya bakıldığında nezaket değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 12 kez (%19,35), Cesur Zebra Filminde 9 kez (%25,71), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 8 kez (%26,61), Acemi Gladyatör filminde 11 kez (%26,83), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 12 kez (%24,00), Canavar Ev filminde 14 kez (%41,18), Şirinler 2 filminde 15 kez (%27,27), Buz Devri 1 filminde 13 kez (%32,50), Rio 1 filminde 8 kez (%20,00), Rio 2 filminde 10 kez (%21,74), Çılgın Dostlar filminde 11 kez (%23,40), Benim Annem Bir Dinazor filminde 9 kez (%25,00), Köfte Yağmuru filminde 10 kez (%35,71), Neşeli Ayaklar 2 filminde 10 kez (%24,39), Özgür Balık filminde 11 kez (%18,03), Zhu'ya Yolculuk filminde 11 kez (%20,37), Shrek 4 filminde 11 kez (%23,91), Madagaskar 3 filminde 13 kez (%30,23), Niko 2 filminde 8 kez (%20,51), Postacı Pat filminde 12 kez (%22,22) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre nezaket değerine toplam %24,72 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Ayşegül Akıncı, Gülhan Güven'in (2014) yaptığı çalışmada Kamu hizmeti yayımcılığının bir temsilcisi olarak, toplumsal sorumluluk ilkeleri çerçevesinde yayın yapma iddiasında bulunan TRT Kurumu'nun bir kanalı olan TRT Çocuk Kanalı'nda okul öncesi kategorisinde yer alan çizgi filmlerde izleyiciye sunulan değerler ve bu değerlerin sunulma sıklıklarının tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda incelenen çizgi filmlerde "Nezaket, Mutluluk, Özgüven, Cesaret, Temizlik, Yardımlaşma, Sorumluluk, Empati, Doğruluk, Dürüstlük, Sevgi, Arkadaşlık,

Paylaşma, İşbirliği, Sabır” değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Yapılan frekans analizi sonuçlarına göre çizgi filmlerde yer alan değerlere ilişkin sözel ifadeler incelendiğinde, “Nezaket” değerinin en fazla frekansa sahip olduğu saptanmıştır. Bu değeri sırasıyla “Mutluluk, Sorumluluk, Özgüven, Empati, Sevgi, Cesaret, Doğruluk (Dürüstlük), Yardımlaşma, Arkadaşlık, İşbirliği, Temizlik, Paylaşma ve Sabır (eşit sıklıkta)” değerlerinin takip ettiği saptanmıştır (Akıncı ve Güven, 2014).

Bulgular arasında “Nezaket” değerinin en fazla frekansa sahip olması araştırma ile paralellik göstermektedir.

Tablo 17’ye bakıldığında yardımseverlik değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 3 kez (%4,84), Cesur Zebra Filminde 6 kez (%17,14), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 3 kez (%10,00), Acemi Gladyatör filminde 5 kez (%12,20), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 6 kez (%12,00), Canavar Ev filminde 4 kez (%11,76), Şirinler 2 filminde 6 kez (%10,91), Buz Devri 1 filminde 5 kez (%12,50), Rio 1 filminde 7 kez (%17,50), Rio 2 filminde 6 kez (%13,04), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Benim Annem Bir Dinazor filminde 4 kez (%11,11), Köfte Yağmuru filminde 4 kez (%14,29), Neşeli Ayaklar 2 filminde 5 kez (%12,20), Özgür Balık filminde 5 kez (%8,20), Zhu’ya Yolculuk filminde 3 kez (%5,56), Shrek 4 filminde 6 kez (%13,04), Madagaskar 3 filminde 4 kez (%9,30), Niko 2 filminde 3 kez (%7,69), Postacı Pat filminde 4 kez (%7,41) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre yardımseverlik değerine toplam %10,43 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Aktepe (2010), yaptığı araştırmada yardımseverliğin öneminden bahsetmiştir. Toplumdaki bireyler arasında bağlılığı güçlendiren, eksiklikleri gideren, boşlukları dolduran duygu yardımseverliktir. Türk milleti yardımseverliği ile dünyanın pek çok milletine örnek olmuştur. Türk halkının en önemli özelliklerinden biridir yardımseverlik. Toplumumuzda bugüne kadar varlığını sürdürmüş olan yardımseverlik duygusunun gelecek kuşaklara aktarılmasında ailenin, okulun ve özellikle öğretmenlerin rolü büyük olacaktır. Bu duygu ile biçimlendirilmiş bireylerin oluşturduğu bir toplum, en zor zamanlarda bile ayakta kalmayı başaracaktır. Bu denli önemli olan bu değer çocukların izlemekten en çok keyif aldıkları çizgi film ve animasyon filmlerinde de yer alması bu değer kazandırılması açısından katkı sağlayacaktır.

Tablo 18'e bakıldığında temizlik ve düzen değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 0 kez (%0,00), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 1 kez (%2,17), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Benim Annem Bir Dinazor filminde 2 kez (%5,56), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%00,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Özgür Balık filminde 2 kez (%3,28), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir

Bu bulgulara göre temizlik ve düzen değerine toplam %0,68 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Temizlik ve düzen değerine, en fazla Benim Annem Bir Dinazor, Özgür Balık filmlerinde yer verilmiştir. Hiç yer verilmeyen filmler ise, Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2, Cesur Zebra, Bay Peabody ve Meraklı Sherman, Acemi Gladyatör, Monster High Acayip Dönüşüm, Canavar Ev, Şirinler 2, Buz Devri 1, Rio 1, Köfte Yağmuru, Neşeli Ayaklar 2, Zhu'ya Yolculuk, Shrek 4, Madagaskar 3, Niko 2, Postacı Pat filmleridir.

Tablo 19'a bakıldığında saygı değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (%3,33), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Canavar Ev filminde 2 kez (%5,88), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 2 filminde 3 kez (%2,52), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%00,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 3 kez (%4,92), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre saygı değerine toplam %1,70 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Saygı değerine en fazla yer verilen filmler, Rio 2 ve Özgür Balık, hiç yer verilmeyen filmler ise, Acemi Gladyatör, Şirinler 2, Buz Devri 1, Çılgın Dostlar, Benim Annem

Bir Dinazor, Köfte Yağmuru, Zhu'ya Yolculuk, Shrek 4, Madagaskar 3, Niko 2, Postacı Pat filmleridir.

Tablo 20'ye bakıldığında adalet değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 1 kez (%2,44), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 2 kez (%4,00), Canavar Ev filminde 1 kez (%2,94), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%00,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 1 kez (%2,56), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre adalet değerine toplam %1,70 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Dirican ve Dağlıoğlu (2014), 3-6 yaş grubu çocukların değer edimine yönelik, Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli hikâye kitaplarında yer alan temel insani değerlerin neler olduğunu ve yer verilme oranlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. İnceleme sonucunda 3-6 yaş grubu çocuklar için değerlere yönelik Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk, nezaket, yardımseverlik, temizlik, saygı, adalet, tutumluluk, estetik, empati, hoşgörü, dürüstlük, çalışkanlık, özgüven, sorumluluk, cesaret, liderlik ve barış değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda kitaplarda geçen değerler arasında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk ve nezaketin en çok rastlanan değerler olduğu, bununla birlikte cesaret, liderlik ve barışın en az yer verilen değerler olduğu bulunmuştur. Resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk gibi belirgin şekilde işlenen değerlerin yanı sıra cesaret, liderlik, özgüven, sorumluluk, barış gibi farklı değerlerin de ele alınması çocuğun kişisel gelişimine ve öz saygısının artmasına katkı sağlayacaktır (Dirican ve Dağlıoğlu, 2014).

Sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk, nezaket, yardımseverlik, temizlik, saygı, adalet, estetik, dürüstlük, çalışkanlık, özgüven, sorumluluk, cesaret, liderlik ve barış değerleri, bu bulgular araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 21'e bakıldığında empati değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (%0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir

Bu bulgulara göre empati değerine toplam %0,57 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Kahraman (2007), Yaptığı çalışma sonucunda okul öncesi dönemdeki çocuklara verilen empatik beceri eğitiminin bu yaş grubu çocukların empatik becerilerini artırdığına işaret etmektedir. Empati eğitim programıyla çocuklara, yüz ifadelerini tanıyabilme, durumdan duyguyu çıkarabilme, dinleyebilme, kendi duygularının farkına varabilme ve çeşitli durumlarda karşısındaki kişiye uygun tepkiyi verebilme becerileri kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda okul öncesi dönem çocuklarına hitap eden çizgi ve animasyon filmlerinde de empati değerine yer verilmesi önemli görülmektedir. Aile ve okul eğitimi dışında farklı bir alanda da desteklenmelidir.

Tablo 22'ye bakıldığında dürüstlük değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 2 kez (%6,67), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 1 kez (%1,85), Shrek 4 filminde 2 kez (%4,35), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 4 kez (%10,26), Postacı Pat filminde 2 kez (%3,70) şeklinde yer aldığı görülmektedir

Bu bulgulara göre dürüstlük değerine toplam %2,15 şeklinde yer verildiği bulunmuştur. Dürüstlük değerine en fazla yer verilen film Niko 2 filmi, hiç yer verilmeyen filmler ise, Cesur Zebra, Acemi Gladyatör, Canavar Ev, Şirinler 2, Rio 2, Çılgın Dostlar, Benim Annem Bir Dinazor, Madagaskar 3, filmleridir.

Tablo 23'e bakıldığında özgüven değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 6 kez (%20,00), Acemi Gladyatör filminde 4 kez (%9,76), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 2 kez (%4,00), Canavar Ev filminde 4 kez (%11,76), Şirinler 2 filminde 5 kez (%9,09), Buz Devri 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Benim Annem Bir Dinazor filminde 4 kez (%11,11), Köfte Yağmuru filminde 4 kez (%14,29), Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88), Özgür Balık filminde 1 kez (%1,64), Zhu'ya Yolculuk filminde 3 kez (%5,56), Shrek 4 filminde 3 kez (%6,52), Madagaskar 3 filminde 6 kez (%13,95), Niko 2 filminde 2 kez (%5,13), Postacı Pat filminde 4 kez (%7,41) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre özgüven değerine toplam %6,46 şeklinde yer verildiği bulunmuştur. Günalp (2007), yaptığı araştırmada, özgüvenli kişi yeteneklerinin farkındadır. Neyi yapabileceğini, neyi yapamayacağını bilir. Yani güçlü ve zayıf yanlarını tanır. Yeteneklerini çok iyi kullanır. Girişken olduğu için yeni şeyler denemekten çekinmez, Özgüveni sağlam kişi, başkalarını kıskanmaz ve onların yaşamlarını olumsuz etkileyecek davranışlardan kaçınır. Hatta başkalarının mutlu olması için gayret eder. Bu nedenle özgüven önemli değerlerden bir tanesidir. Ve Okul Öncesi dönemden itibaren desteklenmelidir.

Tablo 24'e bakıldığında sorumluluk değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (3,33), Acemi Gladyatör filminde 1 kez (%2,44), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1, kez (%2,00), Canavar Ev filminde 1 kez (%2,94), Şirinler 2 filminde 1 kez (%1,82), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 1 kez (%2,17), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 1 kez (%1,85), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3

filminde 1 kez (%2,33), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 3 kez (%5,56) şeklinde yer aldığı görülmektedir

Bu bulgulara göre sorumluluk değerine toplam %1,81 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Yaman vd. (2015), yaptıkları araştırmaya göre Dede Korkut çizgi filminde özellikle dostluk, doğruluk, saygı, ahlak kuralları, dinî değerleri geliştirici iletiler, yardımseverlik, özgüven, sabır, empati, toplumsal kurallar, liderlik ve sorumluluk değerleri ön planda tutulmuştur. Bu bulgular sonucunda yer alan değerler çalışmayı destekler niteliktedir.

Tablo 25'e bakıldığında cesaret değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 3 kez (%4,84), Cesur Zebra Filminde 3 kez (%8,57), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0, kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 3 kez (%7,32), Özgür Balık filminde 3 kez (%4,93), Zhu'ya Yolculuk filminde 2 kez (%3,70), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 1 kez (%2,33), Niko 2 filminde 1 kez (%2,57), Postacı Pat filminde 1 kez (%1,85) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre cesaret değerine toplam %2,49 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Tablo 26'ya bakıldığında Liderlik değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 1 kez (%1,61), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1, kez (%2,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 1 kez (%2,13), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 0 kez (%0,00), Özgür Balık filminde 3 kez (%4,92), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 3 kez (%6,98), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir

Bu bulgulara göre liderlik değerine toplam %1,25 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Tablo 27'ye bakıldığında barış değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0, kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 2 kez (%3,70), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre barış değerine toplam %0,91 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Tablo 28'e bakıldığında estetik değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Cesur Zebra Filminde 4 kez (%11,43), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (3,33), Acemi Gladyatör filminde 4 kez (%9,76), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 3, kez (%6,00), Canavar Ev filminde 3 kez (%8,82), Şirinler 2 filminde 3 kez (%5,45), Buz Devri 1 filminde 3 kez (%7,50), Rio 1 filminde 3 kez (%7,50), Rio 2 filminde 4 kez (%8,70), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Benim Annem Bir Dinazor filminde 3 kez (%8,33), Köfte Yağmuru filminde 1 kez (%3,57), Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88), Özgür Balık filminde 4 kez (%6,56), Zhu'ya Yolculuk filminde 4 kez (%7,41), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 1 kez (%2,33), Niko 2 filminde 1 kez (%2,56), Postacı Pat filminde 3 kez (%5,56) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre estetik değerine toplam %6,35 şeklinde yer verildiği bulunmuştur.

Erken çocukluk döneminde estetik ve estetik eğitim niçin gereklidir sorusunu cevaplamak için beş neden vardır. Birincisi çocuk gelişiminin her yönüne ağırlık verilmesi gereken bütüncül yaklaşıma dair insani kaygılarımız bizi motive etmektedir. İkinci olarak kendi dünyalarında güzelliğe önem veren çocukların ileride harflerin, sözcüklerin, sayıların, öykülerin, şiirlerin, formüllerin, kitapların, sembollerin ve diğer kültürlerin güzelliğini de takdir etmeyi öğrenecek olmasıdır. Üçüncü olarak estetik duygusu olan çocukların ileride tasarımı iyi bilen ve değer veren yetişkinler olacağı ve

bunu ev, araba, giysi eşya satın alırken, eğlenirken, şehirleri, otoyolları planlarken, kirliliğe, savaşımlara, açlığa ve çarpık kentleşmeye çözüm ararken kullanabileceklerdir. Dördüncü olarak çocukların sanata değer vermesi ve sanatsal etkinliklere doğrudan katılması açısından önemlidir. Son olarak estetik, kavram gelişimini desteklemektedir.

Bu bulgulara da bakılarak estetik değerinin okul öncesi dönem çocuğuna kazandırılması önemlidir. Ve bu kazanımların yalnızca okul eğitimi ile değil aynı zamanda çocukların sevdikleri çizgi ve animasyon filmleriyle de desteklenmelidir (Özer Kocamanoglu, 2014)

Tablo 29'a bakıldığında mücadele değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 0 kez (%0,00), Cesur Zebra Filminde 2 kez (%5,71), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 10 kez (%24,39), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0, kez (%0,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 0 kez (%0,00), Benim Annem Bir Dinazor filminde 0 kez (%0,00), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 3 kez (%7,32), Özgür Balık filminde 2 kez (%3,28), Zhu'ya Yolculuk filminde 0 kez (%0,00), Shrek 4 filminde 0 kez (%0,00), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%0,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre mücadele değerine toplam %1,93 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Tablo 30'a bakıldığında güven değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Cesur Zebra Filminde 1 kez (%2,86), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 1 kez (3,33), Acemi Gladyatör filminde 2 kez (%4,88), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 1 kez (%2,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 5 kez (%12,50), Rio 2 filminde 3 kez (%6,38), Çılgın Dostlar filminde 3 kez (%6,38), Benim Annem Bir Dinazor filminde 3 kez (%8,33), Köfte Yağmuru filminde 2 kez (%7,14), Neşeli Ayaklar 2 filminde 2 kez (%4,88), Özgür Balık filminde 5 kez (%8,20), Zhu'ya Yolculuk filminde 3 kez (%5,56), Shrek 4 filminde 2 kez (%4,35), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 3 kez (%7,69), Postacı Pat filminde 2 kez (%3,70) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre güven değerine toplam %4,99 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Tablo 31'e bakıldığında özgürlük değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 2 kez (%3,23), Cesur Zebra Filminde 0 kez (%0,00), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 1 kez (%2,44), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 0 kez (%0,00), Canavar Ev filminde 1 kez (%2,94), Şirinler 2 filminde 0 kez (%0,00), Buz Devri 1 filminde 1 kez (%2,50), Rio 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 2 filminde 0 kez (%0,00), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Köfte Yağmuru filminde 0 kez (%0,00), Neşeli Ayaklar 2 filminde 1 kez (%2,44), Özgür Balık filminde 5 kez (%8,20), Zhu'ya Yolculuk filminde 1 kez (%1,85), Shrek 4 filminde 3 kez (%6,52), Madagaskar 3 filminde 0 kez (%0,00), Niko 2 filminde 0 kez (%0,00), Postacı Pat filminde 0 kez (%3,00) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre özgürlük değerine toplam %2,27 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Tablo 32'ye bakıldığında iş birliği değerinin; Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2 filminde 5 kez (%8,06), Cesur Zebra Filminde 2 kez (%5,71), Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde 0 kez (0,00), Acemi Gladyatör filminde 0 kez (%0,00), Monster High Acayip Dönüşüm filminde 5 kez (%10,00), Canavar Ev filminde 0 kez (%0,00), Şirinler 2 filminde 6 kez (%13,04), Buz Devri 1 filminde 2 kez (%5,00), Rio 1 filminde 0 kez (%0,00), Rio 2 filminde 6 kez (%13,04), Çılgın Dostlar filminde 2 kez (%4,26), Benim Annem Bir Dinazor filminde 1 kez (%2,78), Köfte Yağmuru filminde 2 kez (%7,14), Neşeli Ayaklar 2 filminde 4 kez (%9,76), Özgür Balık filminde 0 kez (%0,00), Zhu'ya Yolculuk filminde 4 kez (%7,41), Shrek 4 filminde 1 kez (%2,17), Madagaskar 3 filminde 6 kez (%13,95), Niko 2 filminde 5 kez (%12,82), Postacı Pat filminde 4 kez (%7,41) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Bu bulgulara göre işbirliği değerine toplam %5,90 şeklinde yer verildiği bulunmuştur

Yapılan başka bir araştırmada “Uçaklar” filmi toplumsal yaşamı sağlayan değerler, toplumun devamlılığını güvence altına alan değerler, hedonist değerler, bireysel gelişim değerleri, hegemonya değerleri, ulusal değerler ve soyut- evrensel değerler aktarımını gerçekleştiren bir medya metni olmakta ve izleyicisine toplum tarafından onaylanması için geniş bir değerler paradigması sunmaktadır. Aynı zamanda anlatısında özdeşleşme sağlayan rol modellerine de yer vererek, izleyicinin toplumsal yaşamda oryantasyonuna yardım etmektedir (Özgökbel Bilis, 2011).

Adak Özdemir ve Ramazan (2012), Yaptıkları araştırmada elde ettikleri bulgulara göre, gerek ilköğretim gerekse okul öncesi dönem çocuklarının önemli oranda çizgi film programlarını seyrettiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra elde edilen diğer bulgular, okul öncesi ve ilköğretim çocuklarının değişen oranlarda çizgi filmlerin içeriği ile ilişkili davranışlar sergilediklerini, çizgi filmlerle bağlantılı taleplerde bulunduklarını ortaya koymaktadır. Alan yazında televizyonun, çocuk izleyicilerde sosyal ve gelişimsel problemlere yol açtığına ilişkin değerlendirmelere sıklıkla rastlanmaktadır. Ancak televizyonda farklı biçim ve içerikte çok sayıda programyer almaktadır (Wright ve diğerleri, 2001). Önemli olan çocukları olumlu içerik taşıyan programları izlemeleri konusunda yönlendirmek veya mevcut programların olumsuz içeriklerini çeşitli yollarla azaltmaktır. Çocukların kendilerini çizgi film kahramanları ile özdeşleştirme, çizgi filmde gördüğü hareketleri tekrar etme, çizgi filmde duyduğu kelimeleri ya da ifadeleri günlük hayatta kullanma davranışları açısından okul öncesi ve ilköğretim çocukları arasında fark görülmemektedir. Bunun yanı sıra elde edilen diğer bulgular, okul öncesi ve ilköğretim çocuklarının değişen oranlarda çizgi filmlerin içeriği ile ilişkili davranışlar sergilediklerini, çizgi filmlerle bağlantılı taleplerde bulunduklarını, çizgi filmler ile ilgili konuştuklarını ve sorular sorduklarını ortaya koymaktadır. Çocuğum çizgi filmde gördüğü ürünleri (oyuncak, kıyafet ve diğer aksesuarlar gibi) almayı talep eder, Çizgi filmler giysi ve oyuncak seçimini etkiler, Çizgi filmler yiyecek ve içecek tercihini etkiler, Üzerinde çizgi film kahramanı bulunan eşyaları almak ister' şeklindeki benzer dört anket maddesinden elde edilen sonuçlara göre çizgi filmler daha çok ilköğretim çağı çocuklarının tercihlerini etkilemektedir (Adak Özdemir ve Ramazan, 2012).

Değerler toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır ve okul öncesi dönemde değerlere ilişkin ilk bilgiler kazanılır. Kaliteli bir okul öncesi eğitim programında akademik becerilerinin yanında toplumsal değerlere de yer verilmelidir.

Toplumsal değerler insan yaşamının önemli bir yanını oluşturur. Değerler toplumdan topluma ve zaman içinde değişir. Toplumlar, değerleri doğrultusunda bazı davranışların sergilenmesini takdirle karşılar. Örneğin; sadakat, sevgi, cesaret, dostluk, temizlik, saygı, dürüstlük, nezaket ve benzerleri, önem verilen toplumsal değerlerdir. Değerler eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri, makul seçimler yapabilmelerine imkan sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi demektir (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2011).

Günümüzde toplumlarda egemen olan yaşam biçimlerinde değerlerin rolü ve etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Bununla birlikte eğlence anlayışının da giderek hayatlarımızda merkezi bir konuma yerleşmiştir. Bu hususta televizyonun da etkisi küçümsenmemelidir. Giderek görselliğe dayanan bir toplumda televizyon egemen değerlerin söylemcisi olarak evlerimizde yerini almaktadır. Bu alandaki eksikliği gidermek adına bu yönde yapılacak çalışmalar ise Türkiye’de değerler ve medya konusunda kapsamlı bir literatürün oluşmasını sağlayacaktır (Özgökbil Bilis, 2014).

Televizyon son yıllarda en çok tartışılan kitle iletişim araçlarından biri haline gelmiştir. Televizyon, hem aile yerine kullanılabilecek bir sosyalleşme kurumu, hem de içerik olarak aileyi odağa alan bir iletişim aracıdır. Günümüzde etkin iletişim aracı olarak televizyonun aile bireyleri özellikle de okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hep sorgulanmıştır. Araştırmalar televizyonun hem olumsuz hem de doğru kullanıldığı takdirde olumlu etkileri bünyesinde barındıran bir kitle iletişim aracı olduğu yönündedir. Televizyonun olumlu ya da olumsuz etkileri, çocuğun yaşına, televizyon izleme süresine, izlediği programın içeriğine ve özellikle ebeveynlerin bu konudaki tutumuna bağlı olarak değişmektedir (Ünal ve Durualp, 2012).

Bu durumda ailelerin ve eğitimcilerin, değerlere hitap eden çizgi film ve animasyon filmlerini bilinçli olarak tercih etmeleri, senarist ve yapımcıların da toplumsal sorumluluğu bir anlamda yerine getirmektedirler.

BÖLÜM 6

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Modern çağın insanı maruz bıraktığı en önemli alanlardan biri hem geliştirici ve ilerletici etkisiyle hem de yok edici ve olumsuz etkisiyle genelde medya, özelde de televizyon olmuştur. Medya, eğitimsel açıdan; hem yetişkinleri hem de çocukları model alma boyutunda olumlu yönlerinin yanı sıra olumsuz yönlerde de etkinliğini sürdürmektedir (Oruç, Tecim, ve Özyürek, 2011).

Okul öncesi dönem çocuğun bütün gelişim alanlarının en yoğun ilerleme gösterdiği kritik bir dönemdir. Aynı zamanda benlik oluşumu, kişilik gelişimi ve sosyalleşme açısından da önemlidir. Çocuk çevresi ile etkileşime girer ve çocuğa sunulan çevrenin niteliğine bağlı olarak geleceğini büyük oranda etkileyecektir. Çocuğun maruz kaldığı uyarıcıların tamamının çocukta olumlu ya da olumsuz yönde iz bıraktığı düşünüldüğünde, ebeveynin davranışları, yakın çevrenin tutum ve davranışları, okunan kitaplar, anlatılan masallar, izlediği televizyon programları iki açıdan önem kazanır. Bunlar, çocuğun kendi benliğini oluşturması ve ardından da bu benliğini sosyal bir çevre içerisinde sergilemesidir (Oruç, Tecim, ve Özyürek, 2011).

Değerler eğitimi okulöncesi eğitimden başlayıp tüm eğitim basamaklarında ve yetişkin desteği ile okul dışında da devam eden bir süreç olmalıdır.

Bu çalışmada çizgi film ve animasyon filmlerinde çocuklara verilecek olan değerler eğitimi konusunun yer alma durumunu incelenmiştir. Bu verilen eğitimin değer eğitimi de içermesi bu alanın önemini de ortaya koymaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarına soyut kavramlar olan değerleri öğretmek zor olabilir. Soyut kavramları somutlaştırarak vermesi açısından çizgi film ve animasyon filmlerinin önemi küçümsenmemelidir. Bir sohbet ortamında bu değerlerin anlatılması yeterli kalmayabilir. Çocukların dinlemesi ve akılda kalması oldukça zor olacaktır. Bu nedenle çizgi filmler ve animasyon filmlerin değer eğitimi açısından etkili ve kalıcı öğrenme sağlamak için önemli bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Eğitici olmasının yanında eğlendirici olması da çocukların ilgisini çeken bir özelliğidir (Uyanık Balat, vd., 2012).

İnceleme sonucunda 2000- 2014 yılları arasında yayımlanan çizgi film ve animasyon filmlerinde Sevgi, Nezaket, Yardımseverlik, Saygı, Estetik, Arkadaşlık, Güven, Dürüstlük, Sorumluluk, Mücadele, Özgüven, Cesaret, Temizlik ve Düzen, Empati, Barış, Özgürlük, Adalet, Mutluluk, Paylaşmak, İş birliği, Liderlik değerlerine farklı oranlarda yer verildiği tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda filmlerde geçen değerler arasında sevgi, yardımseverlik, arkadaşlık, mutluluk ve nezaketin en çok rastlanan değerler olduğu, bununla birlikte temizlik ve düzen, empati, paylaşmak ve barışın en az yer verilen değerler olduğu bulunmuştur.

Araştırma sonucunda "nezaket" değerinin en fazla frekansa sahip olduğu, " "empati" değerinin en az frekansa sahip olduğu bulunmuştur.

Değerler arasında en kolay gözlemlenebilen dolayısı ile de en kolay ölçülebilen değer olması, nezaket değerinin en fazla frekansa sahip olmasını sağlamış olabilir.

Empati değerinin ise ölçülmesi zor olduğundan en az frekansa sahip olmuş olabilir.

Araştırmaya alınan filmlerde, değer kategorisinde ele alınan 21 tane değer yer aldığı bulunmuştur.

Araştırma içinde ele alınan 21 değer 4 sınıflamaya ayrılmıştır. Bunlar: Kişisel değerler, sosyal değerler, ahlaki değerler ve evrensel değerlerdir.

Araştırmada en fazla rastlanan değerlerin sosyal değerler sınıflamasında olduğu en az rastlanan değerlerin ise kişisel ve evrensel değer sınıflamasında yer aldığı bulunmuştur.

Araştırmada 2014, 2013, 2012, 2011, 2010, 2009, 2006, 2002 yıllarında yayımlanmış filmler incelenmiştir.

Araştırmada 2014 yılında yayımlanmış olan 5 tane film, 2013 yılında yayımlanmış olan 2 tane film, 2012 yılında yayımlanmış olan 5 tane film, 2011 yılında yayımlanmış olan 3 tane film, 2010 yılında yayımlanmış olan 1 tane film, 2009 yılında yayımlanmış olan 1 tane film, 2006 yılında yayımlanmış olan 2 tane film, 2002 yılında yayımlanmış olan 1 tane film incelenmiştir.

Araştırmada filmler seçilirken yıllara göre değil özet kısmında değere ilişkin ifade bulunma durumuna göre seçilmiştir. Seçilen filmlerde yıllara göre dağılım oranları eşit olmadığından böyle bir kıyaslama yapılmamıştır.

Son yıllarda değer eğitimi konusu önemli bir noktaya geldiğinden günümüze geldikçe değer ifadesi içeren filmler daha da artmış olduğu söylenebilir.

Araştırmada Ejderhanı Nasıl Eğitirsin2, Cesur Zebra, Bay Peabody ve Meraklı Sherman, Acemi Gladyatör, Monster High Acayip Dönüşüm, Canavar Ev, Şirinler 2, Buz Devri 1, Rio 1, Rio 2, Çılgın Dostlar, Benim Annem Bir Dinazor, Köfte Yağmuru, Neşeli Ayaklar 2, Özgür Balık, Zhu'ya Yolculuk, Shrek 4, Madagaskar 3, Niko 2, Postacı Pat filmleri incelenmiştir.

Araştırmada Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2, filminde toplam 62 cümle, Cesur Zebra filminde toplam 35 cümle, Bay Peabody ve Meraklı Sherman filminde toplam 30 cümle, Acemi Gladyatör filminde toplam 41 cümle,, Monster High Acayip Dönüşüm filminde toplam 50 cümle, Canavar Ev filminde toplam 34 cümle, Şirinler 2 filminde toplam 55 cümle, Buz Devri 1 filminde toplam 40 cümle, Rio 1 filminde toplam 40 cümle, Rio 2 filminde toplam 46 cümle , Çılgın Dostlar filminde toplam 47 cümle, Benim Annem Bir Dinazor filminde toplam 36 cümle, Köfte Yağmuru filminde toplam 28 cümle, Neşeli Ayaklar 2 filminde toplam 41 cümle, Özgür Balık filminde toplam 61 cümle, Zhu'ya Yolculuk filminde toplam 54 cümle, Shrek 4 filminde toplam 46 cümle, Madagaskar 3 filminde toplam 43 cümle, Niko 2 filminde toplam 39 cümle, Postacı Pat filminde toplam 54 cümle değere ilişkin bulunmuştur.

Bu değerlerin çizgi filmlerde ve animasyon filmlerinde ele alınmasının çocuğun kişisel gelişimi ve öz saygısının artması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir.

Çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin ilettiği değerlere bakıldığında oranların seviyesi küçümsenmemelidir. Çizgi filmler ve animasyon filmleri bireylere kazandırılması amaçlanan pek çok değeri iletmektedir. Bu da çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin eğitimsel işlevinin olduğunu göstermektedir.

Araştırma için seçilen çizgi film ve animasyon filmlerinin hepsinde bu değerlerin tamamı olmasa da çoğu ile ilgili cümleye rastlanmış olması, değer konusuna verilen önemi göstermektedir (Bulut,2011).

Son yıllarda çizgi filmlerde, dünyada yer verilen değerlere toplumsal gelişme ve bütünlük anlamında da yer verildiği düşünülmektedir. Ancak bu bulgularda, çocuk programlarının bu anlamda bilgi verilirken yer verilmesi gereklidir. Bu bilgi, aile ve eğitimcilerin doğru seçim yapabilmelerini kolaylaştıracaktır.

Kitle iletişim araçlarının günümüzde sahip olduğu önem dolayısı ile de değer eğitime çizgi film ve animasyon filmleri gibi alanlarda da yer verilmesi, bu eğitimin daha çok çocuğa ulaşmasını sağlayacak.

Aynı zamanda çocukların izlerken çocukların eğlendiği zevk aldığı bir alanda da değer eğitiminin verilmesi eğlenerek öğrenmeyi ve bununla birlikte de kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı düşünülmektedir.

Kahramanların filmlerde oynadıkları roller ve yaşadığı tecrübeler çocukların hayal dünyasının gelişmesini sağlamaktadır. Kahramanların sergiledikleri iyi davranışlar ilk bakışta kahramana benzemek için olsa bile hem zihinsel gelişim hem de ahlaki gelişim açısından olumlu bir katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Öneriler

Ailelere Yönelik Öneriler

- Aileler çocukları için çizgi film seçiminde bilinçli olmalıdırlar.
- Aileleri medya, televizyon konularında bilinçlendirmek için okullar tarafından seminerler düzenlenmelidir.
- Seçilen çizgi filmler eğitici olmalı, ve mümkün olduğunca çocuklar anne baba ile seyretmelidirler
- Anne baba filmi izlerken değer konusuna dikkat çekebilmek adına bu duruma uygun ifadeleri davranışları konuşmalı, vurgu yapmalı çocukta dikkat uyandırmalıdır. Bilinçli bir şekilde izlenmelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Özet kısmına bakılmaksızın rastgele seçilen farklı çizgi film ve animasyon filmlerine yönelik incelemeler yapılabilir.
- Araştırma, “olumlu değer ifadeleri” üzerine yapılmıştır. Çizgi filme ve animasyon filmlerinde yapılacak olan farklı araştırmalarda değer ifadelerine ilişkin “olumsuz değer ifadeleri” de ele alınarak bir araştırma yapılabilir.
- Araştırmada çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin özet kısımlarına bakılarak seçim yapılmıştır. Farklı araştırmalarda yıllara göre seçilip yıllar arasında ne gibi farklılıklar olduğu tespit edilebilir ve böyle bir araştırma yapılması araştırmacılara tavsiye edilebilir.

- Velilerin ve öğretmenlerin çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin eğitimsel işlevi hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, film seçimlerinde nelere dikkat ettikleri gibi özellikleri içeren bir araştırma yapılması tavsiye edilebilir.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler

- Eğitimciler çocuklara değerler eğitimi verirken çizgi film ve animasyon filmlerinden de yararlanabilirler. Filmleri çocuklara izletirken sorularla değerlendirme yapılarak izlenmeli ve pekiştirme amaçlı kullanılabilir.
- Eğitimciler film seçimi konusunda ve filmlerin nasıl izlenmesi gerektiği ile ilgili velileri bilgilendirmelidir. Çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin eğitimsel işlevi hakkında ebeveynleri bilinçlendirmeli ve yönlendirmelidir.

Yayımcılara Yönelik Öneriler

- Medyanın ve televizyonun etkisini olumlu yönde kullanabilmek için, özellikle çocuklar için çizgi filmlerin eğitici, öğretici ve eğlendirici olması böyle filmlerin daha fazla yapılmaya başlanması bu konu da çocuk gelişimi uzmanlarından, okul öncesi öğretmenlerinden, pedagoğlardan oluşan bir kurul tarafından destek alınması önerilmektedir.
- Dünyada yayımlanmış olan filmlerin incelenerek ülkemize getirilmesi önerilmektedir.
- Film sürelerinin 0-6 yaş dönemi çocuklar için uzun olmasından dolayı daha kısa süreli filmler yapılması önerilmektedir.
- Çizgi filmlerin ve animasyon filmlerinin üzerinde yaş sınırı verilmemesi, seçim yaparken aileleri ve eğitimcileri zorlamaktadır. Bu nedenle filmlerin üzerine yaş sınırı koyulması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acat, M.B. Ve Aslan, M., (2012). Yeni Bir Değer Sınıflaması ve Bu Sınıflamaya Bağlı Olarak Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2).
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akıncı, A. ve Güven, G. (2014). Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlere Ait Sözel İfadelerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 16, ss: (429-445)
- Akkaya, N. (2014). Keloğlan Masallarında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2).
- Aktepe, V. (2010). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “yardımseverlik” değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi. *Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Alıcı, B., (2014). Animasyon Filmlerin Çocukların Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi: Robotlar, Barbie Moda Masalı, Cedric Ve Winx Club Animasyon Filmleri İncelemesi. *Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*
- Arıkan, A., Akman, B. (2012). Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitiminde Ailenin Rolü. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi (Ed. A. Arıkan), (2.Baskı), Eskişehir: *T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2301, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1298.*
- Aşçı, E. (2006). Televizyondaki çizgi ve animasyon karakterlerin farklı yerleşim yerlerinde yaşayan çocukların tüketici davranışlarına etkisinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.*
- Atan, U. (1995). *Animasyonun Kültür Aktarımındaki Yeri* (Doctoral Dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Aydemir, A. (2014). Divanü Lûgati't-Türk'e Göre İnsanlar Arasındaki İlişkilerde Nezaket. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 3(3).
- Aydın, M.Z, (2013). Ailede Ahlak Eğitimi. İstanbul:Timaş YayınlarıBulut, S. (2011). Atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri. *Unpublished Master's Thesis, Karadeniz Technical University, Social Scientist Institute, Trabzon.*
- Bal, S. ve Balat Uyanık, G. (2013). Erken Çocukluk Döneminde Temel Değerlerin Kazanılmasında Aile Yaşantısının Yeri Ve Önemi. *Uluslar arası Antalya Değerler Eğitimi Sempozyumu, Sempozyum Bildiri Kitabı*

- Bilgin, O., (2011). Ergenlerde Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Sakarya.*
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 31-44.
- Can, A. (1995). Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine Ve İletişimine Etkileri. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Coşkun Keskin, S., (2012). Çocuklar İçin ‘Değer’ Neyi Çağırıyor? Değerleri Gündelik Hayata Aktarmaya Yönelik Bir Tespit Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Sakarya Üniversitesi*
- Coşkun Keskin, S., (2012). Değer Eğitiminde Geçmişten Günümüze Bir Işık: “Aile Bilgisi Dersi” Model Önerisi. *Değerler Eğitimi Dergisi* 10(23), 117-156.
- Çarbuğa, Y., (2010).Televizyon Yayınlarının Çocuklara Etkisi Ve Medya Denetimi Kapsamında Simge – Sembol Uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*
- Demir, Ö., (2013). Türk Televizyonlarında Yayınlanan Çizgi Filmlerin İlköğretim Çağı Çocuklarının Toplumsallaşma Sürecine Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*
- Demirtaş, S. (2009). Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramının etkililiği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.*
- Dereliiman, E. (2014). Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Gelişimine Etkisi: Sosyal Beceri, Psiko-Sosyal Gelişim Ve Sosyal Problem Çözme Becerisi.
- Dirican, R.,& Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Resimli Hikaye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 3(2).
- Doğan Temur, Ö., Yuvacı, Z., (2014). Okul Öncesi Değer Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(1), 122-149.
- Ersoy, A. F. (2008). Okul öncesinde Demokrasi Eğitimi Ve Çocuk Hakları. Okulöncesinde Demokrasi Eğitimi Ve Çocuk Hakları. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları*, 70-92.
- Fırat, H. (2014). Ömer Seyfettin’in Fıkra Kaynaklı Hikâyelerinde Din Ve Ahlakî Değerler. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 3(3).
- Gültekin Akduman, G. Vd.(2013). Okul Öncesi Eğitime Giriş. (Ed. G. Uyanık Balat). Ankara: Pegem Akademi.
- Günalp, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği) (*Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

- Gürol, A. vd. (2010). Okul Öncesi Eğitime Giriş. (Ed. D. Ekiz).İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Hökelekli, H., (2013). Ailede, Okulda Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi. İstanbul: Timaş Yayınları
- İnce, M., (1991). Çizgi Filmlerin 6- 18 Yaş Grubu Bireylerin Yaşantılarında Yeri Ve Önemi. *Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Kaba, F. (1992). Animasyonun eğitim amaçlı kullanımı. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.*
- Kahraman, H.,(2007).Empatik Beceri Eğitiminin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Empatik Becerilerine Ve Sorun Davranışlarına Etkisi, *Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.*
- Kalan, Ö. G. (2010). Medya Okuryazarlığı Ve Okul Öncesi Çocuk: Ebeveynlerin Medya Okuryazarlığı Bilinci Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, 1(39), 59-73.*
- Karakaş, M., Vd.,(2011). **Değerler Eğitimi “Okul Öncesi”**. Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü
- Karakaş, M., Vd.,(2011). **Değerler Eğitimi “İlköğretim”**.Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü
- Meydan, H. (2014). Okulda Değerler Eğitiminin Yeri Ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme An Evaluation On The Role Of Values Education İn School And Values Education Approaches. *Beü İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1(1).*
- Oktay, A.(1999). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem. Epsilon Yayınları, İstanbul.
- Oruç, C., Tecim, E., & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modeller ve çizgi filmler. *EKEV Akademi Dergisi, 15(48), 281-297.*
- Öveç, Ö.,(2012). Okul Öncesi Eğitim Alan 6 Yaş Çocuklarının Bazı Duyguları (Sevgi, Korku, Mutluluk, Üzüntü)Resmetmelerinin İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*
- Özen, Y., (2013). “Değerler Felsefesi Açısından İrade ve Bileşenleri” (Özgür Bir İrademiz Var Mı?) *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*
- Özen, Y., Güleriyüz, K., & Uzm. Öğrt Bulut Özen, H.(2012). İlköğretim 1–3 sınıf hayat bilgisi, 4–5 sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerler Ve değerler eğitiminin incelenmesi. *Eğitim ve öğretim araştırmaları dergisi, 1(4).*
- Özer Kocamanoğlu, D., (2014). Öğrenme Merkezleri Kullanılarak Oluşturulan Bir Okul Öncesi Eğitim Sınıfında Çocukların Sanat Ürünlerinin İncelenmesi Ve Estetik Yargılarının Belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Özgökbil Bilis, P., (2014). Rol modelleri ve toplumsal değerler açısından “uçaklar” adlı animasyon filmi üzerine bir inceleme. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi 8 (3): 201-227*

- Özdemir Adak, A.,& Ramazan, O. (2012). Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi.
- Özgökbel Biliş, P., (2011). Çizgi Filmlerde Temsil Edilen Toplumsal Değerler Sistemi. *Doktora Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*,
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 13-23.
- Şahan, B., (2011). Okul Öncesi 5-6 Yaş Grubu Öğrencilerin Sorumluluk Kazanma Düzeylerinin Veli Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*
- Temizyürek, F.,& Ümrân, A. C. A. R. (2014). Çizgi Filmlerdeki Subliminal Mesajların Çocuklar Üzerindeki Etkisi. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 3(3).
- Tunçer, P. (2011). Örgütsel değişim ve liderlik. *Sayıştay Dergisi*, 80, 57-83.
- Türkmen, N. (2013). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Uçar, S. (2009). Sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.
- Uçar, N. (2011). Müziğin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkisinin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Farklılıklarına Göre İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*
- Ulusoy, K., Dilmaç, B., (2012). Değerler Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünal, N., Durualp, E. (2012). Televizyonun Okul Öncesi Çocuklar Üzerindeki Etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3(2), 093-104
- Uşaklı, H. (2006). Drama temelli grup rehberliğinin ilköğretim V. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri, atılganlık düzeyi ve benlik-saygısına etkisi.
- Uyanık Balat, G., Balaban Dağal, A. (2011). Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G. (2004). Çocuklar ve Değerler Eğitimi. *Çocuk Çocuk*. Sayı 41. Cilt - sf 18-20
- Uyanık Balat, G., Özdemir Beceren, B., Çebi, Ş., Arabacı, F., Yücel Aydın, İ. (2012). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Paylaşma ve İşbirliği Davranışları Üzerine Drama Eğitiminin Etkisi (Tam Metin Bildiri) *Türkiye 14. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*. Ankara.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun Eğitiminde Ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou Ve Pepee Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 8(10).

Yalçın, A. vd. (2012). *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri* (Ed. G. Uyanık Balat). Ankara: Pegem Akademi.

Yazar, T., Erkuş, S., (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20.

Yazar T ve Yanpar Yelken T, (2013). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:4, Sayı:10 ss: (44-58

Yazgan İnanç, B., Bilgin, M., Kılıç Atacı, M., (2008). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

Yazıcı, K. (2006). Değerler Eğitimi'ne Genel Bir Bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19(19), 499.

Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.

Yorulmaz, B. (2013). Pepee çizgi filminin din ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(24), 438-448

Yuvacı, Z., (2013). Okulöncesi Değerler Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin Ve Etkinliklerin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*.

www.meb.gov.tr.

EKLER

EK 1: Film özetleri

Ejderhanı Nasıl Eğitirsin 2

Berk Adası'nda ejderha ve vikinglerin birleşmesinin üstünden beş yıl geçmiştir ve adada tam bir barış ve huzur atmosferi hakimdir. Astrid ve ekibi artık boş zamanlarını adanın yeni gözde oyunu olan ejderha yarışlarıyla geçirmekte ve kahramanlar yeni keşif gezilerine adım atmaktadırlar. Bu yolculuklardan birinde çok eski zamanlardan kalma buzdan gizli bir buzdan mağara keşfederler ve mağaranın içinde yaşayan yüzlerce vahşi ejderhayı böylece uyandırmış olurlar. Gizemli Dragon Rider'ın da büyük bir tehlike yarattığı bir savaş başladığında, iki kahramanımız Hiccup ve Toothless'a düşen barışı koruyup inandıkları şeyi savunmaları olur.

Cesur Zebra

Khumba, vücudunun sadece ön bölümünde zebra çizgileri olan ve zebra çizgilerine takıntılı bir sürüde doğan talihsiz bir hayvandır. Küçük zebra, kısa süre içerisinde bu haberin duyulmasıyla lanetli olarak addedilir. Sürüdeki diğer zebralara göre, yaşadıkları Great Karoo'da meydana gelen ve tüm canlı yaşamını tehdit altına alan susuzluk Khumba'nın yüzündendir. Zira bu bölgeye çok uzun zamandır yağmur yağmamaktadır. Söylentiler hızla yayılır ve artık sürünün lideri olan öz babası dahi Khumba'nın lanetli olduğuna ve bölgeyi terk etmesi gerektiğine karar verir. Baskılara karşı koyma gücü olmayan Khumba, kaybolan diğer çizgilerini bulmak için cesaret gerektiren bir yolculuğa çıkacaktır. Bu yolculuk esnasında kendisine yardım etmeye çalışan ilginç karakterlerle tanışsa da Phango isimli kötücül leoparla karşılaşması işleri bir hayli zora sokacaktır.

Bay Peabody ve Meraklı Sherman

Bay Peabody, hem bir kaşif hem bilim adamı, hem gurme hem Olimpiyat Madalyası kazanmış bir atlet ve de dünyanın en başarılı köpeğidir! En dahice icadı olan Wabac isimli zaman makinasını kullanan Mr. Peabody ve onun evlatlık oğlu Sherman, zamanda yolculuk yaparak dünyayı değiştiren tarihi olayları ilk elden izlerler. Fakat

Sherman okulda kendisine bulaşan şımarık Paddy'ye kendisini ispatlamaya çalışırken, hiç yapmaması gereken bir şeye bulaşır ve zaman yolculuğunun kurallarını çiğner! Bay Peabody ve Sherman şimdi geçmişi düzelterek, geleceği kurtarmak zorundadır! Ama uzay-zaman boşluğunu "tamir etmek" sandıkları kadar kolay olacak mıdır?

Acemi Gladyatör

Roma İmparatorluğu döneminde geçen filmde, Pompeii'yi yıkıma uğratankorkunç patlamanın ardından bir başına kalan küçük Timo, General Chirone tarafından evlat edinilir. Timo zamanla Roma'nın en meşhur gladyatör okulunda eğitim almaya başlar ve önu açık bir gladyatör olması için babası Chirone elinden geleni yapar. Fakat bu hayat tarzı Timo'ya göre değildir, çünkü onun tek gayesi arkadaşları ve Ciccus Mauritius ile birlikte olmaktır. Bu nedenle de ders saatleri geldiğinde eğitimlere uğramamaya başlar. Bu durum Chirone'nin kızı Lucilla'nın Yunanistan'dan dönmesiyle değişir. Timo şimdi güzeller güzeli çocukluk arkadaşının gönlünü fethetmek, babasını da gelecekteki oğlu olacağına inandırmak zorundadır.

Monster High Acayip Dönüşüm

Frankie'ye yardım etmek isteyen arkadaşlar zamanda yolculuk yaparak Monster High'ın ilk gününe giderler.Fakat orada karşılaştıkları genç Sparky'nin de peşlerine takılıp zaman portalı ile modern zamana gelmesi, sekiz arkadaşın birbirine karışmasına ve ortaya dört melez Acayip çıkmasına sebep olur.Şimdi bedenlerini kontrol etmeyi başarmak ve Sparky'nin deneylerinin Monster High'ı yok etmesine engel olmak zorundalar!

Canavar Ev

Genç Dj her zaman karşı komşuları ihtiyar Nebbercracker'in evinde bir takım gariplikler olduğunu bilmektedir. Ev, yaşayan ve nefes alan bir canavara dönüştüğünde, DJ, bu canavar evi canlı tutan şeyin sırrını çözmek arkadaşları Chowder ve Jenny'nin yardımına başvurur. Aniden, kendilerini bu durdurulamaz varlıkla tüyleri diken diken eden bir savaşın içinde bulurlar Çevrelerindeki her şey enkaz haline gelmeden önce onu durdurmak zorundadırlar. Robert Zemeckis (The Polar Express, Back To The Future Trilogy) ve Steven Spielberg (ET, Jurassic Park, Indiana Jones Trilogy) "Yılın en iyi animasyon filmi,Tekrar tekrar izlemek isteyeceğiniz kadar çok komik ve eğlenceli Monster House'ı sunar...

Şirinler2

Şirinler'in başının belası olan kötü kalpli büyücü Gargamel, Naughties (Yaramazlar) adlı Şirinlere benzer bir grup yaratık yaratır. Yine tek amacı kendisini çok güçlü yapacak Şirin özüne ulaşmaktır. Fakat yapay değil, ancak gerçek bir Şirin'in özünün işine yarayacağını fark eder. Dahası Şirine bu kötü kalpli yaratıkları gerçek şirinlere döndürmeyi başaran kimsenin bilmediği bir büyü bilmektedir. Gargamel bunu öğrenince hemen Şirine'nin peşine düşer ve onu Paris'e kaçıtır. Paris'te dünya onu çok başarılı bir sihirbaz olarak tanımıştır, milyonların sevgilisi olmuştur. Şimdi Şirin Baba'nın önderliğindeki Şirinler yine insan dostları Patrick ve Grace ile işbirliği yaparak Şirine'yi kurtarmaya çalışırlar. Peki bakalım Şirine kurtulmak isteyecek midir?

Buz Devri 1

Buzul çağı, dünyaya hüküm sürmeye başlamıştır. Bu ıssız ve korkunç dünyada bir başlarına olan zavallı hayvanlar, bir şekilde hayatta kalmanın yollarını aramaktadırlar. Uzun tüylü, kendi halinde bir mamut; karizmatik ve dişli bir kaplan ve muzır bir rakun, nasıl olduysa bu kaos esnasında bir araya gelmişlerdir. Bu üç birbirinden farklı türe mensup hayvanın odağında ise tek bir mevzu vardır. Buldukları küçük bebeği, insanlara ulaştırıp o bebeğin hayatını kurtarmak.

Rio1

Ritmi hisset tempoya kulak ver ve zihnini serbest bırak! BUZ DEVRİ'nin yaratıcılarından tüm aileniz için muhteşem bir animasyon. Blu, türünün tek örneği olduğuna inanan egzotik bir kuştur. Ancak sahibi Blu'nun Rio De Janeiro'daki benzeri Jewel'ı görünce, birlikte hayatlarının macerası olacak bir yolculuğa çıkarlar. Her ne kadar Blu uçmayı bilmeseyse de, yeni tanıştığı arkadaşları ona içindeki cesareti bulmasında ve kanatlarını açıp kaderini izlemesinde yardımcı olacaktır.

Rio2

Linda ve Tulio tarafından koruma altına alındıktan sonra Rio de Janeiro şehrinde kusursuz ve mutlu bir yaşam süren Mavili, Harika ve üç yavrusunun yaşamları aldıkları yeni bir haberle değişecektir. Linda ve Tulio, Amazon ormanlarında yeni bir keşfe çıkmışlardır ve soyları tükenmek üzere olan mavi Makav kuşlarına ait yeni bir iz bulmuşlardır. Harika'ya göre yavruları karakterlerinin gereğince özgür ve vahşi

yaşamlarına adapte olmayı öğrenmelidir ve bu nedenle olası sürülerini bulmak için Amazon'a keyifli be bir o kadar da tehlikeli bir maceraya atılırlar. Buradaki engin ormana ulaştıklarında, yeni bir dünya ile karşılaşan Mavili, ailesini kaybetme korkusuyla da yüzleşecek; ailenin geri kalanı da alışık olmadıkları bu vahşi hayatta kendilerini bekleyen her türlü değişikliğe uyum sağlamayı öğrenmek zorunda kalacaklardır. Öte yandan, Amazon Ormanı'nın beklenmedik bir insan tehlikesi tehdit etmektedir...

Çılgın Dostlar

Bu keyifli animasyonda mutlu ve evcilleşmiş bir boz ayı olan Boog, dünyaya geldiğinden beri parkın koruyucusu olan Beth'in yanında yaşamıştır. Uzun yıllar önce bir gün Beth onu zor bir anda kurtarmış, sonra da yanına almıştır. Boog ise hep huzurlu ve güvenli bir hayata sahip olmuştur. Dahası herkes tarafında da çok sevilmektedir. Ancak bir gün Elliot adında son derece deli dolu bir geyik ile tanışır. Öyle ki o vakte kadar sakin bir düzende yaşamış olan Boog, yeni arkadaşının etkisi ile gece alemlerine akar. Yalnız keyif ve heyecan dolu gibi görünen gecenin sonu beklenmedik sürprizlerle gelecektir.

Benim Annem Bir Dinazor

Ernie evde anne ve babasının baskısından çok sıkılmış bir çocuktur ve bir o kadar da yaramazdır; üstelik kız kardeşi onu sürekli şikayet etmektedir. Bir gün en yakın dostu Max ile beraber Dinozor Müzesi'ne giderler ve fosil sergi alanında başlarını belaya sokarlar. Güvenlik görevlilerine yakalanırlar ve Ernie oda hapsini boylar. Max'in evine kaçmayı başarır ama iki kafadar daha büyük bir belaya bulaşırlar zira hiç çalışmayan yumurta şeklinde bir zaman makinesinin içine girerler ve makine birden çalışır! 65 milyon yıl öncesine giden kafadarlar kendilerini dinozor yumurtalarıyla dolu bir yerde bulurlar! En yırtıcı olarak bilinen T-Rex dişisiyle karşı karşıya gelirler. Ama vahşi dinozor onları yemez anneleri gibi sahiplenir! Gerçek yumurtalar çatlayıncaya kadar, geri dönmenin bir yolunu bulmaları gerekmektedir..

Köfte Yağmuru

Alice Harikalar Diyarında'yı aratmayacak kertede fantastik maceralar içeren müthiş bir çocuk kitabından uyarlanan destansı boyutlardaki bu komik film, yiyeceğin gökten yağmur gibi yağdığı bir kasabanın köfteler ve makarnalarla dolu öyküsünü anlatıyor.

Hevesli bir mucit olan Flint Lockwood, dünyanın en beceriksiz mucididir. Çünkü şimdiye kadar üretilmiş en tuhaf cihazlardan bazılarının ardındaki çekingen dahi olmasına rağmen elle tutulur hiç bir fayda sağlayamamıştır. Ama Flint'in inadı inattır ve sprey ayakkabılardan, maymun düşüncesi çevirmenine tüm icatları yaşadığı küçük kasabanın başına dert açan büyük başarısızlıklar olsa da Flint insanları mutlu edecek bir şey yaratmakta kararlıdır. Flint'in suyu yiyeceğe dönüştürmek için tasarladığı yeni makinesi kazayla kasaba meydanını yok edip bir roket gibi bulutlara doğru fırladığında, Flint mucitlik kariyerinin sona erdiğini düşünür. Ta ki şaşırtıcı bir şey olana kadar: Gökten çizburger yağmaya başlar. Makinesi gerçekten çalışıyordu! Yemekli hava durumu anında başarı kazanır ve Flint kasabaya kendi deyimiyle 'tarihin en büyük hava fenomeni'ni incelemeye gelen hava durumu sunucusu Sam Sparks'la arkadaş olur. Ama insanlar büyük bir açgözlülükle daha çok yemek istediklerinde, makine garip davranmaya başlar ve makarna kasırgaları ve dev köfteler üretir. Şekerleme dağlarının ve kavun dalgalarının altında gömülmek üzere olan kasabanın kaderi, Flint ve Sam'in uzmanlık alanlarını birleştirerek makineyi durdurup her şeyi yoluna koymalarına bağlıdır.

Neşeli Ayaklar 2

Mumble geri döndü. Ve herkesin en sevdiği tap dansçısı penguenin şimdi Erik adında bir oğlu vardır! Mumble dans için doğmuştu, fakat küçük Erik içinde dans aşkını o kadar da hissetmiyordu. Oscar ödüllü Neşeli Ayaklar'ın bu destansı devam filminde, Erik hayatta peşinden gitmek istediği şeyin ne olduğunu keşfedecektir. İmparator Penguenler'in tüm halkı devasa bir buzdağının yuvalarına çarpması tehdidiyle karşılaşınca, Mumble büyük küçük demeden herkesi bir araya getirerek yuvalarını kurtarmaya çalışır. Ve ancak o zaman Erik hayatta olmak istediği şeyi bulur.

Özgür Balık

Özgür Balık, evine ulaşmaya çalışan kahraman bir balığın dokunaklı öyküsünü anlatıyor. Küçük balık Kevin, ağa yakalanır ve New York'taki bir lokantanın balık taşıma tankı içinde evinden çok uzağa, büyük okyanuslara götürülür. Buradan kurtulup sevdiği denizlere ve ailesine dönmenin bir yolunu bulmak zorundadır. Yeni edindiği arkadaşları ve güvenilir bir dost olan lokanta sahibinin oğlunun yardımlarıyla hayatının yolculuğuna adım atar. Kahkaha ve macera dolu, tüm ailenin içini ısıtacak bir film.

Zhu'ya Yolculuk

hu evreninin diğerk tarafına sürüklenen eğlenceli ve sevimli Pipsqueak'ın macerasına katılın. Pipsqueak'a yolculuğu sırasında Chunk, Num Nums ve Bay. Squiggles da katılacak. Zhu Şatosu'na ulaştıklarında gerçek serüvenleri başlayacak. Kötü ruhlu ve kontrol manyağı bir sürüngen olan Mezhula, birbirinden cesur ve tatlı kahramanlarımızın hayallerinin gerçekleşmesini engellemek için elinden geleni yapacak. Ancak birlik olan Zhu'lar günün sonunda galip gelecekler!

Shrek 4

Her şey sevilesi bir devin konuşan bir eşekle arkadaş olup güzel bir prensesi kurtardığı şimdiye kadar gelmiş geçmiş tüm animasyon filmlerinin kalıplarını kırdığı o unutulmaz peri masalıyla başladı. Şimdi de serinin son filmi Şrek Sonsuza Dek Mutlu'yla eğlenceli ve şen şakrak bir finale doğru yol alıyorlar. Tüm dünyada izlenme rekorları kıran bu Oscar ödüllü fenomeni sakın kaçırmayın. "Gerçek dev" olduğu günlerini özleyen Şrek, kükreyerek insanları korkuttuğu eski günlerine dönmek için Rumpelstiltskin'le bir sözleşme imzalar ancak bir anda tüm dünyası tepetaklak olur. Eşek bir anda en yakın dostunu hatırlamamaktadır. Üstüne üstlük Fiona savaşçı bir prenses olmuş, Çizmeli Kedi'de yerinden kıpırdıyamayacak kadar şişman koca bir kediye dönmüştür. Şimdi hep birlikte bu sözleşmeyi iptal etmek ve sonsuza dek mutlu yaşamak için 24 saatleri vardır.

Madagaskar 3

İgi çekmeyi seven Kral Julien ve her daim aksiyona hazır Penguenlerin de katılımıyla ekip Hayvan Kontrol lideri Kaptan Dubois'den kaçan bir sirke katılırlar. Yüksek uçan bir aksiyon ve birbirinden renkli yeni karakterleriyle her zamankinden daha extraganza olan MADAGASKAR'ı herkes çok sevecek.

Niko2

Noel günün gelmek üzeredir ve küçük ren geyiği Niko'nun ailesinin bir araya gelecek olmasından dolayı oldukça mutludur. Ancak bunun yerine annesi Oona, yeni partneri Lenni ve onun küçük oğlu Jonni ile birlikte çıkagelir. Niko tam bir hayalkırıklığına uğrar, artık tek dileği sinir bozucu Jonni'nin bir an önce ortadan kaybolmasıdır. İlginçtir ki dileği bir anda kabul olur ve Jonni, kötü beyaz kurdun çetesi tarafından kaçırlır. Ne var ki bu aslında büyük bir talihsizliktir çünkü Jonni, ona bakması için

görevlendirildiği sırada ortadan kaybolmuştur. Şimdi Noel öncesi kaybolan Jonni'yi bulmak ve işleri yoluna koymak sadece Niko'nun görevidir. Macera dolu bu yolculuğa yalnız çıkması mümkün değildir. Arkadaşlarıyla birlikte çıktığı bu soluksuz serüvende Niko, dostluğun ve aile değerlerinin de önemini anlayacaktır

Postacı Pat

Pat Clifton çevresi tarafından sevilen, iyi niyetli bir postacıdır ve yıllarını İngiltere'nin kuzeyindeki Greendale kasabasında mektup dağıtarak geçirmiştir. Postacı Pat'in tek hayali eşi Sara'yı geç kalmış bir balayı tatili için İtalya'ya götürmektir. Bunun tek yolu departmanın müdüründen alacağı bonus ödemelerinden geçmektedir. Ancak bölüm müdürü değişip yerine yeni biri atanınca ilk iş olarak bonuslar kaldırılır. Gerçeği öğrenen Pat eve döndüğünde eşine balayının iptal olduğunu açıklamaya çalışırken bir televizyon programına denk gelirler. Bir yetenek yarışması olan bu şov, kazanana ödül olarak İtalya tatili vaad etmektedir. Postacı Pat böylesine sıradışı bir tesadüfü değerlendirmeye karar verir ve yarışmaya başvurmak için kolları sıvar.

EK 2: Değer Kontrol Listesi

- 1- Sevgi**
- 2- Paylaşmak**
- 3- Arkadaşlık**
- 4- Mutluluk**
- 5- Nezaket**
- 6- Yardımseverlik**
- 7- Temizlik ve Düzen**
- 8- Saygı**
- 9- Adalet**
- 10- Empati**
- 11- Dürüstlük**
- 12- Özgüven**
- 13- Sorumluluk**
- 14- Cesaret**
- 15- Liderlik**
- 16- Barış**
- 17- Estetik**
- 18- Mücadele**
- 19- Güven**
- 20- Özgürlük**
- 21- İş birliği**

EK 3: Değerlere İlişkin Bulunan Cümleler

Sevgi: ejderha seven bir kadın, senden hoşlandı, dur sana bir sarılayım, babaya bir kucak ver, bu çocuklar benim her şeyim, pastayı ne kadar çok seviyormuş, sizi seviyorum, sende benim için çok değerlisin, yine de sizi sevecek, seni seviyorum, En sevdiğimiz tiyatro öğretmenimiz, burayı çok seveceksiniz, burayı sevdim, içinde dokunamadığımız bir şey var belki, bu duygu sevgi' dir. onlara çok değer veriyorsun, onun sevgisi, sevgiye ihtiyacı olacak, çok sevdiğimiz şirine, canım benim, hepinize sarılacağım, en sevdiğim renk, benim için değerlisiniz, baban seni gördüğüne çok sevinecek, mavi şirinleri seviyor, hoşuna gitti mi, anneni çok sevdim, sana sarılıyordum sadece, oyun mu oynayacağız bunu sevdim, seni öpebilir miyim, Ben sana bakarım canım, kafesi seviyorum, seni gerçekten seviyorlar hem de çok, o insan 15 yıldır beni seviyor, seni özleyeceğim, senden hoşlanıyor, onlar ne yapıyor doğa severler, seni çok özledim, tanıştığımıza sevindim, bu müziğe bayıldım, seni seviyorum, demek beni hala seviyor, belki beni seversin diye düşündüm, hadi ayıcığı öp, annemi özledim, hadi tadına bak hoşlanacaksın, hikayeni çok sevdim, balıkları çok seviyordu, kalplerindeki sevgiyi sonuna kadar vermektir, bir zamanlarda çok sevdiği kız sahibi varmış, hepinizi çok seveceğim, hiçbir şey kızımızdan daha değerli olamaz, seni seviyorum baba, seni çok seven karın, kaybedene kadar değerini bilmiyordum, bunu çok sevdim, o elemanları çok özleyeceğim, bu şarkıya bayılırım, seni gördüğüme çok sevindim, karımın en sevdiği şarkıyı söyleyeceğim, insanlar postacı pat a bayıldılar, herkesin sevdiği postacı olmak nasıl duygu, sizi çok seviyorum, senin asıl amacın insanların postacı pati sevmelerini sağlamaktı, değer verdiğim insanlar,

Paylaşmak: benim payımdan içebilirsin, bu senin doğum günü hediyen, ortak, modern yemek yapma tekniklerini paylaşmaktan mutluluk duyarım, seve seve paylaşırım, en iyi arkadaşlar her şeyi paylaşır, sevdiğiniz insanlarla başarınızı paylaşmak

Mutluluk: burada hayat çok zevkli, yaşasın, bu senin zaferin, havalara uçardım, patron buna çok sevinecek, seni gördüğüme çok sevindim, biz kazandık, Bende sevindim, çok eğlenceli olacak, mutlu olmalısın, Çok mutluyum evde olmak çok güzel, söyleseydim sürpriz olmazdı ki, neşelen biraz, yaşasın şeker, yaşamlarına mutlu mesut devam ederlerken, çok eğlenceliydi dimi, sürprizimiz var, huzur ve mutluluk verici, mutluluk dedikleri buymuş galiba, şimdi seni neşelendirir, onu mutlu ettim, yaşasın, Biraz eğleneceğiz, o mutlu, sürpriz, eğlenceli dimi, mutlu et mutlu yaşa, eğlenmeye

başlayalım mı, işte amazonda mutlu son, yaşasın buldum onları, bay mutluyu gönder hadi, hepimiz çok sevindik, ben onu neşelendirmesini bilirim, baksana baba herkes çok mutlu, burası çok eğlenceli, mutluluk duyarım, sahiplerini mutlu etmek için elinden geleni yapmalıdır, sizi gördüğüme sevindim, iyi olmana sevindim, mutlu hamsterlar nerde, fikrimi beğenmenize sevindim, şimdi büyük mutlu bir aile olduk, sonsuza kadar mutlu yaşadılar, neşelen shrek, seni bulduğum için çok mutluyum, sürpriz, penguenler bizi görünce sevinçten uçacak, yaşasın, mutlu bir kalbin var öyle değil mi, böyle düşünmene çok sevindim, baban bayan ma ile tanıştıktan sonra çok mutlu oldu, çok eğlenceliydi, mutlu aile tablonuzu bozmanızı istemem, aldığım en güzel hediye, biz daha mutlu olamazdık, kocanın mutlu olmasını istersin dimi, eminim herkes çok sevinecektir, çok mutlu bir adam olman gerek,

Nezakat: ne kadar güzel olduğunu söyleyen oldu mu, iyi uçuşlar, aferin köfte, özür mü istiyorsun, kendini tanıma nezaketi göstermeyen tuhaf adam, teşekkür ederim anne, zeki ve nazik bir yaratık, özür dilerim, teşekkür ederim hayatımı kurtardığın için, Merhaba, affedersin, bugün nasılsın, iyi akşamlar, iyi geceler, hoş geldiniz, lütfen onu bırakın, nasılsın, Pardon, teşekkürler, elveda, sen bir dâhisin kusura bakma, çok özür dileriz, günaydın, memnun oldum, iyi şanslar, görüşürüz, nazik davranıyor, ikinizde çok nazıksınız, saçların harika görünüyor, kendine iyi bak, Merhaba yapraklar, merhaba gökyüzü, bol şans, selam, güle güle görüşürüz, özür dilerim, sizi özleyeceğim, iyi yolculuklar, evine hoş geldin, mutlu yıllar şirine, bol şans, sağol, lütfen çabuk bul, afedersiniz, iyi eğlenceler, iyi ki doğdun, Günaydın, pekala, hoşça kal,yine de sağol, tavsiye için sağol, buyur sen tut, beklediğiniz için teşekkür ederim, selam, aferin sana, merhaba, sizi kırdığım için üzgünüm, hoşça kal, aramıza hoş geldin, Günaydın mavili, iyi uçuşlar dilerim, lütfen, merhaba, aferin sana, hoşça kal, teşekkür ederim, aferin, Rio ya hoş geldiniz, günaydın, evde görüşürüz, iyi uçuşlar, bunu yaptığın için teşekkür ederim, memnun oldum efendim, merhaba, iyi uykular, iyi geceler, lütfen biraz sessiz olur musun, tebrikler, tatlı uykular, hoş geldin, hoşça kal, teşekkür ederim, özür dilerim, iyi şanslar oğlum, iyi misin, yol verin lütfen, sağol, teşekkür ederiz, tanıştığıma memnun oldum, evine hoş geldin, Hepiniz hoş geldiniz sevgili dostlarım, teşekkür ederim, merhaba, baba özür dilerim, zaman ayırdığınız için teşekkür ederim, iyi uykular, lütfen beni eve gönderebilir misin, doğum gününüz kutlu olsun çocuklar, güle güle, afedersin sizi duymadım, iyiki doğdun, kusura bakmayın, mutlu noeller, lütfen bekle, bravo tebrik ederim,

Estetik: harika, mükemmel, güzel, bence bu mükemmel olur, işte bu harika, ne kadar tatlı, çok güzel, şahane, tadı çok güzel, muhteşem, hoş görünüyor dimi, hiç kimse annen kadar güzel değildi, çok şirin ve harika gözüküyor, süper oldu, ne kadar tatlı, ne kadar sevimli, müthiş görünüyorum, Muhteşem hayvan gösterisi, muhteşem kürklü bir ayı, bugün güzel bir gün, bu harika bir şey, ayakkabılar harika, muhteşem hareketlerdi,

Saygı: şimdi sıra sende, farklı olmak kötü bir şey değil (farklılıklara saygı), sözümü dinlemeni istedim, lütfen önce sen, neden saygı göstermiyorsunuz, bana saygısızlık etme, ona saygı duyduğumu gösteriyor, yağmur ormanına saygı gösterin, bu ağaçları korumak zorundayız, bu ağaçları kesemezsin burada yaşayan nadir kuşlar var, farklı olduğu için biriyle dalga geçilmemeli, saygı duyulmak istiyorsan iyi bir işin olmalı, sen çok iyi bir dinleyicisin

Dürüstlük: Çok doğru canım, dürüstlüğünüz için teşekkürler, çok doğru bir gözlem,

İş birliği: birlikte kazanıyoruz, ne diyorsun ortak, birlikte hepsini çözeceğiz, artık bir takımız, sen ve ben birlikte yapabiliriz, biz bir ekibiz, bundan böyle beraber kalacağız, Monster High da herkes aile gibi, hep birlikte, başardık biz, hepimiz birlikte Monster Highız, bana yalnız olmadığımı bir ailem olduğunu söylediğin için teşekkür ederim, bizler ailemizi asla terk etmeyiz, bize kolaysa aile değiliz de, biz aileyiz, sen ve ben iyi bir takım oluruz, takım ruhu budur, küçük bir aile tatili iyi olabilir, ailemizi bulduk, mavili de benim ailemden, birlikte onları durdurabiliriz, mavi tüylü kuşlar birbirlerine destek olmalıdır, çok iyi bir takımız baba, ne olur beni de arınıza alın, onlar bizim ailemiz burada yaşayacağız, takım çalışması, kurtarmamız gereken bir kasaba var, biz bir takımız, bir arada olduğumuz sürece evimizde sayılırız, aile ile olmak çok iyiydi, hep birlikte bunu denemeliyiz, senin sayende, bir arada kalacağız, artık bir takımız, beraberce karar vermeliyiz, en önemli olan da hep beraber olmak, seninle iyi bir ekip oluşturduk, siz bir ekipsiniz, sirk hayvanı birbirini kollar, birlikte yaparsak her şeyi yapabiliriz, hep beraber, sirk hayvanları hep bir arada oluyor, sirk hayvanları dayanışması, biz şimdi takım mı olduk, ne güzel değil mi aile bir arada, birlikte atlattığım sürece, bizimle birlikte eve gelmeni umuyorum, çok güzel bir aile olduk, işte takım ruhu budur, aile ve dostlarla sakın bir yemek için eve dönmeli, bizi aile yapan insan dokunuşudur

Arkadaşlık: dostum, birbirimizi kollamalıyız, işte benim arkadaşım, sen ve arkadaşların burayı çok seveceksiniz, biz bir aileyiz, onlar benim arkadaşlarım,

arkadaşlarımı bana geri ver, iyim isin dostum, benimde arkadaşım sayılırsınız, onlar dost, bak kardeş, hayatını benim için tehlikeye atan arkadaşım hiç olmadı, sakın dostumu elleme, hepimiz arkadaş olamaz mıyız, ben onun arkadaşıyım, arkadaşlarımı bulmalıyız, sen ormana geri dön küçük dostum, onlar benim dostlarım benim iyiliğimi ister, en iyi dostum ve ben kasabaya gidiyoruz, söyle dostum senin için buradayım, en iyi arkadaşım max, hayatımız boyunca hep arkadaş kalacağız, en iyi dostum ve meslektaşım, Sen en iyi arkadaşım olacaksın, bazı dostlarımı getireceğim, çok iyi dost olalım, balıklar benim dostum, ben sadece senin dostun olmak istiyorum, bu çocuk akvaryum dışında tek dostumuz, tam da arkadaş olmaya başlamıştık, gerçekte en iyi arkadaşım sensin, yeni kocaman arkadaşım ile tanış, en iyi arkadaşlar her şeyi paylaşır, hadi en iyi dostum, dostların var, ben dostunum sana zarar vermeyeceğim, arkadaş olmaya çalışıyordum, çok renkli bir arkadaşın var, dostların seni bırakmış değil, bu aralar dostluğa çok ihtiyacımız var, kartal dostlarım, bu genç dostum da kim, eski dostum, Dost canlısı olabileceğini göster, benim en iyi dostum, dünyadaki en önemli şeyin dostluk ve aile olduğunu söyledim, sen iyi misin dostum,

Adalet: haklısın sen kazandın, senin hakkını vermeliyim, haksızlık olmuyor mu, haklı, haklısınız, haklısın, Haklı, sence benim de şarkı söylemeye ve dans etmeye hakkım yok mu, bu hiç adil değil, sen haklıydın, sen haklısın,

Empati: seni anlıyorum, onlar anlayışlı, yarın eve döndüğümde bad üzülmesin diye onu dinleyeceğim, hepimiz senin adına çok sevindik

Mücadele: elimden geleni yaptım, ben vazgeçmeyeceğim, son bir çaba göstererek, başarmanın tek yolu çaba göstermek, ben vazgeçmeyi bilmem, daha fazla denemem gerekiyor, daha çok çabalamasını ben söyledim, denemeden zarar gelmez, çabalarsam her şey düzelir, denediğin için sağol, ilk zorlukta kaçmak yok, pes etme şampiyon, denemeye devam bunu yapabiliriz, asla pes etmeyeceğim, vazgeçmeyeceğim, başarılı olmak için mücadele etmenin ne demek olduğunu anlamak, bu mücadeleden vazgeçmeyeceğim.

Sorumluluk: bu büyük bir sorumluluk, seni korumak benim görevim, size bir görev vereceğim, işte güç bir görev, yardım etmek görevimiz, görevimi yapamıyorum, bu benim görevimdi, ormanda yaşamanın kurallarını öğrenmen gerekir, senden sorumluyum, söz veriyorum, şimdi git görev için hazırlan, görev tamamlandı, görevimiz her şeyi teslim etmektir, görev tamamlandı

Barış: bizim görevimiz barışı sağlamak, bu barışın mümkün olduğuna inandım, tüm dünya barış istiyor, biz barışın sesiyiz, baba ile oğlu barıştırmayacaksa dost ne işe yarar ki, barıştık mı, barıştık,

Yardımseverlik: her ejderha avcısının ihtiyacı olan şey, seni kurtarmaya geldik, onları kurtarıyordun, Sen çok cömertsin, yardıma ihtiyaçları vardı, yardıma geldim, yardım et, çiti germemize yardım eder misiniz, hiç yardımcı olmuyorsun, kendimi insanlığa yardıma adadım, dikkat et başka kim yardım edebilir, lütfen yardım edin, kurtardığın için sağol, bana yardım eder misin, Seni kurtaracağım, dikkatli ol, yardıma ihtiyaçları var, arkadaşlarınıza yardım edebiliriz, ailemi kurtarmak için bana yardım etmelisin, yıllardır bizi korumaya çalıştığınızı biliyoruz, azıcık yardımcı olsan, tek istediğim yardım etmekti, çok yardım sever bir yurttaşsın, bizi koruyun, ona dikkatli olmasını söyleyin, bana ihtiyacı var, galiba biraz yardım gerekiyor, buraya yardım etmeye geliyorlar, bize yardım etmeye çalışıyor, bana bir iyilik yapar mısın, ayıcığı kurtardı, Sen annene yardım etmeyecek miydin, baba yardımın gerekiyor, imparator penguenlere yardım için topla onları, dikkatli ol, haydi kediye iyilik yapmalısın, bu yüzden yardımın gerekiyor, bize yardımcı olacak biri olsa iyi olmaz mıydı anne, yardımınıza ihtiyacımız var, sana yardımcı olabileceğim bir konu olursa haber ver, bana yardım etseniz.

Cesaret: bizi koruyabileceğini iddia etti, o kadar cesur ve öz verili, hadi bir kere daha dene, genç ve cesur zebra, senin gibi cesur zebra, kara kartalı ara cesaretin varsa, gerçekten çok cesur birisin, işte benim cesur kuşum bu, işimiz bittiğinde dönmeye asla cesaret edemeyecekler, sen kendini cesur mu sanıyorsun, böyle cesur olmak şart, biz cesuruz, sen de penguensin yapabilirsin, sen cesur bir adamsın, hadi sen cesur olmalısın, bir balığın cesurca özgürlüğü için çalıştı, büyük bir cesaret sergiledik, yaptığın şey çok cesurca idi, bir zamanlar cesur bir kaptandır, şimdi cesur ol, özel teslimat servisi için cesur çağın başlangıcı,

Özgüven: bizi koruyabileceğini iddia etti, bu geceyi tam bir başarı olarak değerlendirebiliriz, merak etme seni kurtaracağız, başardık, işte bu zaferin kokusu (kazanmak), beni çok gururlandırdın oğlum, gurur duymalısın, Elimden geleni yaptım, sende hiç azim yok, galiba başardım, bunu ben hallederim, Yapabileceğini biliyorum, ben kazandım, bunu yapabilirsin, seninle gurur duyuyorum, başardık, başarıyla tamamlandı, çok başarılısın, gerisini kendim hallederim, ben hallederim, hadi bunu

yapabilirsin, bunu becerebilirim, seninle gurur duyuyorum, başaracaksın baba, başaracağız, makineyi çalıştırmayı başarmış çocuklar, biz halledebiliriz, bir gün çok büyük işler başaracağını biliyorum oğlum, başarabileceğimi biliyorum, yapabileceğimden eminim, baba oğlunla gurur duyacaksın, yapabilirim, tek başına idare edebilirsin, bunu yapabilirim, belki de bu başardığın anlamına geliyor, başaracağınızı biliyordum, başardık, yine başarabilirim, başımın çaresine bakabilirim, hadi ama başarabiliriz, elimden geleni deniyorum, hadi başarabilirsin, başardık, yapabileceğini biliyordum, babam başardı dostum, seninle gurur duydum, bana kalırsa çoktan kazandın,

Dürüstlük: söz vermek, tam vaktinde geldim söz verdiğim gibi, O benim hatamdı, çok doğru, birbirinize karşı tamamen dürüst olun, doğru, doğru mu söylüyorsun, sana söz veriyorum, dürüstlük her zaman en iyi yoldur, doğruyu söylemen lazım, bir daha yapmayacağım söz, doğru söyleyeceğini biliyordum, Söz veriyorum, zaman ayıracağım söz veriyorum,

Güven: böyle daha çok güvende olduğumuzu düşündüm, güvenli bir sığınak, dünyayı daha iyi ve güvenli bir hale getireceğiz, güven bana, bana güveniyor musun?, belki yarın güvenli bir gölet buluruz, bana güvenmen lazım, bu senin son dersin adı da güven, inan bana, bana güvenmeniz gerek, Sözümde durduğumu bilirsin, elbette insanlara güvenebilirsin, geceyi geçirmek için güvenli bir yer bulalım, ona güvenmek zorundayız başka şansımızı yok, güvende olmalıyız, tamamen güvenli, birlikte buranın güvenli kalmasını sağlıyoruz, onu şelalenin ötesine götür orda güvende olur, ben sana güvenmiştim, güvende olacağımız yer, güvenliği sağlayın, sana artık güvenebilmeliyim, etraf güvenli, güvenli, bunun güvenli olduğuna emin misin, bana inandınız, tamam geçti güvendesin, bunu yapabilirsin sana güveniyorum, sana inanmalı mıyız, bana inan, güvenli bir yere ulaşana kadar bunun üstünde yürüyeceğiz, güvenebileceğimiz tek kişi olduğunu biliyoruz, artık güvendeyiz, güvenli kaykayımla yollara düştüm, eşek bana güvenmen gerekiyor, güvende olması, size güvenebileceğimi biliyorum, onu güvenli bir yere alın, birazdan burada olur güven bana, merhaba bana güvenebilirsin, bana güven canım,

Özgürlük: tek hissettiğim özgürlük, insanları özgürlüğe kavuşturmak için, özgür olmayı, şimdi özgürüz, yarın bu saatte özgür biri olabilirsin, uçmak özgürlük demektir, özgürüz, sanki özgürlük gibi bir şey bu, çok güzel özgürlük, bir dakika bile özgür

kalamıyorum, gidiyorum işte özgür olacağım, özgür olmak için sırada kim var, özgür bir balık gibi etrafta yüzmek, senin özgür bir balık olduğunu düşündüm, seni tekrar özgür olarak bırakacağım, bir balığın cesurca özgürlüğü için çalıştı, sonunda özgürüm, özgürsün, bütün devler adına özgürlük için çalışıyoruz, benim için önemli olan onların özgür olması,

Liderlik: Bir reis kendi halkını korur, artık idare bende birinin başa geçmesi lazım, biriniz lider olmalı, şimdi iyi bir yemek bulmak için kahramanı takip edelim, ayı da onların önderi, gelecekteki liderimiz bu mu, ben liderim, liderimiz ol, bunları hep lider düşünür, hepinizin lideri

Temizlik ve düzen: bu hava çok temiz, tertemiz pırıl pırıl oldu, ailece kurallara uymalı ve takip edilmeli, akvaryum temizliği sağlamak için buradayım, buradaki kurallara uymalısın,